

**Oceňování aktiv a pasiv
v účetnictví komerčních
pojišťoven dle české legislativy
a IAS/IFRS**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Dr. Ing. Jana Gláserová

Bc. Iveta Weiglová

Brno 2017

Ráda bych poděkovala Dr. Ing. Janě Gläserové za odborné vedení, ochotu a čas, který mi věnovala během psaní této diplomové práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle české legislativy a IAS/IFRS**

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 22. května 2017

Abstract

Weiglová, I. Measurement of assets and liabilities in the financial statements of insurance companies according to Czech legislation and IAS/IFRS. Diploma thesis. Brno: Mendel University, 2017.

The objective of this thesis is to compare measurement of assets and liabilities in the financial statements of insurance companies according to Czech legislation and International Financial Reporting Standards. The theoretical element contains an overview of measurement bases for assets and liabilities according to Czech accounting regulation, IAS/IFRS and Solvency II and analysis of impacts of amendments to Czech Accounting Act and Act on insurance relating to this issue. The theoretical findings are then applied to financial statements of a particular insurance company and the impacts of different measurement methods on significant items of financial statements are identified.

Keywords

Insurance company, measurement, fair value, historical cost, IFRS, Solvency II

Abstrakt

Weiglová, I. Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle české legislativy a IAS/IFRS. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017.

Předmětem diplomové práce je na základě komparace identifikovat zásadní rozdíly v oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven mezi českou legislativou a mezinárodními standardy účetního výkaznictví. V teoretické části je zpracován přehled o způsobech oceňování aktiv a pasiv pojišťoven podle českých účetních předpisů, IAS/IFRS a Solvency II a je provedena analýza dopadu novely českého zákona o účetnictví a zákona o pojišťovnictví na tuto problematiku. Zjištěné poznatky jsou následně aplikovány na účetní výkazy konkrétní pojišťovny a jsou stanoveny dopady rozdílného oceňování na významné položky výkazů.

Klíčová slova

Pojišťovna, oceňování, reálná hodnota, historické náklady, IFRS, Solvency II

Obsah

| | | |
|----------|---|-----------|
| 1 | Úvod | 11 |
| 2 | Cíl a metodika práce | 12 |
| 2.1 | Cíl práce..... | 12 |
| 2.2 | Metodika práce..... | 12 |
| 3 | Způsoby oceňování aktiv a pasiv v účetnictví | 14 |
| 3.1 | Volba způsobu oceňování v účetnictví..... | 14 |
| 3.2 | Historické náklady versus reálná hodnota..... | 16 |
| 3.3 | Způsoby oceňování dle českého zákona o účetnictví..... | 18 |
| 3.4 | Způsoby oceňování dle IAS/IFRS..... | 21 |
| 4 | Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle české legislativy | 25 |
| 4.1 | Právní úprava účetnictví komerčních pojišťoven v České republice..... | 25 |
| 4.2 | Účetní závěrka komerčních pojišťoven dle české legislativy..... | 26 |
| 4.2.1 | Rozvaha..... | 26 |
| 4.2.2 | Výkaz zisku a ztráty..... | 28 |
| 4.2.3 | Příloha | 30 |
| 4.2.4 | Přehled o změnách vlastního kapitálu | 30 |
| 4.3 | Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle české legislativy..... | 30 |
| 4.3.1 | Oceňování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku | 30 |
| 4.3.2 | Oceňování investic..... | 31 |
| 4.3.3 | Oceňování technických rezerv | 35 |
| 5 | Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle IAS/IFRS | 39 |
| 5.1 | Účetní závěrka komerčních pojišťoven dle IAS/IFRS..... | 39 |
| 5.2 | IFRS 4 | 41 |
| 5.3 | IFRS 17 | 41 |
| 5.4 | Oceňování aktiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle IAS/IFRS..... | 43 |

| | | |
|-----------|--|-----------|
| 6 | Solvency II | 47 |
| 6.1 | Implementace Solvency II v České republice..... | 47 |
| 6.2 | Oceňování aktiv a pasiv dle Solvency II | 48 |
| 6.2.1 | Oceňování technických rezerv dle Solvency II..... | 49 |
| 6.2.2 | Srovnání Solvency II a IFRS | 50 |
| 7 | Srovnání oceňování položek rozvahy dle IAS/IFRS a české legislativy | 51 |
| 7.1 | Vymezení hlavních rozdílů | 51 |
| 7.2 | Generali Pojišťovna a.s. | 55 |
| 7.2.1 | Dopad legislativních změn oceňovacích metod..... | 55 |
| 7.2.2 | Transformace rozvahy k 31.12.2015 podle IFRS..... | 63 |
| 7.2.3 | Porovnání rozvahy k 31.12.2015 dle české legislativy a IFRS..... | 68 |
| 7.3 | Dopad legislativních změn v ostatních pojišťovnách..... | 71 |
| 8 | Závěr | 73 |
| 9 | Literatura | 75 |
| 10 | Seznam zkratk | 79 |
| 11 | Seznam obrázků | 80 |
| 12 | Seznam tabulek | 81 |
| A | Výkaznictví finančních aktiv dle IFRS 9 | 83 |
| B | Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. - aktiva | 84 |
| C | Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. - pasiva | 85 |
| D | Dopad změn oceňovacích metod do rozvahy Generali Pojišťovny a.s. | 86 |
| E | Přehled o změnách vlastního kapitálu Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016 | 87 |

1 Úvod

Pojišťovny jsou specializované instituce, které poskytují ekonomickým subjektům pojistnou ochranu před nepříznivými důsledky nahodilých událostí. Za účelem plnění závazků z jejich pojišťovací činnosti, které jsou pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou, vytváří pojišťovny technické rezervy. Specifická činnost pojišťoven se odráží i v jejich účetnictví. Tvůrci účetních pravidel pro některé oblasti jejich účetnictví tudíž stanovují speciální postupy platné pouze pro pojišťovnictví.

Významnou odlišností od jiných podnikatelských subjektů je převaha cizích zdrojů v rozvaze. Jelikož pojišťovny disponují velkým objemem dočasně volných peněžních prostředků z inkasovaného pojistného, mohou do jisté míry ovlivňovat celkovou ekonomiku a hrají významnou úlohu v rámci stability finančního systému. Je tedy důležité, aby byla zajištěna důvěra investorů a dalších ekonomických subjektů v jejich vykazované účetní údaje.

Jednou z nejcitlivějších oblastí účetnictví je oceňování aktiv a závazků. Problematika volby oceňovací metody je v současné době stále více diskutována, zejména s ohledem na fakt, že se v současnosti zvyšuje preference reálné hodnoty na úkor historických nákladů.

V rámci české legislativy se při vedení účetnictví a sestavení účetní závěrky pojišťovny řídí zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví a vyhláškou č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami. V roce 2016 vešla v účinnost významná novela jak zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 221/2015 Sb., tak vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 252/2015 Sb. Tyto novelizace měly významný dopad na oceňování aktiv komerčních pojišťoven.

V rámci mezinárodních standardů účetního výkaznictví pojišťovny postupují při vykazování pojistných smluv v souladu se standardem IFRS 4 – Pojistné smlouvy. Tento standard v současném znění je ovšem považován za nedostatečný, jelikož nestanovuje jednotné mezinárodně platné postupy při oceňování pojistných závazků. Již od roku 2004, kdy byl vydán standard IFRS 4, ovšem IASB pracuje na projektu IFRS 4 fáze II, jenž by měl odstranit nedostatky standardu IFRS 4. Vyjma tohoto standardu pojišťovny používají při výkaznictví dle IFRS stejné účetní metody jako ostatní podnikatelské subjekty.

Problematika oceňování aktiv a pasiv komerčních pojišťoven je také řešena v rámci evropské směrnice Solvency II, jež vešla v platnost v Evropské unii 1. ledna 2016. Tato směrnice stanovuje oceňovací metody pro účely vykazování solventnosti pojišťoven.

V rámci této práce budou jednotlivé přístupy k oceňování aktiv a pasiv komerčních pojišťoven porovnány a budou vymezeny hlavní rozdíly mezi nimi.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je na základě komparace české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví identifikovat zásadní rozdíly v jejich přístupu k oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven a vyhodnotit, jaké důsledky má rozdílné oceňování na významné položky rozvahy. Významnou součástí tohoto cíle je zhodnocení, zda novela zákona o účetnictví ve znění zákona č. 221/2015 Sb. vedla k většímu sjednocení české legislativy a mezinárodních účetních standardů v oblasti oceňování aktiv a pasiv komerčních pojišťoven.

Dílním cílem je zpracování teoretického přehledu o způsobech oceňování aktiv a pasiv komerčních pojišťoven podle českých účetních předpisů, mezinárodních standardů účetního výkaznictví a regulatorního režimu Solvency II. Dalším dílním cílem je formulace odlišností v přístupu mezinárodních standardů účetního výkaznictví a Solvency II k oceňování aktiv a závazků komerčních pojišťoven.

2.2 Metodika práce

Výchozím bodem pro splnění cíle diplomové práce je nastudování teoretických znalostí o oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven z pohledu mezinárodních standardů účetního výkaznictví, českých účetních předpisů a regulatorního režimu Solvency II.

Z českých právních předpisů jsou hlavními studijními zdroji zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, a vyhláška č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovny. Významným zdrojem bude rovněž Finanční zpravodaj Ministerstva financí ČR číslo 6/2016. Z pohledu mezinárodních standardů účetního výkaznictví jsou pro tuto práci stěžejní standardy IFRS 4 – Pojistné smlouvy, IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení, IAS 40 – Investice do nemovitostí, IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a oceňování a IAS 28 – Investice do přidružených a společných podniků. Mimo účetní předpisy budou využity pro zvládnutí problematiky oceňování aktiv a pasiv komerčních pojišťoven odborné publikace a články. S ohledem na aktuálnost tématu bude ve velké míře čerpáno zejména z internetových zdrojů. Z knižních publikací je nejvýznamnějším zdrojem publikace Účetnictví komerčních pojišťoven – specifika v ČR od Ing. Jiřiny Bokšové, Ph.D.

První kapitola práce se věnuje základním oceňovacím metodám používaným v účetnictví. Jsou popsány pozitiva a negativa modelu historických nákladů a reálné hodnoty a jsou nastíněny důvody, které mohou vést tvůrce účetních pravidel k přechodu z jednoho oceňovacího konceptu na druhý. Následně jsou popsány způsoby oceňování aktiv a pasiv v účetnictví podnikatelských subjektů podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

Druhá kapitola práce se věnuje účetní závěrce komerčních pojišťoven podle české legislativy a jsou přímo popsány způsoby oceňování u jednotlivých položek rozvahy komerčních pojišťoven. Na základě analýzy zákona o účetnictví, prováděcí vyhlášky pro pojišťovny, finančního zpravodaje Ministerstva financí ČR číslo 6/2016 a publikace od Ing. Jiřiny Bokšové, Ph.D. jsou popsány jak současné postupy při oceňování aktiv a pasiv, tak postupy platné do konce roku 2015.

Třetí kapitola práce se zabývá účetní závěrkou a oceňováním aktiv a pasiv komerčních pojišťoven z pohledu mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Čtvrtá kapitola se věnuje principy regulatorního režimu Solvency II a jeho stupni implementace v České republice. Je popsána problematika oceňování aktiv a pasiv z pohledu tohoto režimu a jsou vymezeny odlišnosti mezi Solvency II a standardem IFRS 17.

Na základě komparace nastudované české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví jsou vymezeny zásadní rozdíly v jejich přístupu k oceňování aktiv a pasiv komerčních pojišťoven. Je rovněž zhodnoceno, zda u jednotlivých rozvahových položek došlo novelou zákona o účetnictví ke sjednocení s mezinárodními standardy či nikoliv.

Následně jsou teoretické poznatky aplikovány na konkrétní pojišťovnu, jenž je vybrána na základě dvou podmínek. První podmínkou je včasné zveřejnění účetní závěrky za rok 2016 s ohledem na termín odevzdání diplomové práce. Druhou podmínkou je to, že v rozvaze bude pojišťovna vykazovat jednak položky, jichž se dotkla novela zákona o účetnictví, a rovněž položky, jejichž oceňování se odlišuje z pohledu české legislativy a IFRS. Tyto dvě podmínky jsou splněny Generali Pojišťovnou a.s. Zdrojem pro zpracování praktické části jsou její výroční zprávy, zejména za rok 2015 a 2016.

V rámci praktické části je prvním krokem analýza zpětného dopadu novely zákona o účetnictví na rozvahu a výkaz zisku a ztráty Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015. Pomocí metody komparace jsou zkoumány rozdílné hodnoty významných položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty dle současné české legislativy a české legislativy platné v roce 2015.

Druhým krokem je transformace rozvahy k 31.12.2015 dle českých účetních předpisů na výkaz o finanční situaci podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Při transformaci je kladen důraz na rozvahové položky, u nichž ze studia účetních předpisů a odborné literatury vyplynuly rozdíly v oceňování mezi českou legislativou a IFRS. Od ostatních položek je abstrahováno.

V závěru praktické části je provedena komparace hodnot významných rozvahových položek dle současné české legislativy, české legislativy platné do roku 2015 a IFRS. Na základě tohoto srovnání jsou identifikovány dopady rozdílného oceňování na bilanční sumu a položky vlastního kapitálu. Je rovněž nastíněn dopad legislativních změn na účetní výkazy ostatních komerčních pojišťoven, jež zveřejnily účetní závěrku za rok 2016 do termínu zpracování diplomové práce.

Pro splnění cíle bylo využito standardních vědeckých metod, a to zejména deskripce, analýzy, komparace a indukce.

3 Způsoby oceňování aktiv a pasiv v účetnictví

Charakteristickým rysem aktiv a pasiv vedených v účetnictví je jejich vyjádření v peněžních jednotkách, tedy jejich ocenění. K tomu jsou používány různé oceňovací báze stanovené účetními předpisy (Valouch, 2008).

Strouhal (2013) mimo zvolení oceňovací báze nastiňuje další problémy, které v souvislosti s oceňováním musí podnikatelský subjekt souběžně řešit. Účetní jednotka musí v souladu s účetními pravidly rovněž stanovit okamžik ocenění a v případě účetních případů v cizí měně je účetní jednotka povinna stanoveným kurzem přepočítat hodnotu v cizí měně na měnu, ve které vede své účetnictví. K okamžiku ocenění dle Strouhala dochází ve třech případech:

- při nabývání aktiva či vzniku závazku,
- v průběhu držení aktiva a existence závazku, tedy zejména ke dni sestavení účetní závěrky,
- při pozbytí aktiva či úhradě závazku.

3.1 Volba způsobu oceňování v účetnictví

Způsoby ocenění aktiv a pasiv jsou regulovány v rámci národních legislativ i mezinárodní harmonizace účetnictví, neboť oceňování významně ovlivňuje vypovídací schopnost a srovnatelnost účetních závěrek podnikatelských subjektů a má vliv na velikost vykazovaného výsledku hospodaření. Východiskem pro výběr oceňovací báze by měly být informační potřeby uživatelů finančních výkazů. Jednotlivé skupiny uživatelů se však svými zájmy a potřebami odlišují, tvůrci účetních standardů tak na základě svého uvážení často upřednostňují zájmy pouze vybraných skupin.

Účetní standardy regulované státem jsou často spjaté s fiskálními zájmy státu a potřeby investorů a dalších uživatelů nejsou dostatečně brány v potaz. Tento přístup k účetnictví je typický pro kontinentální Evropu, kde rovněž při volbě oceňovacích bází hraje významnou roli zásada opatrnosti. Opomíjení zájmů investorů a důraz na zásadu opatrnosti měly vliv například na pomalé zavádění koncepce reálné hodnoty do účetnictví v České republice či Německu (Strouhal, 2013).

Jílek a Svobodová (2011) si rovněž všímají vlivu politických zájmů na účetnictví podnikatelských subjektů. Jako příklad využívání účetní kamufláže pro zajištění dočasné finanční a ekonomické stability uvádí změny mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRS z října roku 2008, k nimž došlo na popud Evropské komise. Ta se v té době obávala důsledků oznámení špatných výsledků hospodaření evropských společností, zejména bank, za třetí čtvrtletí roku 2008. Byly tak novelizovány a následně urychleně přijaty do evropské legislativy standardy IAS 39 a IFRS 7 s cílem umožnit reklasifikaci finančních aktiv k obchodování oceňovaných reálnou hod-

notou do jiných portfolií oceňovaných naběhlou hodnotou, např. do finančních nástrojů držných do splatnosti. Tato reklasifikace tak přechodně skryla ztráty z toxických produktů ze sekuritizace, jejichž reálná hodnota výrazně klesala.

Státní instituce obhajují tyto zásahy do pravidel oceňování snahou posílit obecný optimismus, a tak zmírnit hospodářské problémy. Takovéto ovlivňování účetních standardů má ovšem vždy za následek nižší důvěru ostatních uživatelů ve spolehlivost finančních výkazů (Jílek a Svobodová, 2011). Bonaci a Strouhal (2011) v rámci tohoto tématu rovněž zdůrazňují, že pro zachování důvěry investorů ve finanční výkazy je potřeba k řešení problematiky oceňování přistupovat systematicky a poskytnout uživatelům účetních výkazů informace o samotném procesu stanovení oceňovací báze. Koncepce oceňování se nesmí měnit s ohledem na vývoj ekonomiky, neboť nesystematické změny účetních zásad a přístupů mohou samy o sobě přispět k nestabilitě ekonomického systému.

V tabulce č. 1 jsou uvedeny definice základních oceňovacíchází podle Strouhala (2013), který připouští, že nelze určit ani jediné správné řešení pro ocenění určité položky v konkrétní situaci.

Tab. 1 Definice základních oceňovacíchází

| Oceňovací báze | Definice oceňovací báze |
|---|---|
| Historické náklady (historical cost) | Aktivum je zaúčtováno v reálné hodnotě, která byla vynaložena na jeho pořízení |
| Reprodukční náklady aktiva (reproduction cost) | Náklady, které by bylo nutné v současnosti vynaložit na nahrazení existujícího aktiva identickým aktivem |
| Náklady na nahrazení aktiva (replacement cost) | Náklady, které by bylo nutno v současnosti vynaložit na nahrazení existujícího aktiva aktivem s identickou produkční kapacitou nebo servisním potenciálem |
| Hodnota z užívání aktiva (value in use) | Současná hodnota odhadnutých budoucích peněžních toků očekávaných z kontinuálního užívání aktiva a z jeho pozbytí na konci jeho užitečného života |
| Reálná hodnota (fair value) | Hodnota, která by mohla být ke dni ocenění obdržena při prodeji aktiva či zaplacená při úhradě závazku při běžné transakci mezi účastníky trhu |
| Vypořádací, prodejní cena (exit price, selling price) | Cena, za kterou může být aktivum prodáno |
| Čistá realizovatelná hodnota (net realisable value) | Prodejní cena v běžném podnikání, která je očekávána ke dni ocenění, snižená o předpokládané náklady na prodej |
| Vstupní, pořizovací cena (entry price) | Cena, za kterou by mohlo být aktivum pořízeno |

| | |
|--|--|
| Hodnota z pozbytí (deprival value, value to the business) | Hodnota, o kterou by účetní jednotka přišla, pokud by pozbyla aktivum. Je nižší – z nákladů na nahrazení aktiva a ze zpětně ziskatelne částky ke dni ocenění, přičemž zpětně ziskatelne částka je vyšší hodnotou z hodnoty z užívání a z čisté realizovatelné hodnoty |
| Hodnota zproštění se závazku (relief value) | Je vyšší – z aktuální hodnoty protiplnění a z hodnoty splátek, kde hodnota splátek je definována jako nižší ze současných nákladů na plnění a ze současných nákladů na zproštění se závazku |

Zdroj: Oceňování v účetnictví, 2013.

3.2 Historické náklady versus reálná hodnota

Historické náklady a reálná hodnota jsou základní oceňovací koncepty v účetnictví. Tato kapitola se bude věnovat důvodům, které mohou vést tvůrce účetních pravidel k přechodu od oceňování historickými náklady k oceňování reálnou hodnotou či naopak.

Kovanicová (2005) uvádí, že při prvotním rozpoznání aktiv a závazků je nejčastěji použito ocenění na bázi historických nákladů, tedy pořizovací ceny nebo výrobních nákladů. Naopak ocenění reálnou hodnotou není tak často při pořízení aktiv a vzniku závazků účetními předpisy či standardy vyžadováno a využívá se zejména pro ocenění k rozvahovému dni. Strouhal (2013) k tomuto konstatuje, že pořizovací cena se obvykle při nabytí aktiva shoduje s reálnou hodnotou. Ocenění reálnou hodnotou a historickými náklady se při prvotním rozpoznání liší pouze, pokud se nákup aktiva neuskutečnil za cenu, která je v souladu s reálnou hodnotou. To nastává například při transakcích mezi spřízněnými osobami.

Odborné diskuse se tedy vedou především o volbě oceňování k okamžiku sestavení účetní závěrky. V současné době dochází k vzestupu preference oceňování reálnou hodnotou a zároveň odklonu od staletí používané koncepce historických nákladů. Tento vývoj má následky pro celkovou ekonomiku, protože volba oceňování ovlivňuje vykazovaný hospodářský výsledek, a tak investování a manažerské rozhodování. Jako argument pro použití reálné hodnoty se uvádí poskytnutí relevantnějších informací. Tento argument vychází z teorie efektivních trhů, která tvrdí, že finanční trhy fungují efektivně, a ceny na těchto trzích proto představují objektivní hodnotu. Na druhou stranu oceňování na bázi historických nákladů je považováno za konzervativnější a spolehlivější.

Mezi hlavní zastánce koncepce reálné hodnoty patří zástupci finančních institucí, kteří upřednostňují tento způsob oceňování z vícero důvodů. Hlavním důvodem je fakt, že finanční instituce jsou navyklé na každodenní oceňování reálnou hodnotou pro potřeby risk managementu. Dalším důvodem jsou mimo jiné manažerské bonusy závislé na vykázaném zisku. Růst cen aktiv má při ocenění reálnou hodnotou pozitivní dopad na odměny manažerů (Ramanna, 2013).

Na růst preference reálné hodnoty u bankovních institucí měl vliv fakt, že koncepce historických nákladů nebyla schopna poskytnout relevantní informace o jejich finanční situaci v době, kdy začaly mít ve svém portfoliu ve velké míře finanční deriváty. Rozšířené využití těchto finančních instrumentů bankovními institucemi zvýšilo úroveň jejich rizika a upozornilo na problematiku relevance účetních informací a s tím související otázku vykazování komplexních finančních instrumentů ve finančních výkazech. Deriváty a obdobné finanční instrumenty jsou totiž typické potřebou malého kapitálu při jejich nabytí a generováním značného rizika v pozdější fázi jejich držení (Casta, 2012).

Hoogervorst, předseda IASB, se věnoval srovnání koncepce reálné hodnoty a historických nákladů na konferenci IFRS v Paříži v červnu 2015. Diskusi mezi příznivci těchto dvou základních koncepcí oceňování považuje často za ideologickou a nepodloženou na faktech.

Příznivci koncepce historických nákladů uvádí jako její výhodu údajnou objektivitu a relativní stabilitu. Oceňování reálnou hodnotou dle nich způsobuje vysokou volatilitu vykazovaných účetních údajů z důvodu častých změn tržních cen. Při nutnosti odhadu reálné hodnoty vidí také nevýhodu v jejím subjektivním stanovení. Domnívají se, že reálná hodnota je tak více náchylná ke zneužití než historické náklady.

Naopak příznivci reálné hodnoty ji preferují právě proto, že vyžaduje aktualizaci vstupních dat ke každému okamžiku sestavení účetní závěrky, což dle jejich názoru umožňuje podat uživatelům finančních výkazů věrný a poctivý obraz finanční pozice podnikatelského subjektu. Uznávají, že reálná hodnota vede k volatilitě ve výkazu zisku a ztráty. To je však dle nich správný odraz ekonomické reality v účetnictví. Koncepci historických nákladů považují za příliš jednoduchý způsob oceňování poskytující informace, jež se rychle stávají zastaralými (Hoogervorst, 2015).

Metoda historických nákladů nebere v úvahu změny kupní síly peněz, tedy předpokládá cenovou stabilitu v ekonomice a možnost sčítání měnových jednotek v různých časových obdobích. Vlivem inflace tak dochází v účetnictví k podhodnocení původní historické ceny oproti současné tržní ceně. Případné rozdíly mezi historickou a tržní cenou se v účetnictví projeví až v okamžiku realizace aktiva (Valouch, 2008).

Reálná hodnota pomocí aktualizace údajů podle současných tržních podmínek umožňuje uživatelům účetních výkazů včasné rozpoznání ztrát z aktiv, čímž nutí manažery přijmout odpovídající opatření pro zlepšení stávající situace. Koncepce reálné hodnoty tedy ztěžuje subjektům skrýt potenciální problémy, které by bez vhodných zásahů mohly způsobit vážnější krizi (Nicolae a Pepi, 2013).

Hoogervorst (2015) zdůrazňuje, že rozdílnost koncepce historických nákladů a reálné hodnoty není tak výrazná, jak se na první pohled jeví. Ocenění historickými náklady ve většině účetních případů začíná a končí reálnou hodnotou nebo hodnotou velmi blízkou reálné hodnotě. U položek oceněných historickými náklady, navzdory tomuto pojmenování, dochází také v průběhu jejich trvání k aktualizaci, například prostřednictvím odpisů či opravných položek. To zároveň znamená, že

i tento způsob ocenění je ovlivněn subjektivními faktory, a je tak možné jej zneužít subjekty mající vliv na vykazování účetních informací.

Závěrem lze uvést, že obě oceňovací koncepce mají svoje výhody a nevýhody, tudíž ani jeden z těchto způsobů oceňování by neměl být obecně preferovaný a jediný používaný. Naopak vždy by mělo být zváženo u jednotlivých položek rozvahy, jaká metoda oceňování je pro ně vhodnější. Jako základní doporučení při volbě metody oceňování lze uvést:

- Pokud podnikatelský subjekt využívá aktiva v kombinaci s jinými aktivy pro výrobu či poskytování služeb, je vhodné použít pro tyto aktiva koncepci historických nákladů.
- Pokud je předmětem podnikání obchodování s aktivy či závazky na aktivních trzích, je vhodné použít pro ocenění těchto aktiv a závazků reálnou hodnotu.
- Pokud jsou aktiva a závazky charakteristické citlivostí na změnu tržních podmínek, je vhodné použít pro ocenění těchto aktiv a závazků reálnou hodnotu.

Tyto tři doporučení jsou však velmi obecná a v praxi je nutné vzít v úvahu náklady na provedení ocenění, míru nejistoty měření a další faktory, aby bylo možné fundovaně rozhodnout o nejvhodnějším způsobu ocenění (Hoogervost, 2015).

3.3 Způsoby oceňování dle českého zákona o účetnictví

V České republice stanovuje pro účetní jednotky způsoby oceňování majetku a závazků zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve své čtvrté části (§ 24 až § 28). Blíže je pak oceňování rozvedeno v Českých účetních standardech a vyhláškách.

Účetní jednotky jsou dle zákona o účetnictví povinny oceňovat majetek a závazky k okamžiku uskutečnění účetního případu a ke konci rozvahového dne, případně k jinému okamžiku sestavení účetní závěrky. Základními oceňovacími bázemi, jež definuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, jsou pořizovací cena, hodnota vlastních nákladů, jmenovitá hodnota, reprodukční pořizovací cena a reálná hodnota.

Pořizovací cena

Pořizovací cena je dle zákona o účetnictví cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související. Vyhlášky a České účetní standardy dále specifikují náklady, které do pořizovací ceny vstupují, a také uvádí náklady, které do pořizovací ceny nemohou být zahrnuty. Pořizovacími cenami se dle zákona o účetnictví oceňuje:

- nehmotný majetek kromě pohledávek,
- hmotný majetek včetně zásob,
- podíly, cenné papíry a deriváty,
- pohledávky při jejich nabytí za úplatou nebo vkladem.

Hodnota vlastních nákladů

Hodnota vlastních nákladů se používá dle zákona o účetnictví pro ocenění těchto položek:

- nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností,
- hmotný majetek vytvořený vlastní činností, a to včetně zásob vytvořených vlastní činností a příchovek zvířat.

Za vlastní náklady se u hmotného a nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností považují přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost a přiřaditelné režijní náklady. Prováděcí právní předpisy stanovují rozsah zahrnovaných nákladů.

Přímé náklady vstupují do hodnoty vlastních nákladů vždy a jsou tvořeny pořizovací cenou materiálu a jiných spotřebovaných výkonů a dalšími náklady, které vzniknou v přímé souvislosti s danou výrobou nebo jinou činností. Způsoby ocenění jednotlivých položek majetku se však odlišují rozsahem zahrnovaných nepřímých nákladů.

Jmenovitá hodnota

Jmenovitou hodnotou se dle zákona č. 563/1991 Sb. oceňují:

- peněžní prostředky,
- ceniny,
- pohledávky při jejich vzniku,
- závazky.

Reprodukční pořizovací cena

Reprodukční pořizovací cena je cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje. Reprodukční pořizovací cenou se oceňují:

- bezúplatně nabytý majetek, s výjimkou peněžních prostředků a cenin,
- majetek vytvořený vlastní činností, u nějž nelze zjistit vynaložené vlastní náklady,
- ostatní majetek, který není uveden § 25 zákona č. 563/1991 sb. pod písmeny a) až k) odst. (1) (zákon č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Reálná hodnota

Zákon č. 563/1911 Sb., o účetnictví nedefinuje termín reálná hodnota, ale pouze určuje hodnoty, které mohou reálnou hodnotu představovat. Zákon o účetnictví uvádí, že „pro účely tohoto zákona se jako reálná hodnota použije:

- a) *tržní hodnota, popřípadě tržní hodnota odvozená z tržní hodnoty jednotlivých složek aktiv a pasiv, nelze-li tržní hodnotu pro některé aktivum nebo pasivum zjistit, ale lze ji zjistit pro jednotlivé složky nebo podobné aktivum či pasivum,*
- b) *hodnota vyplývající z obecně uznávaných oceňovacích modelů a technik, pokud tyto oceňovací modely a techniky zajišťují přijatelný odhad tržní hodnoty,*
- c) *ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce, není-li tržní hodnota k dispozici nebo tato nedostatečně představuje reálnou hodnotu; metody ocenění použité při kvalifikovaném odhadu nebo posudku znalce musí zajistit přiměřené přiblížení se k tržní hodnotě,*
- d) *ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů, nelze – li postupovat podle písmen a) až c).“*

Tržní hodnota je zákonem o účetnictví definována jako „*hodnota, která je vyhlášena na evropském regulovaném trhu nebo na zahraničním trhu obdobně regulovanému trhu. Účetní jednotka pro oceňování podle tohoto zákona použije tržní hodnotu, která je vyhlášena k okamžiku ne pozdějšímu, než je okamžik ocenění, a nejvíce se blížícímu okamžiku ocenění.*“

Ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku sestavení účetní závěrky se dle zákona č. 563/1991 Sb. reálnou hodnotou přeceňují tyto rozvahové položky:

- cenné papíry s výjimkami uvedenými níže,
- deriváty,
- technické rezervy komerčních pojišťoven a zajišťoven,
- majetek a závazky, u nichž je ocenění reálnou hodnotou dané zvláštním právním předpisem,
- části majetku a závazků zajištěné deriváty a považované za zajištěnou položku,
- pohledávky nabyté a určené k obchodování,
- majetek určený k prodeji s výjimkou zásob, ale pouze u vybraných účetních jednotek.

Přecenění reálnou hodnotou se k okamžiku sestavení účetní závěrky nepoužije pro následující druhy cenných papírů:

- cenné papíry držené do splatnosti,
- dluhopisy neurčené k obchodování,
- cenné papíry s ovládajícím nebo podstatným vlivem,
- cenné papíry emitované účetní jednotkou.

Dluhopisy a ostatní cenné papíry s pevným výnosem neoceňované reálnou hodnotou dle zákona o účetnictví se ocení ke konci rozvahového dne pořizovací cenou zvýšenou či sníženou o úroky.

Ocenění podílu, který představuje účast v ovládané osobě nebo v osobě pod podstatným vlivem, může být stanoveno ekvivalencí. Účetní jednotka je však následně povinna ocenit tímto způsobem všechny takovéto podíly.

Účetní jednotky jsou povinny ke konci rozvahového dne při ocenění aktiv a pasiv zahrnout pouze zisky, které byly k rozvahovému dni dosaženy, a brát v úvahu všechna předvídatelná rizika, ztráty a snížení hodnot. K tomu jim slouží tvorba rezerv, opravných položek či vykazování odpisů.

Rezervy jsou určeny k pokrytí přesně definovaných závazků nebo nákladů, u nichž je buď pravděpodobné, že nastanou, nebo jisté, že nastanou, ale není jistá jejich výše nebo okamžik jejich vzniku. Opravné položky slouží k vykázání přechodného snížení majetku a odpisy představují trvalé snížení ocenění majetku.

Vzhledem k povinnosti vést účetnictví v české měně musí účetní jednotky přepočítávat k okamžiku uskutečnění účetního případu a ke konci rozvahového dne majetek a závazky v cizí měně na českou měnu aktuálním devizovým kurzem vyhlášeným Českou národní bankou. K okamžiku účetního případu lze také použít kurz, za jaký byla transakce realizována, nebo pevný kurz stanovený vnitřním předpisem. Mezi vybrané účetní jednotky, které nemohou použít pevný kurz, patří mimo jiné pojišťovny a zajišťovny.

K okamžiku sestavení účetní závěrky musí tedy účetní jednotka při ocenění jednotlivých položek aktiv a závazků zejména zvážit, zda je nutné u nich provést:

- přecenění na reálnou hodnotu,
- přecenění metodou ekvivalence,
- odpisování,
- tvorbu opravných položek,
- přepočet hodnoty na českou měnu aktuálním kurzem české národní banky (zákon č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

3.4 Způsoby oceňování dle IAS/IFRS

Obecné principy oceňování obsahuje koncepční rámec, v jednotlivých mezinárodních standardech finančního výkaznictví jsou pak uvedeny konkrétní metody oceňování rozvahových položek. Základními oceňovacími bázemi využívanými v mezinárodních účetních standardech jsou historická cena, běžná cena, realizovatelná hodnota, současná hodnota a reálná hodnota.

Historická cena

Princip historické ceny se použije při prvotním rozpoznání aktiva či závazku v účetnictví vedeném dle IFRS ve většině případů. Historickou cenu představují pořizovací náklady nebo výrobní náklady. Volba mezi těmito dvěma bázemi záleží na způsobu, jakým byla aktiva získána.

Pořizovací náklady jsou definovány jako výše peněžních prostředků nebo peněžních ekvivalentů potřebných k získání aktiva a uvedení na místo a do podmínek

nezbytných k jejich užívání. Tento způsob ocenění se použije u aktiv při jejich pořízení nákupem. Výrobními náklady neboli náklady na přeměnu, do kterých jsou zahrnovány náklady přímo přiřaditelné, jako je přímý materiál a přímé mzdy, a výrobní režie, se ocení aktiva vlastní výroby.

Běžná cena

Na rozdíl od historické ceny běžná cena vychází ze současných tržních podmínek v ekonomice. Při použití běžné ceny se aktiva oceňují na úrovni peněz nebo peněžních ekvivalentů, které by musely být zaplacené, pokud by se stejné nebo obdobné aktivum pořizovalo v současné době, tedy k datu ocenění. Závazky se u této oceňovací metody oceňují v nediskontovaných úrovních peněz nebo peněžních ekvivalentech, které bude třeba podle očekávání zaplatit k úhradě závazků při obvyklém průběhu činnosti (Jílek a Svobodová, 2011).

Realizovatelná hodnota

Realizovatelná neboli vypořádací hodnota vychází z pohledu podnikatelského subjektu jako prodejce předmětného aktiva oproti běžné ceně, která odráží pohled nakupujícího. Při oceňování aktiv na úrovni realizovatelné hodnoty se vychází z hodnoty aktiv v peněžních prostředcích, které by bylo možno získat prodejem aktiv. Snížením realizovatelné hodnoty o přímé prodejní náklady dostaneme **čistou realizovatelnou hodnotu**. Při oceňování závazků realizovatelnou hodnotou se vychází z vypořádacích hodnot, které bude třeba vynaložit na úhradu závazků, a neprovádí se diskontování (Dvořáková, 2014).

Současná hodnota

Současná hodnota aktiv je dle koncepčního rámce určena jako současná diskontovaná hodnota budoucích čistých přítoků peněžních prostředků, které se předpokládají, že bude položka produkovat při běžném průběhu podnikání. Pro získání hodnoty budoucích čistých peněžních přítoků účetní jednotka sníží budoucí peněžní příjmy o budoucí výdaje vynaložené na získání těchto příjmů. Závazky se oceňují v současné diskontované hodnotě budoucích čistých peněžních odtoků nutných podle očekávání k jejich vypořádání (Dvořáková, 2014).

Reálná hodnota

V mezinárodních účetních standardech se reálné hodnotě věnuje vlastní standard k tomu přímo určený, a to IFRS 13 – Oceňování reálnou hodnotou. Tento standard byl zveřejněn Radou pro mezinárodní účetní standardy 12. května 2011 a vstoupil v platnost 1. ledna 2013. Standard IFRS 13 přímo neurčuje, kdy je potřeba oceňovat reálnou hodnotou, ale předepisuje, jak se reálná hodnota stanovuje, pokud ji jiný standard vyžaduje.

Standard IFRS 13 se uplatní pro veškeré finanční i nefinanční transakce a zůstatky, u nichž IFRS požadují nebo povolují oceňování reálnou hodnotou. Výjimkou

jsou úhrady vázané na akcie a leasingové transakce. U těch se použijí metody stanovené v standardech, které se jim přímo věnují (IFRS 2 – Úhrady vázané na akcie a IAS 17 – Leasingy).

Standardem IFRS 13 se rovněž neřídí čistá realizovatelná hodnota podle standardu IAS 2 – Zásoby, hodnota z užívání podle standardu IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv či jiná oceňovací báze, která má určitou podobnost s reálnou hodnotou, ale nepředstavuje oceňování reálnou hodnotou (Deloitte, 2011).

Reálnou hodnotu, někdy také označovanou jako výstupní cenu (exit price), definuje IFRS 13 jako „*cenu, která by byla získána při prodeji aktiva nebo zaplacená při převodu závazku v běžné transakci mezi účastníky trhu k datu ocenění*“.

Dále standard IFRS 13 rozvádí, že reálná hodnota je cena, které by bylo dosaženo, kdyby bylo aktivum prodáno nebo závazek převeden na účastníka na hlavním trhu, jenž je definován jako trh s největším objemem a úrovní činnosti pro toto aktivum nebo závazek. Pokud neexistuje hlavní trh, použije se cena na nejuvhodnějším trhu, tedy trhu, kde by účetní jednotka dosáhla nejpříznivější ceny. U nefinančního aktiva se reálná hodnota stanovuje na základě největšího a nejlepšího využití aktiva ze strany účastníka trhu.

Stanovení reálné hodnoty je relativně snadné, pokud jsou transakce na trhu přímo zjistitelné. Pokud zjistitelné nejsou, musí podnik zvolit jednu z oceňovacích technik, pro kterou jsou k dispozici dostatečná data pro určení reálné hodnoty. Standard IFRS 13 popisuje tři oceňovací techniky pro určení reálné hodnoty:

- Tržní metoda – používá pro ocenění aktiva kótované ceny na aktivním trhu nebo jiné relevantní tržní informace, a to buď stejných nebo srovnatelných aktiv.
- Výnosová metoda – je založena na převodu budoucích částek, např. peněžních toků nebo výnosů a nákladů, na běžnou hodnotu k okamžiku ocenění.
- Nákladová metoda – odráží částku, která by byla potřeba pro nahrazení uživatelské kapacity aktiva.

Oceňovací technika by měla být vybrána a aplikována tak, aby maximalizovala použití příslušných zjistitelných vstupů, a naopak minimalizovala ty nezjistitelné. Například pokud je pro určité aktivum k dispozici kótovaná cena, měla by být použita tato kótovaná cena místo stanovení reálné hodnoty na základě expertního odhadu ceny (KPMG, 2015).

Tabulka č. 2 shrnuje základní oceňovací báze vymezené českou legislativou a mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Vyjma těchto pěti základních oceňovacích bází jsou v mezinárodních účetních standardech využívány i další metody pro ocenění, např. zpětně získatelná částka či hodnota z užívání.

Tab. 2 Základní oceňovací báze české legislativy a IFRS

| Oceňovací báze dle české legislativy | Oceňovací báze dle IFRS |
|--------------------------------------|---|
| Pořizovací cena | Historická cena (historical cost) – pořizovací náklady, výrobní náklady |
| Hodnota vlastních nákladů | Běžná cena (current cost) |
| Reprodukční pořizovací cena | Realizovatelná hodnota (realisable value) |
| Jmenovitá hodnota | Současná hodnota (present value) |
| Reálná hodnota | Reálná hodnota (fair value) |

Zdroj: Vlastní zpracování podle zákona č. 563/1991 Sb. a koncepčního rámce IFRS

V jednotlivých mezinárodních standardech účetního výkaznictví je stanoveno, zda se k oceňování k okamžiku sestavení účetní závěrky má použít model pořizovacích nákladů nebo přeceňovací model. V určitých případech má účetní jednotka možnost volby mezi těmito dvěma modely. Při oceňování na bázi historické ceny nelze přeceňovat majetek směrem nahoru, dochází však k testování na snížení hodnoty majetku. Toto testování se liší u jednotlivých rozvahových položek s ohledem na jejich charakter a způsob užití (Jílek a Svobodová, 2011). Model historické ceny se využívá například v rámci standardů IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení, IAS 38 – Nehmotná aktiva či IAS 2 – Zásoby (Bokšová, 2010).

U přeceňovacího modelu IFRS stanovují ve svých předpisech, jakým způsobem se zachytí rozdíl mezi účetní hodnotou a nově stanovenou reálnou hodnotou k okamžiku sestavení účetní závěrky. Přeceňovací rozdíl lze vykázat rozvahově, výsledkově nebo kombinovaně, tedy zároveň do rozvahy i do výkazu zisku a ztráty. Kombinované zachycení přecenění je možné použít pouze v rámci IAS 16 a IAS 38 pro přecenění dlouhodobých hmotných aktiv, které jsou přímo využívány účetní jednotkou k její činnosti, a dlouhodobých nehmotných aktiv (Deloitte, 2016).

4 Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle české legislativy

První část této kapitoly bude věnována právnímu rámci účetnictví a výkaznictví komerčních pojišťoven v České republice. Následně budou blíže popsány jejich specifické položky rozvahy a výkazu zisku a ztráty a v poslední části této kapitoly bude obeznámeno s oceňováním aktiv a pasiv komerčních pojišťoven stanoveným českou legislativou.

4.1 Právní úprava účetnictví komerčních pojišťoven v České republice

Pojišťovnictví je specifickým a významným odvětvím ekonomiky, v rámci něhož dochází k přesunu rizika nahodilých událostí z dotčených ekonomických subjektů na specializovanou instituci, pojišťovnu. Tato specifická činnost pojišťoven se odráží i v jejich účetnictví, které se tak v určitých oblastech odlišuje od účetnictví jiných podnikatelských subjektů. Mezi základní charakteristiky komerčních pojišťoven, které ovlivňují podobu jejich účetnictví, se řadí časový nesoulad mezi příjmem pojistného a pojistnou událostí, informační asymetrie, převaha cizích zdrojů v rozvaze, regulace a dohled nad pojišťovnictvím a speciální požadavky na poskytování informací (Bokšová, 2010). Pojišťovnictví je také specifické odděleným účtováním odvětví životních pojištění a odvětví neživotních pojištění vzhledem k jejich rozdílnému upisování, odškodňování a tvorbě a použití technických rezerv (Vávrová, 2014).

Činnost komerčních pojišťoven je v České republice upravena zákonem č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů a dalšími platnými právními předpisy.

Při vedení účetnictví a sestavování účetní závěrky jsou komerční pojišťovny povinny postupovat v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, s vyhláškou Ministerstva financí č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami, v platném znění, Českými účetními standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky 502/2002 Sb. a dalšími souvisejícími předpisy.

V roce 2016 vešly v účinnost významné novely jak zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, tak zákona č. 277/2009, o pojišťovnictví. V účinnost také vešla novelizace vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 252/2015 Sb. Tyto novelizace měly výrazný dopad na činnost komerčních pojišťoven a ovlivnily rovněž způsob

oceňování jejich aktiv a pasiv. Dopady na oceňování budou blíže popsány v následujících kapitolách.

Dle zákona o účetnictví jsou komerční pojišťovny subjekty veřejného zájmu, a jsou tak vždy považovány za velké účetní jednotky. Z toho jim plynou určité povinnosti stanovené právními předpisy. Například na základě zákona č. 563/1991 Sb. sestavují zprávu o platbách orgánům správy členského státu Evropské unie nebo třetí země a jsou povinny mít řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku ověřenou auditorem.

Vyhláška č. 502/2002 Sb. stanovuje pro pojišťovny rozsah a způsob sestavování účetní závěrky, obsahové vymezení některých položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty, obsahové vymezení přílohy v účetní závěrce, účetní metody a jejich použití a metody konsolidace. Přílohou této vyhlášky je uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty, směrná účtová osnova pro pojišťovny a některé metody výpočtu technických rezerv.

Pro určité případy vyhláška č. 502/2002 Sb. stanovuje, aby komerční pojišťovny použily vyhlášku č. 500/2002 Sb., Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

4.2 Účetní závěrka komerčních pojišťoven dle české legislativy

Účetní závěrka komerčních pojišťoven sestavená na základě českých účetních předpisů zahrnuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty, přílohu a přehled o změnách vlastního kapitálu. Komerční pojišťovny nejsou povinny sestavovat přehled o peněžních tocích.

Jak již bylo výše zmíněno, pro komerční pojišťovny stanovuje rozsah, způsob sestavování závěrky a obsahové vymezení jednotlivých položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty vyhláška č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Komerční pojišťovny musí zajistit, aby účetní závěrka podávala věrný a poctivý obraz finanční situace a její uživatelé tak mohli na jejím základě činit ekonomická rozhodnutí (zákon č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

4.2.1 Rozvaha

Tabulka č. 3 obsahuje základní položky rozvahy komerčních pojišťoven dle vyhlášky č. 502/2002, ve znění pozdějších předpisů. Na rozdíl od jiných podnikatelských subjektů jsou aktiva pojišťoven seřazena podle účelu, kterému slouží, nikoliv podle likvidnosti. V následujícím textu budou popsány bilanční položky, které jsou pro komerční pojišťovny specifické ve srovnání s jinými podnikatelskými subjekty, a to investice, podřízená pasiva, technické rezervy a depozita při pasivním zajištění.

Tab. 3 Rozvaha komerčních pojišťoven dle české legislativy

| Rozvaha komerčních pojišťoven | |
|--|---|
| AKTIVA | PASIVA |
| A. Pohledávky za upsaný základní kapitál | A. Vlastní kapitál |
| B. Dlouhodobý nehmotný majetek | B. Podřízená pasiva |
| C. Investice - Pozemky a stavby - Investice v podnikatelských seskupeních - Jiné investice - Depozita při aktivním zajištění | C. Technické rezervy - Rezerva na nezasloužené pojistné - Rezerva na životní pojištění - Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí - Rezerva na bonusy a slevy - Ostatní technické rezervy - Rezerva pojistného neživotních pojištění |
| D. Investice životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník | D. Technické rezervy u životního pojištění, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci |
| E. Dlužníci | E. Rezervy |
| F. Ostatní aktiva | F. Depozita při pasivním zajištění |
| G. Přejícné účty aktiv | G. Věřitelé |
| | H. Přejícné účty pasiv |

Zdroj: Vlastní zpracování podle vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Souhrnná rozvahová položka **investice** obsahuje nemovitosti, investice v podnikatelských seskupeních, jiné investice a depozita při aktivním zajištění. Primárním zdrojem těchto investic jsou technické rezervy, ale vyhláška č. 502/2002 Sb. nevyklučuje jejich krytí ani vlastními zdroji pojišťovny (Bokšová, 2010). Pojišťovny investují dočasně volné peněžní prostředky z inkasovaného pojistného takovým způsobem, aby byly schopny v každém okamžiku uhradit všechny závazky vzniklé z provozované pojišťovací nebo zajišťovací činnosti včetně závazků splatných v následujících účetních obdobích. Při skladbě investic musí pojišťovny dodržovat zásadu bezpečnosti, rentability, likvidity a diverzifikace (Vávrová, 2014).

Podřízená pasiva jsou závazky, u kterých je smluvně dohodnuto, že při konkursu nebo likvidaci pojišťovny budou proplaceny jako poslední až po uspokojení práv ostatních věřitelů (vyhláška č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Technické rezervy jsou nejvýznamnější pasiva v rozvaze pojišťoven. Jsou tvořeny za účelem pokrytí budoucích závazků plynoucích z uzavřených pojistných smluv. Technické rezervy jsou v účetnictví pojišťoven vykazovány na základě netto principu, kdy je při jejich vykazování zohledňováno zajištění. To znamená, že konečné zůstatky technických rezerv jsou nižší o část rezerv připadající na zajistitutele (Valouch, 2008).

Depozita při pasivním zajištění jsou závazky ze záručních depozit složených u prvopojistitele zajišťovatelem nebo od něj převzatých podle smlouvy o zajištění, včetně naběhlého příslušenství (vyhláška č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

4.2.2 Výkaz zisku a ztráty

Výkaz zisku a ztráty pojišťoven je charakteristický účelovým členěním na technický účet k neživotnímu pojištění, technický účet k životnímu pojištění a netechnický účet. V tabulce č. 4 jsou uvedeny jednotlivé položky těchto účtů dle vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Výsledky technických účtů, které vzniknou porovnáním nákladů a výnosů v životním a neživotním pojištění, se přenesou do netechnického účtu, v němž jsou k nim následně přidány náklady a výnosy, které nesouvisí přímo s hlavním předmětem činnosti pojišťoven (Valouch, 2008).

Obecnou strukturu nákladů komerčních pojišťoven tvoří náklady na pojistná plnění, pořizovací náklady na pojistné smlouvy, náklady na správu portfolia investic, náklady na provoz pojišťovny, ostatní náklady a mimořádné náklady. Mezi výnosy komerčních pojišťoven patří výnosy z předepsaného pojistného, výnosy z investic, ostatní výnosy a mimořádné výnosy. V účetnictví pojišťoven platí absolutní zákaz kompenzace nákladů a výnosů z pojištění a zajištění (Bokšová, 2010).

Tab. 4 Výkaz zisku a ztráty komerčních pojišťoven dle české legislativy

| Výkaz zisku a ztráty komerčních pojišťoven | | |
|--|--|--|
| I. Technický účet k neživotnímu pojištění | II. Technický účet k životnímu pojištění | III. Netechnický účet |
| 1. Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění | 1. Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění | 1. Výsledek Technického účtu k neživotnímu pojištění (I.10.) |
| 2. Převedené výnosy z investic z Netechnického účtu | 2. Výnosy z investic | 2. Výsledek Technického účtu k životnímu pojištění (II.13.) |
| 3. Ostatní technické výnosy | 3. Přírůstky hodnoty investic | 3. Výnosy z investic |
| 4. Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění | 4. Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění | 4. Převedené výnosy investic z Technického účtu k životnímu pojištění (II.12.) |
| 5. Změna stavu ostatních technických rezerv, očištěné od zajištění (+/-) | 5. Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění | 5. Náklady na investice |
| 6. Bonusy a slevy, očištěné od zajištění | 6. Změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění (+/-) | 6. Převod výnosů z investic na Technický účet k neživotnímu pojištění (I.2.) |
| 7. Čistá výše provozních nákladů | 7. Bonusy a slevy, očištěné od zajištění | 7. Ostatní výnosy |
| 8. Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění | 8. Čistá výše provozních nákladů | 8. Ostatní náklady |
| 10. Mezisoučet, zůstatek (výsledek) Technického účtu k neživotnímu pojištění | 9. Náklady na investice | 9. Daň z příjmů z běžné činnosti |
| | 10. Úbytky hodnoty investic | 10. Zisk nebo ztráta z běžné činnosti po zdanění |
| | 11. Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění | 11. Mimořádné náklady |
| | 12. Převod výnosů z investic na Netechnický účet | 12. Mimořádné výnosy |
| | 13. Mezisoučet, zůstatek (výsledek) Technického účtu k životnímu pojištění | 13. Mimořádný zisk nebo ztráta |
| | | 14. Daň z příjmů z mimořádné činnosti |
| | | 15. Ostatní daně neuvedené v předcházejících položkách |
| | | 16. Zisk nebo ztráta za účetní období |

Zdroj: Vlastní zpracování podle vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4.2.3 Příloha

Příloha v účetní závěrce slouží pro vysvětlení a doplnění informací obsažených v rozvaze a výkazu zisku a ztráty. Informace v příloze se uvádějí ve stejném pořadí, v jakém jsou uspořádány položky v rozvaze a výkazu zisku a ztráty.

Příloha komerčních pojišťoven mimo jiné uvádí informace o pojištění v podrobnějším členění, o výši provizí v rámci přímého pojištění, vývoji technických rezerv a solventnostních ukazatelů a zprávu o řízení rizik. V každém případě příloha obsahuje celkovou výši předepsaného hrubého pojistného v rámci přímého pojištění, která vyplývá ze smluv uzavřených pojišťovnou ve státě jejího sídla, v ostatních členských státech Evropské unie a v ostatních státech. Pokud jsou ovšem příslušné částky do výše 5 % celkového předepsaného hrubého pojistného, není povinností komerčních pojišťoven je uvádět.

Co se týče problematiky oceňování, uživatelé účetní závěrky mohou v příloze nalézt informace o způsobech oceňování jednotlivých položek rozvahy, včetně použitých postupů tvorby a použití opravných položek nebo postupů odpisování a také informace o kursu použitém pro přepočítání cizí měny na českou měnu (vyhláška č. 502/2002 Sb.). Uživatelům tak příloha například umožňuje dát přesnější obraz o případném podhodnocení či nadhodnocení bilančních položek.

4.2.4 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Zákon o účetnictví ukládá povinnost velkým účetním jednotkám, jimiž jsou pojišťovny v každém případě, zahrnout do účetní závěrky přehled o změnách vlastního kapitálu. Obsah tohoto přehledu pro pojišťovny vymezuje vyhláška Ministerstva financí č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Přehled má podrobněji informovat uživatele účetních výkazů o změnách vlastního kapitálu z důvodu použitých oceňovacích zásad či změn účetních metod a o změnách vycházejících z transakcí s vlastníky, jako jsou navýšení základního kapitálu nebo rozdělování zisku.

4.3 Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle české legislativy

V rámci této subkapitoly bude zaměřeno především na oceňování rozvahových položek, jichž se dotkla novelizace zákona o účetnictví, a na oceňování technických rezerv.

4.3.1 Oceňování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku

Dlouhodobý hmotný majetek, který nespadá pod investice, a dlouhodobý nehmotný majetek se oceňuje dle české legislativy stejným způsobem jako u jiných podnikatelských subjektů. Komerční pojišťovny postupují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb. a oceňují tento majetek k okamžiku prvotního rozpoznání pořizovací cenou. Dalšími možnými oceňovacími základnami v souvislosti se způsobem pořízení jsou hodnota vlastních nákladů a reprodukční pořizovací cena.

Do pořizovací ceny vstupují mimo ceny pořízení také náklady související s pořízením, jako jsou odměny za poradenské služby a zprostředkování, náklady na projektové práce či licence a jiná práva použitá při pořizování majetku. Součástí ocenění tohoto majetku však nejsou například náklady na opravu a údržbu, kurzové rozdíly, smluvní pokuty, úroky z prodlení a náklady na zaškolení pracovníků (vyhláška č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Komerční pojišťovny u jednotlivých položek majetku sestavují odpisové plány a snižují jejich ocenění o stanovené odpisy, které vyjadřují trvalé snížení hodnoty toho majetku. Účetní odpisy jsou v pravomoci komerčních pojišťoven, které určí jejich výši tak, aby odpovídala skutečnému opotřebení majetku při zohlednění všech specifik.

Pokud se při inventarizaci dojde ke zjištění, že došlo k dočasnému snížení hodnoty majetku, vytvoří se k němu opravná položka na vrub nákladů, a tak se sníží jeho ocenění v rozvaze. Při rozhodování o tvorbě či trvajícím opodstatněnosti opravné položky se porovnává tržní hodnota se zůstatkovou hodnotou v účetnictví, kterou je pořizovací cena snížená o vykázané odpisy. Pokud opravná položka již nebude mít své opodstatnění, zruší se ve prospěch nákladů a toto zrušení opravné položky zvýší ocenění majetku, ovšem pouze do výše účetní zůstatkové hodnoty.

K rozvahovému dni je tedy dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek v účetnictví komerčních pojišťoven oceňován na bázi historických nákladů, kdy pořizovací cena, vlastní náklady či reprodukční pořizovací cena je snížena o kumulovanou výši opravek a kumulovanou výši opravných položek. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek nelze ze zásady opatrnosti přecenit na vyšší tržní hodnotu (Strouhal, 2013).

Odpisy komerční pojišťovny uvádí ve výkazu zisku a ztráty jako ostatní náklady v netechnickém účtu nebo jako správní režii v technickém účtu k životnímu pojištění. Tvorba opravných položek se uvádí buď v netechnickém účtu obdobně jako odpisy v položce ostatních nákladů nebo v technickém účtu k životnímu pojištění v položce ostatní technické náklady, očištěné od zajištění. Použití opravných položek včetně jejich rozpuštění na základě inventarizace se uvádí v netechnickém účtu v ostatních výnosech nebo v technickém účtu k životnímu pojištění v ostatních technických výnosech, očištěných od zajištění (vyhláška č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

4.3.2 Oceňování investic

U investic, dříve označovaných jako finanční umístění, došlo v roce 2016 k nejasnostem o jejich oceňování v důsledku novelizace zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví a vyhlášky č. 502/2002 Sb. Ministerstvo financí na tyto nejasnosti následně reagovalo vydáním sdělení k některým ustanovením zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví a vyhlášky č. 502/2002 Sb., po novelách účinných dnem 1. ledna 2016. ve Finančním zpravodaji číslo 6/2016 uveřejněném dne 19. května 2016 na webových stránkách Ministerstva financí. Cílem finančního zpravodaje bylo objasnit komerčním pojišťovnám oceňovací postupy u pozemků a staveb, majetkových účastí a cenných papírů držených do splatnosti.

Vzhledem k těmto neočekávaným změnám v oceňování aktiv v účetnictví komerčních pojišťoven se tato subkapitola bude také věnovat tomu, jak česká legislativa přistupovala k oceňování investic (finančního umístění) v předchozích letech. Pro přehled o vývoji oceňování finančního umístění v minulosti slouží tabulka č. 5.

Tab. 5 Vývoj oceňování finančního umístění do roku 2010

| | Do r. 2002 | Rok 2002 | Rok 2003 | 2004–2010 |
|---|---|--------------------------------------|--|--|
| Oceňování k datu uskutečnění účet. případu | V historických cenách podle §25 zákona o účetnictví | | | |
| Oceňování k datu účetní závěrky | V historické nebo tržní ceně (nižší z nich) | Reálnou hodnotou | | |
| Oceňovací rozdíl: - Vykazovaný do VK | | - Všechny CP kromě CP k obchodování | - Pozemky a stavby - Majetkové účasti | - Pozemky a stavby - Majetkové účasti - Deriváty - Předměty a díla kulturní a umělecké hodnoty - CP držené do splatnosti |
| - Vykazovaný do VZZ | | - Ostatní složky finančního umístění | - CP k obchodování | - Ostatní složky finančního umístění |
| Odpisy | Ano, z historické ceny | | | Ne |
| Opravné položky | Ano | Ne | | |

Zdroj: Účetnictví komerčních pojišťoven – specifika v ČR, 2010.

Z tabulky č. 5 je patrné, že od roku 2002 zákon o účetnictví komerčním pojišťovnám umožňoval oceňování položek finančního umístění reálnou hodnotou k okamžiku sestavení účetní závěrky. Tato změna měla vést k většímu respektování principu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti v účetnictví (Valouch, 2008).

Oceňování pozemků a staveb

Bokšová (2010) se podrobněji zabývá oceňováním pozemků a staveb v minulých letech. V roce 2002, kdy se poprvé pozemky a stavby přeceňovaly na reálnou hodnotu podle zákona o účetnictví, se rozdíl mezi historickými náklady a reálnou hodnotou vykázaly výsledkově. Od roku 2003 pak česká legislativa řeší přecenění pozemků a staveb na reálnou hodnotu vykázáním ve prospěch nebo na vrub kapitálových fondů z přecenění, které spadají pod vlastní kapitál. V roce 2004 došlo opět ke změně v oceňování nemovitostí, které se tak přestaly účetně odpisovat. Opotřebením staveb se odráží v jejich reálné hodnotě, která podléhá výkyvům a může se snižovat i zvyšovat. Snižování reálné hodnoty s ohledem na opotřebením vede ke snížení vlastního kapitálu.

Od 1. ledna 2016 se s novelou zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění vyhlášky č. 221/2015 zrušilo přecenění investic na reálnou hodnotu. Zároveň však je ve vyhlášce č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů přecenění pozemků a staven na reálnou hodnotu stále definováno. Vyhláška č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů v § 27 uvádí:

„(1) V případě investic, které jsou obsahem položky "C.I. Pozemky a stavby", se reálnou hodnotou rozumí tržní hodnota, podle § 27 odst. 3 zákona k okamžiku provedení jejich ocenění popřípadě upravená v souladu s odstavci 3 a 4.

(2) Ocenění se provede tak, že se odděleně ocení každý pozemek a každá stavba, a to nejméně jednou za 5 let, tržní hodnotou podle odstavce 1.

(3) Pokud k okamžiku sestavení účetní závěrky byly pozemky a stavby již prodány nebo k jejich prodeji dojde v krátké době, nejdéle do 3 měsíců, sníží se tržní hodnota stanovená podle odstavce 1 o skutečné náklady na jeho uskutečnění.“

Za účelem právní jistoty, jakým způsobem mají komerční pojišťovny při oceňování postupovat, vydalo ministerstvo financí již zmíněné sdělení k některým ustanovením zákona č. 563/1991 Sb. a vyhlášky č. 502/2002 Sb. V tomto sdělení se zřetelně stanovuje, že komerční pojišťovny nepoužijí pro pozemky a stavby, popřípadě jiné věci nemovité v rozvahové položce C.I. Pozemky a stavby ocenění dle § 27 odst. 1 až 3 vyhlášky a postupují v souladu se zákonem o účetnictví. To znamená, že komerční pojišťovny od roku 2016 přestávají přeceňovat pozemky a stavby reálnou hodnotou. Nově je oceňují k rozvahovému dni pořizovací cenou, případně vlastními náklady nebo reprodukční pořizovací cenou, sníženou o odpisy a opravné položky. Uplatňuje se tedy u nich stejný způsob oceňování jako u dlouhodobého majetku, který není součástí investic. Reálnou hodnotu pozemků a staveb komerční pojišťovny pouze uvádějí v příloze v účetní závěrce. Finanční zpravodaj číslo 6/2016 neobjasňuje, jak se mají komerční pojišťovny postavit k oprávkám odpisovaného majetku. Není zřejmé, zda pojišťovny budou muset uměle modelovat oprávkou za předchozí roky nebo zda budou vytvářet oprávkou až za rok 2016 z výchozího ocenění k 1.1.2016.

Finanční zpravodaj číslo 6/2016 určuje jako výchozí ocenění pozemků a staveb k 1.1.2016 reálnou hodnotu zjištěnou k 31.12.2015 a dává komerčním pojišťovnám

dvě možnosti, jak se mohou vypořádat s oceňovacími rozdíly těchto investic vykázanými k 31.12.2015 v ostatních kapitálových fondech. První možností je jednorázové zúčtování oceňovacího rozdílu proti rozvahové položce pozemky a stavby, čímž dojde ke změně výše vlastního kapitálu. Druhou možností je vypořádat se s oceňovacím rozdílem až k datu realizace aktiva, kdy se oceňovací rozdíl převede do výkazu zisku a ztráty společně s reálnou hodnotou prodaného majetku. Pojišťovny tyto dva způsoby vypořádání se s oceňovacími rozdíly nemohou kombinovat a musí se rozhodnout pro jeden z nich.

Oceňování majetkových účastí

Cenné papíry představující účast v ovládané osobě nebo v osobě pod podstatným vlivem se do roku 2015, jak je uvedeno v tabulce č. 5, oceňovaly stejně jako pozemky a stavby reálnou hodnotou a oceňovací rozdíl byl vykazován rozvahově. Novelizovaný zákon o účetnictví již přecenění majetkových účastí reálnou hodnotou neumožňuje v souladu se zásadou opatrnosti. Vykázaný oceňovací rozdíl v ostatních kapitálových fondech k 31.12.2015 musí pojišťovny během roku 2016 jednorázově zúčtovat proti odpovídající položce aktiv.

Od roku 2016 jsou majetkové účasti k okamžiku pořízení a k rozvahovému dni oceňovány v pořizovací ceně, případně ekvivalencí. Pro výchozí ocenění těchto cenných papírů k 1.1.2016 se dle finančního zpravodaje číslo 6/2016 použije obdobně jako u pozemků a staveb jejich reálná hodnota k 31.12.2015. Pořizovací cenou se pak rozumí cena, za níž byl podíl pořízen, včetně přímých nákladů souvisejících s jeho pořízením. K rozvahovému dni komerční pojišťovny provádí test na potenciální snížení hodnoty podílů a případně vykážou opravné položky (Finanční zpravodaj MF ČR 6/2016).

Oceňování dluhopisů držených do splatnosti

Všechny dluhové cenné papíry držené do splatnosti od roku 2002 do roku 2009 byly přeocňovány k rozvahovému dni na reálnou hodnotu. V roce 2010 novelou zákona o účetnictví se česká legislativa přiblížila mezinárodním účetním standardům, kdy stanovila, že k okamžiku sestavení účetní závěrky se nebudou oceňovat reálnou hodnotou dluhopisy držené do splatnosti, jejichž emitentem je členský stát OECD a jejichž hodnocení bylo nejméně dvěma mezinárodně uznávanými ratingovými agenturami stanoveno na alespoň stejné úrovni, jako je úroveň České republiky. Ostatní dluhopisy, například dluhopisy vydané bankami či jinými společnostmi, a veškeré dluhopisy vztahující se k závazkům ze životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, se nadále přeocňovaly reálnou hodnotou (Bokšová, 2010).

V roce 2016 novelizací zákona o účetnictví opět došlo ke změně v oceňování dluhových cenných papírů držených do splatnosti. V důsledku této novelizace pojišťovny nebudou žádné z těchto dluhopisů přeocňovat reálnou hodnotou a budou postupovat při jejich oceňování jako ostatní podnikatelské subjekty. Od okamžiku nákupu do okamžiku jejich splatnosti bude jejich ocenění dáno naběhlou hodnotou,

tedy pořizovací cenou zvýšenou o alikvotní úrokový výnos. Součástí pořizovací ceny je případně i nakoupený naběhlý úrokový výnos. Z toho rovněž vyplývá, že v rozvaze v rámci dluhových cenných papírů pojišťovny tyto dluhopisy již neuvádí v položce cenné papíry oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů.

Jako výchozí ocenění těchto dluhopisů k 1.1.2016 se stejně jako v předcházejících dvou případech použije jejich reálná hodnota vykázaná k 31.12.2015. Jejich oceňovací rozdíly k 31.12.2015 se vypořádají buď jednorázovým zúčtováním proti položce ostatní cenné papíry držené do splatnosti, nebo postupným odúčtováním do nákladů nebo výnosů do doby jeho splatnosti a případně zúčtováním celého přecenění k datu realizace, pokud dojde k prodeji (Finanční zpravodaj MF ČR 6/2016).

4.3.3 Oceňování technických rezerv

Podle zákona o účetnictví se technické rezervy komerčních pojišťoven od roku 2002 oceňují reálnou hodnotou k rozvahovému dni. Přesný návod, jakým způsobem určit reálnou hodnotu technických rezerv, ovšem zákon o účetnictví neobsahuje. Způsob stanovení reálné hodnoty tržní hodnotou nepřipadá u technických rezerv v úvahu, jelikož pro ně neexistuje aktivní trh, na kterém by se s nimi obchodovalo (Bokšová, 2010).

Zákon o účetnictví v platném znění pouze uvádí, že použití metod výpočtu technických rezerv upraví prováděcí právní předpisy pro komerční pojišťovny. Vyhláška č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů stanovuje, že „*výše technických rezerv musí být v každém okamžiku dostatečná do té míry, aby pojišťovna byla schopna dostát svým závazkům, vyplývajícím z pojistných smluv, které lze rozumně předpokládat*“. Dále jsou v příloze vyhlášky č. 502/2002 stanoveny některé metody výpočtu technických rezerv, a to rezervy na nezasloužené pojistné, rezervy na hrozící ztráty, rezervy na životní pojištění a rezervy na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí.

Technickým rezervám se také krátce věnoval finanční zpravodaj číslo 6/2016. Ten pojišťovnam potvrzuje, že vyrovnávací rezerva se od 1.1.2016 v účetnictví pojišťoven netvoří a že v případě technických rezerv pro účely účetnictví postupují pojišťovny v souladu se zákonem o účetnictví a prováděcí vyhláškou, a ne podle zákona o pojišťovnictví. Zůstatek vyrovnávací rezervy mají pojišťovny odúčtovat do výnosů jako zrušení rezervy pro nepotřebnost.

Bokšová (2010) konstatuje, že stanovení reálné hodnoty technických rezerv je zejména úkolem odpovědného pojistného matematika, který svým podpisem potvrzuje reálnou hodnotu a správnost a dostatečnost technických rezerv.

Rezerva na nezasloužené pojistné

Rezerva na nezasloužené pojistné představuje tu část předepsaného pojistného, jenž se vztahuje k budoucím účetním obdobím. Tvorba této rezervy se řídí stejnými pravidly u životního a neživotního pojištění a je většinou provedena ihned při předpisu pojistného operačním systémem pojišťovny, a to metodou pro rata temporis (Cipra, 2015). Metoda pro rata temporis stanovuje výši rezervy jako násobek inkasovaného

pojistného a poměru počtu dní, k němuž se vztahuje nezasloužené pojistné a počtu dní v kalendářním roce. Jednotlivé výpočty metodou pro rata temporis se mohou lišit uváděnou délkou období, kdy například může dojít ke zjednodušení délky roku na 360 dní. Vedle metody pro rata temporis je možné také využít metod založených na předpokladu rovnoměrného rozdělení inkasa pojistného, jako je čtyřiadvacetivoná, osminová, čtvrtinová či paušální metoda (Bokšová, 2010).

Rezerva pojistného životních pojištění

Rezerva na životní pojištění se vypočítává samostatně pro každou pojistnou smlouvu životního pojištění a je stanovena pojistně matematickým odhadem po odečtení pojistně matematické hodnoty budoucího pojistného. Záporné hodnoty jednotlivých rezerv na životní pojištění, jež vzniknou v důsledku použití pojistně matematické metody, se účetně nahradí nulovými hodnotami (vyhláška č. 502/2002 Sb, ve znění pozdějších předpisů). Při výpočtu rezervy se pracuje se stejnými statistickými daty (počet dožívajících se věku x , počet zemřelých ve věku x) a technickou úrokovou mírou jako při výpočtu pojistného (Cipra, 2015).

Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí

Rezerva na pojistná plnění se tvoří z části pojistného, jenž se vztahuje k běžnému účetnímu období, avšak z různých technických důvodů není možné pojistná plnění v daném období uskutečnit. Tato rezerva kryje tyto závazky z pojistných událostí:

- RBNS – závazky v běžném období vzniklé a nahlášené, ale do konce období nezlizvidované
- IBNR – závazky vzniklé před rozvahovým dnem, ale nenahlášené (Vávrová, 2014).

Rezerva RBNS se v praxi většinou tvoří z dílčích hodnot pro jednotlivé pojistné události. Likvidátor pomocí svého odhadu nebo zavedené praxe v pojišťovně ocení předpokládanou výši pojistného plnění a případně dále své odhady zpřesňuje na základě nových informací a vývoje daného případu.

Ke kvalifikovanému odhadu rezervy IBNR se používají pojistně matematických metod, jež zohledňují také vnější vývoj, jako je inflace (např. nárůst cen v autoservisech), změny právních předpisů aj. RBNS rezerva se často odhaduje také pomocí pojistně matematických metod, a to dohromady s rezervou IBNR, pokud první výše uvedený postup nelze realizovat nebo se nevyplatí (Cipra, 2015). Při výpočtu rezervy na pojistná plnění se vychází z údajů o škodním průběhu v rámci daného pojištění, a to počtu škod na jeden den, průměrný odstup mezi vznikem škody a nahlášením škody, počtu pozdních škod a průměrná výše škody (Vávrová, 2014).

Finanční zpravodaj číslo 6/2016 pojišťovny ujišťuje, že u diskontování v případě rezervy na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí mají postupovat v roce 2016 stejným způsobem, jako v roce 2015, tedy v souladu se zákonem o účetnictví a vyhláškou č. 502/2002 Sb.

Rezerva na bonusy a slevy

Stanovení výše rezervy na bonusy a slevy se řídí stejnými pravidly u životních a neživotních pojištění. Rezerva se tvoří v souladu s pojistnými smlouvami a její součástí je i podíl na zisku, pokud je sjednán v rámci pojistného plnění a není již zahrnut v rezervě pojistného životních pojištění (Cipra, 2015)

Rezerva pojistného neživotních pojištění

Rezerva pojistného neživotních pojištění je obdobou rezervy pojistného neživotních pojištění a její výše se určuje pojistně matematickými metodami. Vytváří se k těm odvětvím neživotního pojištění, u kterých se při výpočtu výše pojistného zohledňuje vstupní věk a pohlaví pojištěného, případně pouze vstupní věk. (Vávrová, 2014).

Tabulka č. 6 slouží k přehlednému zobrazení možných způsobů oceňování u vybraných položek rozvahy komerčních pojišťoven dle platných českých právních předpisů, a to k okamžiku prvotního rozpoznání aktiva či závazku v účetnictví a k okamžiku sestavení účetní závěrky.

Tab. 6 Oceňování položek rozvahy komerčních pojišťoven dle české legislativy

| Položka rozvahy | K uskutečnění úč. případu | K rozvahovému dni |
|--|---|---|
| Dlouhodobý nehmotný majetek | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena • Vlastní náklady | <ul style="list-style-type: none"> • Nižší z hodnot – zůstatková hodnota vs. tržní cena |
| Pozemky a stavby | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena • Vlastní náklady | <ul style="list-style-type: none"> • Nižší z hodnot – zůstatková hodnota vs. tržní cena |
| Podíly s rozhodujícím a podstatným vlivem | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Nižší z hodnot – pořizovací cena vs. tržní cena • Ekvivalence |
| Akcie a ostatní majetkové CP s proměnlivým výnosem | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota |
| Dluhové cenné papíry držené do splatnosti | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Naběhlá hodnota |
| Deriváty | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota |
| Pohledávky | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota • Pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Nižší z hodnot – jmenovitá hodnota/PC vs. tržní cena • Reálná hodnota (pohledávky k obchodování) |
| Dlouhodobý hmotný majetek, který není investicí | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena • Vlastní náklady | <ul style="list-style-type: none"> • Nižší z hodnot – zůstatková hodnota vs. tržní cena |
| Zásoby | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Reprodukční pořizovací cena • Vlastní náklady | <ul style="list-style-type: none"> • Nižší z hodnot – PC/RPC /vlastní náklady vs. tržní cena |
| Peníze a ceniny | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota |
| Akciový kapitál | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota |
| Závazky | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota | <ul style="list-style-type: none"> • Jmenovitá hodnota • Reálná hodnota (technické rezervy, deriváty a závazky zajištěné deriváty) |

Zdroj: Vlastní zpracování podle zákona č. 563/1991 Sb., vyhlášky č. 502/2002 Sb. a finančního zpravodaje 6/2016

5 Oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle IAS/IFRS

Tato kapitola se bude věnovat účetní závěrce komerčních pojišťoven dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví, a to především jejím rozdílům oproti závěrce sestavené dle české legislativy. Bude uveden obsah standardů IFRS 4 a IFRS 17, které upravují vykazování pojistných smluv, a budou popsány postupy oceňování u jednotlivých položek aktiv.

5.1 Účetní závěrka komerčních pojišťoven dle IAS/IFRS

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví definuje účetní jednotky se sídlem v České republice, které jsou povinny vést účetnictví a sestavovat účetní závěrku podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví upravených právem Evropské unie. Bokšová (2010) rozděluje komerční pojišťovny na tři skupiny na základě jejich vztahu k IFRS.

Do první skupiny patří pojišťovny, které jsou emitenty investičních cenných papírů registrovaných na evropském regulovaném trhu. Tyto subjekty dle zákona o účetnictví mají povinnost účtovat a sestavovat účetní závěrku podle mezinárodních účetních standardů upravených právem Evropské unie. I když po těchto účetních jednotkách zákon o účetnictví nevyžaduje zároveň sestavení účetní závěrky podle českých předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů vyžaduje zjištění a vykazání výsledku hospodaření před zdaněním podle českých účetních předpisů (Strouhal, 2013).

Druhou skupinu tvoří komerční pojišťovny v České republice, které jsou součástí mezinárodní skupiny spojených osob, avšak samy nejsou emitenty cenných papírů přijatých k obchodování na evropském regulovaném trhu. Tyto pojišťovny jsou dle zákona o účetnictví povinny sestavit účetní závěrku dle české legislativy. Zároveň však ve většině případů sestavují také účetní závěrku dle IFRS za účelem konsolidace. Do této skupiny patří velká většina komerčních pojišťoven v České republice.

Třetí skupinou jsou pak pojišťovny, které nejsou emitenty cenných papírů na evropském regulovaném trhu a zároveň nejsou ani součástí žádné mezinárodní skupiny. Z právního hlediska tyto pojišťovny sestavovat závěrku podle IFRS nemusí, avšak její předložení po nich mohou žádat jejich obchodní partneři (Bokšová, 2010).

Komerční pojišťovny vedoucí účetnictví v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví sestavují účetní závěrku podle standardu IAS 1 stejným způsobem jako ostatní účetní jednotky. Součástí účetní závěrky je podle tohoto standardu výkaz o finanční situaci, výkaz o úplném výsledku, výkaz změn vlastního kapitálu, příloha a výkaz o finanční situaci k počátku nejstaršího srovnávacího období při retrospektivní aplikaci pravidel. Konkrétní podobu výkazů si mohou pojišťovny určit samy. Standard uvádí pouze minimální rozsah položek, které jsou povinny pojišťovny zveřejňovat (IAS 1).

V tabulce č. 7 je zpracován vzorový výkaz o finanční situaci na základě výroční zprávy za rok 2015 České pojišťovny a.s., která vede účetnictví v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Na rozdíl od rozvahy podle české právní úpravy je výkaz o finanční situaci sestavován pouze v netto částkách. Další rozdíly jsou patrné při srovnání tabulek č. 7 a č. 3. Odlišnosti plynou z toho, že podle české legislativy jsou pojišťovny povinny veškeré pozemky, stavby a finanční aktiva uvádět pod položkou investic a podíl zajistitelů na technických rezervách vykazovat jako korekce k brutto hodnotě technických rezerv na straně pasiv v rozvaze. Naproti tomu z pohledu mezinárodních standardů jsou pozemky a stavby vykazovány nejen jako investice do nemovitostí, ale i jako provozní majetek, a podíl zajistitelů na závazcích z pojištění je ve výkazu o finanční situaci v aktivech jako samostatná položka. Nadto mezinárodní standardy nepoužívají pojem technické rezervy jako české předpisy, ale závazky z pojištění (Bokšová, 2010).

Tab. 7 Vzorový výkaz o finanční situaci v souladu s IAS/IFRS

| Výkaz o finanční situaci | |
|--|---|
| AKTIVA | PASIVA |
| Majetkové účasti | Základní kapitál |
| Nehmotný majetek | Nerozdělený zisk a ostatní fondy |
| Hmotný majetek | Závazky z pojištění |
| Investice <ul style="list-style-type: none"> - Investice do nemovitostí - Úvěry a půjčky - Realizovatelné cenné papíry - Finanční aktiva oceňovaná reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů - Ostatní investice | Ostatní rezervy |
| Podíly zajistitelů na pojistně – technických rezervách | Finanční závazky |
| Pohledávky | Závazky |
| Dlouhodobá aktiva držena k prodeji | Odložený daňový závazek |
| Odložená daňová pohledávka | Časové rozlišení a výnosy příštích období |
| Časové rozlišení a příjmy příštích období | |
| Peníze a peněžní ekvivalenty | |

Zdroj: Vlastní zpracování podle výroční zprávy České pojišťovny a.s. za rok 2015.

Výkaz o úplném výsledku sestavený podle IFRS obsahuje mnohem méně informací než výkaz zisku a ztráty podle české legislativy, kdy například výše čistého výnosu z pojistného je v něm uváděna souhrnně pro životní a neživotní pojištění. Na druhou stranu, pojišťovny jsou povinny na základě standardu IFRS 8 – Oborové segmenty

podrobněji popsat jednotlivé položky výkazu podle jednotlivých segmentů, zemí a druhů pojištění v příloze účetní závěrky (Bokšová, 2010).

5.2 IFRS 4

Komerční pojišťovny postupují při vykazování pojistných smluv na základě standardu IFRS 4 – Pojistné smlouvy. Tímto standardem je definována pojistná smlouva jako „smlouva, na jejímž základě jedna strana (pojistitel) přijímá významné pojistné riziko jiné strany (pojištěnce) tím, že souhlasí s kompenzací pojištěnce, pokud by pojištěnce určitá budoucí nejistá událost (pojistná událost) v budoucnosti negativně ovlivnila“.

Povinností komerčních pojišťoven je testovat veškeré pojistné smlouvy na to, zda se skutečně jedná o pojistnou smlouvu dle IFRS 4. Testováním se uzavřené kontrakty rozliší na smlouvy pojistné, na které se standard IFRS 4 vztahuje, a na smlouvy investiční, na které jej aplikovat až na výjimky nelze. Zásadní pro zařazení příslušné smlouvy je klasifikace pojistného rizika v okamžiku uzavření kontraktu. Pokud je smlouva začleněna mezi pojistné smlouvy, pak jí tento status zůstává po celou dobu jejího trvání a při jejím vykazování účetní jednotka postupuje v souladu s IFRS 4. V opačném případě se kontrakt označí jako smlouva investiční a pojišťovny při jeho vykazování postupují podle standardu IAS 39 (Jílek a Svobodová, 2011). Pro IFRS 4 je na rozdíl od české legislativy důležitá ekonomická podstata dané pojistné smlouvy. Smlouvy definované jako pojistné z pohledu české legislativy nemusí být tak pojistnými smlouvami i podle IFRS 4 (Bokšová, 2010).

Některé pojistné smlouvy obsahují složku pojistnou i složku vkladovou. Vkladová složka není vykazována jako derivát podle IAS 39, i když by byla v jeho působnosti, jestliže by byla samostatným nástrojem. Pokud je ovšem pojistitel schopen ocenit vkladovou složku odděleně a zároveň účetní postupy pojistitele jinak nepožadují, aby byly všechny závazky a práva vyplývající z této složky zaúčtovány, vkladová a pojistná složka se musí od sebe oddělit. Na oddělenou pojistnou složku se následně uplatní standard IFRS 4 a na vkladovou IAS 39. Pokud pojistitel není schopen ocenit vkladovou složku samostatně, nemůže komerční pojišťovna rozhodnout o její oddělení od složky pojistné (Jílek a Svobodová, 2011).

5.3 IFRS 17

Standard IFRS 17 pro pojistné závazky, dříve označovaný jako IFRS fáze II, je vyvíjen od roku 2004, kdy vydáním IFRS 4 skončila první fáze projektu o účtování pojistných smluv. V současné době se očekává, že standard IFRS 17 bude vydán IASB v první polovině tohoto roku a vstoupí v platnost v roce 2021. Tento nový standard nahradí současný standard IFRS 4, který nestanovuje jednotné mezinárodně platné oceňovací metody. Pojišťovny tak dosud účtují o pojistných závazcích rozdílným způsobem, většinou na základě postupů stanovených národními legislativami. V konečném důsledku používání různých účetních metod znesnadňuje uživatelům účetních závěrek srovnání hospodaření jednotlivých komerčních pojišťoven. Standard IFRS

17 má tak za cíl sjednotit oceňování a vykazování pojistných smluv v celosvětovém měřítku. Řešené oblasti v standardu IFRS 17 lze rozdělit do tří oblastí:

- rozsah smluv, které se standardem mají řídit,
- způsob ocenění závazku z relevantních smluv podle standardu,
- požadavky na zveřejňované informace.

Rozsah smluv, které se standardem IFRS 17 budou řídit, lze přirovnat dosavadní úpravě v IFRS 4. Standard se tak bude vztahovat nejen na pojistné smlouvy, tedy smlouvy, u kterých existuje významné pojistné riziko, ale i na další typy smluv, které pojišťovny často vydávají, případně které svým charakterem pojistné smlouvy připomínají. Výrazně se však změní způsob ocenění pojistných závazků a potřebné vykazované informace (IASB, 2017).

Pro ocenění závazků z pojištění standard IFRS 17 stanoví tři základní modely, mezi nimiž komerční pojišťovny pro konkrétní závazky vyberou ten, který je pro ně relevantní. U prvních dvou oceňovacích modelů, obecného modelu a modelu alokace pojistného, standard IFRS 17 spíše pouze zpřesňuje interpretace a doladuje detaily. Obecný model, který se bude pravděpodobně aplikovat pro většinu dlouhodobých smluv v České republice, je postavený na čtyřech základních bodech, a to na odhadech peněžních toků, diskontní sazbě, rizikové marži a marži smluvní služby. Tyto základní složky oceňování pojistných závazků jsou stručně popsány v tabulce č. 8. Druhý model, model alokace pojistného (Premium allocation approach, PAA) by měl sloužit primárně k ocenění pro jednoduché smlouvy. Zjednodušeně jej lze popsat jako současné ocenění neživotních smluv pomocí rezerv na nezasloužené pojistné. Posledním základním oceňovacím modelem je variable fee model, který sleduje skutečný předpokládaný příjem za služby, které pojistitel očekává. Podobný princip je obsažený i v jiných IFRS, např. IFRS 15 o účtování výnosů ze smluv se zákazníky (Roubal, 2016).

Tab. 8 Základní kameny obecného oceňovacího modelu pojistných závazků podle IFRS 17

| | |
|------------------------------|---|
| Odhady peněžních toků | První složku závazku tvoří odhady peněžních toků plynoucích z pojistné smlouvy. Odhady zahrnují pohled pojistitele na budoucí příjmy, které mu ze smlouvy plynou (primárně pojistné), a výdaje, které naopak musí při obhospodařování smlouvy vydat (pojistné plnění, náklady atd). Oproti dosavadnímu přístupu je definice uvažovaných toků specifičtější, především v oblasti zahrnutých nákladů. |
| Diskontní sazba | Druhou složku závazku představuje diskontní sazba, pomocí které se zohledňuje časová hodnota peněz. Její stanovení je dáno pouze obecnými principy a jediný explicitní požadavek je kladen na její soulad s pozorovatelnými tržními ukazateli. |

| | |
|-----------------------------|--|
| Riziková marže | Třetí složka, riziková marže, upravuje závazek o nejistotu spojenou se skutečným vývojem budoucích peněžních toků ze smlouvy. |
| Marže smluvní služby | Poslední složka, marže smluvní služby (Contractual service margin, CSM), je přírůžkou, která slouží k časovému rozložení zisku ze smlouvy na dobu jejího trvání. Jak se toho v praxi dosáhne? Marže je kalibrována tak, aby pojišťovna v okamžiku uzavření smlouvy nevykázala zisk. Promítnutí marže do hospodářského výsledku se děje v průběhu času jejím postupným rozpouštěním podle uběhlé doby smlouvy. CSM slouží v obecném modelu také jako „polštář“, díky kterému se vyhlazují změny v odhadech o vývoji portfolia i v hodnocení jeho rizikovitosti. Dokud je CSM nenulová, lze ji používat pro kompenzaci těchto změn. Tento přístup umožňuje zachovat do určité míry předvídatelnost dopadu změny ocenění existujícího pojistného závazku do hospodářského výsledku u smluv oceněných obecným a PAA modelem. |

Zdroj: Pojistný obzor, 2016.

5.4 Oceňování aktiv v účetnictví komerčních pojišťoven dle IAS/IFRS

V této subkapitole budou popsány postupy při oceňování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, investic do nemovitostí, finančních aktiv a majetkových účastí dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

Oceňování dlouhodobého hmotného majetku

Dlouhodobý hmotný majetek, který nespadá pod položku investice do nemovitostí, je oceňován a vykazován na základě standardu IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení. Pojišťovny podle toho standardu postupují například v případě majetku, který jim slouží k provozním účelům.

Tento majetek je oceňován při prvotním rozpoznání v pořizovacích nákladech, které zahrnují:

- nákupní cenu, včetně cel a nerefundovaných daní, sníženou o obchodní slevy a rabaty,
- přímo přiřaditelné náklady vztahující se k budování nebo pořízení majetku, jako jsou mzdové a osobní náklady, náklady na přípravu místa, náklady na dopravu a manipulaci, náklady a instalaci a montáž, aj.,
- náklady na odstranění aktiva a uvedení místa do původního stavu (IAS 16).

Standard IAS 16 také uvádí náklady, které nemohou být součástí pořizovacích nákladů. Jsou to náklady na otevření nového závodu, náklady na zavedení nového produktu či služby, náklady na zaškolení pracovníků a všeobecné režijní náklady.

Dle IAS 16 pořizovací náklady představují hotovostní ekvivalent ceny k datu jejich uznání. To znamená, že jestliže je platba za pořízený majetek splatná v pozdějším časovém úseku, než jsou obvyklé fakturační podmínky, je potřeba pořizovací náklady určit jako současnou hodnotu budoucí platby.

Pojišťovny mohou volit při oceňování pozemků, budov a zařízení k okamžiku sestavení účetní závěrky mezi modelem pořizovacích nákladů a přeceňovacím modelem. Zvolenou metodu musí následně použít pro celou třídu pozemků, budov a zařízení. Pokud pojišťovna používá model pořizovacích nákladů, potom hmotný majetek vykazuje k rozvahovému dni v pořizovacích nákladech snížených o oprávky a veškeré kumulované ztráty ze snížení hodnoty. U modelu přecenění je vykazován tento majetek v reálných hodnotách snížených o oprávky a kumulované ztráty ze snížení hodnoty. Zvýšení hodnoty z přecenění je vykázáno v ostatním úplném výsledku a ve vlastním kapitálu v položce fond z přecenění. Toto zvýšení však bude zachyceno v hospodářském výsledku ve výši, ve které se ruší snížení účetní hodnoty téhož aktiva, které bylo výsledkem předcházejícího přecenění zaúčtovaného do hospodářského výsledku. Snížení hodnoty z přecenění je vykázáno v hospodářském výsledku. Snížení se ovšem zachytí přímo na vrub vlastního kapitálu v položce fond z přecenění, a to do výše zůstatku fondu z přecenění týkajícího se téhož aktiva (Deloitte, 2016).

Oceňování dlouhodobého nehmotného majetku

Oceňování nehmotných aktiv je upraveno standardem IAS 38. Při prvotním rozpoznání se dlouhodobá nehmotná aktiva oceňují pořizovacími náklady. Při následném ocenění si pojišťovny mohou zvolit model pořizovacích nákladů nebo model přecenění. Vybraný model jsou povinny použít pro celou skupinu nehmotných aktiv s podobnou podstatou a využitím v činnosti pojišťoven. V případě aplikace modelu pořizovacích nákladů pojišťovny ocenění postupně snižují o oprávky a kumulované ztráty ze snížení hodnoty. Pokud společnost používá model přecenění, potom vykazuje nehmotné aktivum k datu přecenění v reálné hodnotě snížené o oprávky a kumulované ztráty ze snížení hodnoty (Strouhal, 2013). Postup při vykazování oceňovacích rozdílů je obdobný jako u standardu IAS 16.

Standard IAS 38 rozlišuje dvě skupiny dlouhodobých nehmotných aktiv. První skupinou jsou aktiva, u kterých lze určit dobu použitelnosti. Ta jsou amortizována podobným způsobem, jako jsou odpisována hmotná aktiva u standardu IAS 16. Druhou skupinou jsou aktiva s neurčitou dobou použitelnosti. Ta nejsou amortizována, ale pouze se testují na snížení hodnoty podle standardu IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv porovnáním jejich účetní hodnoty se zpětně získatelnou částkou. Také je u nich kontrolováno, zda stále existují skutečnosti, na základě kterých byla zařazena do skupiny aktiv s neurčitou dobou použitelnosti (Bohušová, 2008).

Oceňování investic do nemovitostí

Investicím do nemovitostí se věnuje samostatný standard IAS 40, který je definuje jako nemovitosti držené spíše za účelem dosažení příjmu z nájemného nebo za účelem zhodnocení či obojího než pro užívání při výrobě, administrativní účely nebo prodej v rámci běžné činnosti.

Tyto investice se při prvotním rozpoznání v účetnictví ocení na úrovni svých pořizovacích nákladů, a to včetně vedlejších nákladů spojených s pořízením nemovitosti (např. platby za odborné právní služby, daně z převodu nemovitostí). Pro následné oceňování si účetní jednotka může zvolit jako své účetní pravidlo buď model oceňování reálnou hodnotou nebo model oceňování pořizovacími náklady. Toto pravidlo musí aplikovat na všechny své investice do nemovitostí (Deloitte, 2016).

I když má účetní jednotka možnost volby mezi modelem pořizovacích nákladů a přeceněním, je pro následné oceňování upřednostňován model přecenění, kdy se rozdíl z přecenění vždy vykáže v hospodářském výsledku. Tím se investice do nemovitostí liší od nemovitostí vykazovaných podle IAS 16, kde je naopak preferován model pořizovacích nákladů před oceňováním reálnou hodnotou (Strouhal, 2013).

Nejprůkaznější reálnou hodnotu investic do nemovitostí poskytují aktuální ceny na aktivním trhu s obdobnými nemovitostmi ve stejné lokalitě a za stejných podmínek (IAS 40).

Oceňování finančních aktiv

Pojišťovny při oceňování finančních aktiv postupují podle standardu IAS 39. Při prvotním rozpoznání pojišťovny ocení finanční aktiva v reálné hodnotě, a to i aktiva, která následně přeceňují na pořizovací cenu nebo zůstatkovou hodnotu. Reálná hodnota se při prvotním zaúčtování obecně rovná pořizovací ceně (Deloitte, 2015). Za účelem přecenění rozlišuje standard IAS 39 čtyři kategorie finančních nástrojů:

- 1) finanční aktiva oceňovaná v reálné hodnotě vykazované do zisku nebo ztráty,
- 2) finanční investice držené do splatnosti,
- 3) úvěry a jiné pohledávky,
- 4) realizovatelná finanční aktiva (IAS 39).

Při následném oceňování jsou úvěry a pohledávky a investice držené do splatnosti oceněny v zůstatkové hodnotě a testovány na snížení hodnoty. Finanční aktiva oceňovaná v reálné hodnotě vykazované do zisku nebo ztráty jsou oceněna reálnou hodnotou a změny v jejich reálné hodnotě jsou vykázány v hospodářském výsledku. Realizovatelná finanční aktiva jsou ve výkazu o finanční situaci oceněna reálnou hodnotou a změny v jejich hodnotě jsou vykázány v ostatním úplném výsledku, vyjma situace, kdy dojde ke snížení hodnoty.

Do finančních aktiv oceňovaných v reálné hodnotě vykazované do zisku nebo ztráty náleží aktiva určená k obchodování, tedy finanční aktiva pořízená za účelem vytvoření zisku z krátkodobých pohybů cen, a veškerá ostatní finanční aktiva takto

označená účetní jednotkou. Realizovatelná finanční aktiva jsou všechna finanční aktiva, která nejsou zařazena do žádné z ostatních uvedených kategorií. (Deloitte, 2015).

Je nutné upozornit, že standard IAS 39 bude nahrazen standardem IFRS 9, jenž bude účinný od 1. ledna 2018, pojišťovny ovšem mají prozatímní výjimku pro vynětí z aplikace IFRS 9. Aplikace tohoto standardu by totiž bez nového standardu IFRS 17 pro pojistné závazky mohla u některých společností způsobit zvýšenou volatilitu hospodářských výsledků (KPMG, 2015). V příloze této práce je uveden postup oceňování finančních aktiv na základě IFRS 9.

Oceňování majetkových účastí

Majetkové účasti jsou upraveny standardem IAS 28 – Investice do přidružených a společných podniků, který stanovuje účetním jednotkám ocenit je při jejich prvotním rozpoznání v účetnictví pořizovacími náklady a následně je oceňovat ekvivalenční metodou (Deloitte, 2016). Po aplikaci ekvivalenční metody jsou majetkové účasti testovány na snížení hodnoty podle IAS 36 (Jílek a Svobodová, 2011).

Pro mateřské podniky stanovuje způsob oceňování těchto investic v jejich individuální účetní závěrce standard IAS 27 – Konsolidovaná a separátní účetní závěrka. Dle něj jsou veškeré podíly v dceřiných a přidružených podnicích a ve společných podnicích oceňovány pořizovacími náklady nebo reálnou hodnotou v souladu se standardem IFRS 9 nebo IAS 39. Rovněž je možné použití ekvivalenční metody popsané ve standardu IAS 28 (Deloitte, 2016).

Ekvivalenční metoda je definována standardem IAS 28 jako účetní metoda, pomocí níž je investice při prvotním rozpoznání zaúčtována v pořizovacích nákladech a následně je upravována o změny stavu podílu na čistých aktivech podniku, do něhož bylo investováno.

Šrámková (2016) se zabývá rozdíly mezi metodou ekvivalence podle českých předpisů a mezinárodních standardů a uvádí k této problematice ilustrativní příklady. Na rozdíl od české legislativy, dle které se oceňovací rozdíly u majetkových účastí vykazují rozvahově, se v individuální účetní závěrce dle IFRS vykazují ve výkazu zisku a ztráty jako podíl na zisku nebo ztrátě z přidružených společností a společných podniků oceňovaných ekvivalenční metodou. Další rozdíly mezi českou legislativou a mezinárodními standardy nastávají zejména při konsolidaci.

Dle IAS 1 jsou účetní jednotky povinny ve výkazu o úplném výsledku zahrnovat řádkovou položku obsahující částku podílu na zisku nebo ztrátě z přidružených společností a společných podniků účtovaných ekvivalenční metodou.

6 Solvency II

Evropská směrnice Solvency II, ve znění mj. směrnice Omnibus II, vešla v Evropské unii v platnost 1. ledna 2016, tedy šest let od okamžiku schválení vypracování samotné směrnice (Bouška, Barták a Kořínek, 2016). Solvency II představuje moderní metodiku regulace v pojišťovnictví v Evropské unii a jejími základními principy jsou:

1. Direktivní způsob zavedení v rámci Evropské unie
2. Třípilířové uspořádání
3. Integrovaný přístup ke všem typům identifikovatelných rizik:
 - kvantitativní pilíř I: kapitálová přiměřenost založená na riziku (solventnostní kapitálový požadavek SCR a minimální kapitálový požadavek MCR stanovený na základě standardního vzorce nebo interního modelu).
 - kvalitativní pilíře II a III: vnitřní kontrolní systém řízení rizik, tržní disciplína a zveřejňování informací
4. Reálné ocenění aktiv a pasiv
5. Motivace pojišťoven ke tvorbě a aplikaci interních modelů
6. Dlouhodobá konzistentnost s finančním sektorem
7. Harmonizace postupů dohledových orgánů a efektivní dohled nad nadnárodními skupinami (Cipra, 2015).

6.1 Implementace Solvency II v České republice

Směrnici Solvency II transponuje do českého právního řádu novela zákona o pojišťovnictví, která nabyla účinnosti dne 23. září 2016 a ve sbírce zákonů vyšla pod č. 304/2016. Novela byla připravena k projednání již v předcházejícím roce, avšak k jejímu schválení došlo až na konci srpna roku 2016. K legislativnímu zdržení došlo především kvůli poslaneckému pozměňovacímu návrhu tohoto zákona směřujícímu k podstatnému omezení provizí v životním pojištění (Koláčná, 2016).

Novela zákona o pojišťovnictví přináší zásadní změny právního prostředí pro fungování pojišťoven a promítá se téměř do všech ustanovení zákona o pojišťovnictví. Pojišťovny měly ovšem dostatečný prostor se na hlavní změny dostatečně připravit, jelikož proces transpozice Solvency II trval téměř šest let. Většina pojišťoven tak postupně implementovala požadavky regulatorního režimu Solvency II již před datem účinnosti novely zákona o pojišťovnictví transponující tento režim. S ohledem na to, že každá významná právní úprava však přináší různé aplikační a výkladové nejasnosti, je možné očekávat určité přechodné období, než dojde k úplné adaptaci na nová ustanovení zákona o pojišťovnictví (Husták, 2016).

Příkladem toho, že komerční pojišťovny postupně implementovaly principy směrnice Solvency II do své činnosti ještě před právní účinností Solvency II v České republice, může být Česká pojišťovna a.s. Tento subjekt ve své výroční zprávě za rok 2015 sděluje, že bude aplikovat principy Solvency II v průběhu roku 2016 v jejich plném rozsahu, i když Solvency II nenabývá účinnosti v České republice již od 1. ledna 2016 jako v ostatních zemích Evropské unie.

Skupina Generali CEE Holding B.V., jíž je Česká pojišťovna a.s. členem, rovněž zpracovala v roce 2015 žádost o schválení interního modelu a podala ji kolegiu orgánů dohledu, ve kterém jsou zastoupeny dohledové orgány ze všech zemí, v nichž má být interní model používán. Interní model skupiny byl 7. března 2016 kolegiem orgánů schválen. Dále výroční zpráva České pojišťovny a.s. za rok 2015 uvádí, že v oblasti produktů životního a úrazového pojištění implementuje požadavky Solvency II zejména využitím výstupů z nového interního kapitálového modelu při testování profitability a schvalování produktů a obecně monitorování rizikovosti životního a úrazového portfolia.

Generali Pojišťovna a.s. ve své výroční zprávě za rok 2016 uvádí, že vypočítává míru své solventnosti pomocí standardního vzorce definovaného regulací Solvency II a konstatuje, že na základě předběžných výpočtů společnost k 31. prosinci 2016 naplnila regulatorní požadavky na míru solventnosti.

6.2 Oceňování aktiv a pasiv dle Solvency II

Problematika oceňování aktiv a pasiv je řešena v rámci směrnice 2009/138/ES velmi obecně. Hlavní zásadou je, že pojišťovny vykazují pro potřeby zjišťování solventnosti aktiva na základě mezinárodních standardů účetního výkaznictví přijatých v rámci direktiv Evropské unie (Cipra, 2015).

Přímo ve směrnici 2009/138/ES ve IV. kapitole 1. oddílu je pouze stanoveno, že „aktiva se oceňují částkou, za niž by se mohla vyměnit mezi znalými partnery ochotnými uskutečnit transakci za obvyklých podmínek“ a že „závazky se oceňují částkou, za niž by se mohly převést nebo vypořádat mezi znalými partnery ochotnými uskutečnit transakci za obvyklých podmínek“. Tento popsaný způsob oceňování aktiv a závazků odpovídá reálné hodnotě definované mezinárodními standardy účetního výkaznictví.

Ustanovení směrnice 2009/138/ES o oceňování aktiv a pasiv bylo do zákona č. 277/2009 Sb. transponováno v téměř identickém znění. Zákon o pojišťovnictví uvádí v § 51:

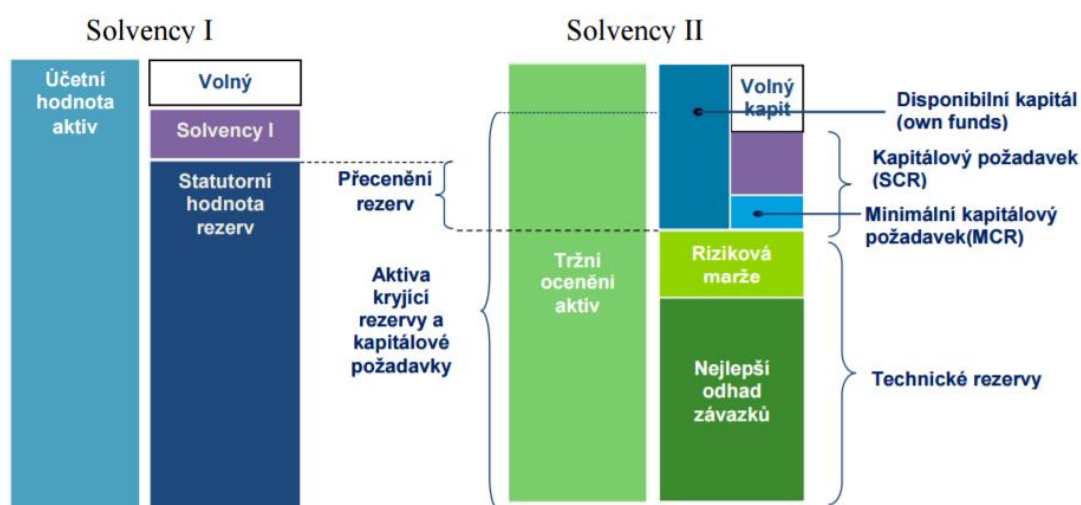
(1) Pro účely tohoto zákona tuzemská pojišťovna, pojišťovna z třetího státu, tuzemská zajišťovna a zajišťovna z třetího státu oceňuje

a) aktiva cenou, za niž by se mohla vyměnit mezi znalými stranami ochotnými uskutečnit takovou směnu za obvyklých podmínek,

b) závazky cenou, za niž by se mohly převést nebo vypořádat mezi znalými stranami ochotnými uskutečnit toto převedení nebo vypořádání za obvyklých podmínek“.

Dále používají pojišťovny při oceňování aktiv a závazků pro potřeby zákona o pojišťovnictví, například tedy při výpočtu solventnostního kapitálového požadavku a zpracování zprávy o solventnosti a finanční situaci, metody a předpoklady stanovené přímo použitelným předpisem Evropské unie (zákon č. 277/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Mertl (2015) shrnuje přístup Solvency II k oceňování aktiv a pasiv pomocí obrázku č. 1. Z obrázku je patrné, že nový koncept solventnosti pojišťoven zohledňuje přecenění reálnou hodnotou jak na straně pasiv, tak na straně aktiv. Navíc se při výpočtu hodnoty závazků bere v úvahu vliv zajištění s přihlédnutím k možnosti selhání protistrany dostát svým závazkům. Rozdíl mezi hodnotou aktiv a pasiv představuje disponibilní kapitál (net asset value, NAV).



Obr. 1 Struktura aktiv a pasiv dle Solvency I a II
Zdroj: Interní modely solventnosti, 2015.

6.2.1 Oceňování technických rezerv dle Solvency II

Solvency II přistupuje k technickým rezervám odlišným způsobem než klasický účetnický přístup. Tento nový režim požaduje po pojišťovnách tvořit technické rezervy tržně-konzistentním způsobem, a to případně i na úkor zásady opatrnosti. Pojišťovny tak v rámci vykazování solventnosti stanoví výši technických rezerv jako jejich nejlepší odhad BE (best estimate) diskontovaný pomocí bezrizikové úrokové míry a zvýšený o rizikovou přírážku RM (risk margin) (Cipra, 2015).

Hodnota nejlepšího odhadu je definována zákonem č. 277/2009 Sb, ve znění pozdějších předpisů jako pravděpodobnostmi vážený průměr budoucích peněžních toků při zohlednění časové hodnoty peněz za použití příslušné bezrizikové výnosové křivky. Výše bezrizikové výnosové křivky je stanovena přímo použitelným předpisem Evropské unie a výpočet hodnoty nejlepšího odhadu se provede pomocí pojistně-matematických a statistických metod.

Výše rizikové přírážky dle zákona č. 277/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů musí být taková, aby zajistila, že hodnota technických rezerv odpovídá částce, kterou by jiný subjekt mohl požadovat, aby převzal závazky z pojišťovací činnosti pojišťovny a byl schopen jim dostát.

6.2.2 Srovnání Solvency II a IFRS

Mezinárodní standard IFRS 17 se bude vztahovat na všechny smlouvy, které splňují jeho definici pojistné smlouvy, jejíž podmínkou je zejména skutečnost, zda v rámci smlouvy dochází k transferu významného pojistného rizika. Tudíž některé pojistné smlouvy, které podléhají Solvency II, nejsou pojistnými smlouvami podle IFRS 17. Závazky z pojištění, které nesplňují definici pojistné smlouvy podle IFRS 17, respektive v současnosti podle IFRS 4, jsou v rámci mezinárodních standardů vykazovány podle IAS 39 (bude nahrazen IFRS 9) nebo IAS 18 (bude nahrazen IFRS 15).

Hlavním rozdílem mezi standardem IFRS 17 a režimem Solvency II v oblasti oceňování pojistných závazků je to, že IFRS 17 rovněž kalkuluje s marží smluvní služby. Ta slouží k časovému rozložení zisku z pojistné smlouvy na dobu jejího trvání. Pojišťovna tak podle IFRS 17 nebude vykazovat zisk v okamžiku uzavření smlouvy, ale zisk se bude postupně promítat do hospodářského výsledku v průběhu času postupným rozpouštěním marže podle uběhlé doby smlouvy. Naopak v rámci režimu Solvency II pojišťovny vykazují celý zisk ihned v okamžiku uzavření pojistné smlouvy a nezohledňuje se doba trvání smlouvy (Doff, 2014).

Při oceňování aktiv Solvency II vychází z mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Mezinárodní standardy ovšem při oceňování rovněž využívají koncept historických nákladů. Naproti tomu Solvency II vyžaduje po pojišťovnách oceňovat veškerá aktiva a pasiva reálnou hodnotou.

7 Srovnání oceňování položek rozvahy dle IAS/IFRS a české legislativy

V této kapitole budou vymezeny zásadní odlišnosti v oceňování položek rozvahy mezi českou legislativou a mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Následně bude provedena analýza dopadu českých legislativních změn na účetní výkazy Generali Pojišťovny a.s. Dalším krokem bude transformace rozvahy k 31.12.2015 na výkaz o finanční situaci v souladu s IAS/IFRS. To umožní názorně zobrazit, zda došlo v oblasti oceňování k přiblížení české legislativy k mezinárodním standardům či k jejímu odklonu, a identifikovat dopady různých oceňovacích metod na významné položky účetních výkazů.

7.1 Vymezení hlavních rozdílů

Významné odlišnosti v oblasti oceňování mezi českou legislativou a mezinárodními standardy bylo možné na základě účetních předpisů a odborné literatury vyzorovat u pozemků a staveb, majetkových účastí a dluhopisů držených do splatnosti k okamžiku sestavení účetní závěrky. Na komparaci české legislativy a mezinárodních standardů měl významný vliv zákon č. 221/2015 Sb., kterým byl s účinností od roku 2016 novelizován zákon o účetnictví.

Pozemky a stavby

Z hlediska české legislativy se pozemky a stavby na základě vyhlášky č. 502/2002 Sb. vykazují jako investice, i když slouží k provozním účelům, a ne pro kapitálové zhodnocení. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, před jeho významnou novelou účinnou od roku 2016, ukládal pojišťovně povinnost oceňovat k rozvahovému dni investice, s výjimkou dluhopisů OECD držených do splatnosti, reálnou hodnotou. Do konce roku 2015 se proto pro ocenění veškerých nemovitostí, které pojišťovny vlastnily, použila reálná hodnota. Oceňovací rozdíly z přecenění reálnou hodnotou byly vykázány rozvahově v rámci ostatních kapitálových fondů. Novelou zákona o účetnictví bylo zrušeno ustanovení o přecenění investic pojišťoven reálnou hodnotou a pojišťovny tak prakticky postupují při oceňování aktiv jako jiné podnikatelské subjekty v České republice. Pozemky a stavby jsou k okamžiku účetní závěrky oceňovány pořizovací cenou sníženou o odpisy a opravné položky.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví na rozdíl od české legislativy zohledňují účel, ke kterému účetní jednotky nemovitosti drží. Pojišťovny při oceňování nemovitostí, které slouží k přímému poskytování jejich služeb či jiným provozním účelům, postupují dle standardu IAS 16. Dle tohoto standardu si mohou zvolit mezi modelem pořizovacích nákladů a přeceňovacím modelem. Použití modelu pořizovacích nákladů, který je obecně v rámci tohoto standardu upřednostňován, je v souladu s českou právní úpravou platnou od roku 2016. Významným rozdílem od

oceňování reálnou hodnotou je to, že nemovitosti na základě zásady opatrnosti nejsou přeceňovány na vyšší tržní hodnotu, než je jejich zůstatková hodnota v účetnictví.

Naopak do konce roku 2015 nebylo oceňování provozních nemovitostí dle IFRS a české legislativy ve shodě, jelikož pojišťovny vedoucí účetnictví dle české legislativy neuplatňovaly koncept historických nákladů, nýbrž právě koncept reálné hodnoty. I pokud srovnáme oceňování provozních nemovitostí reálnou hodnotou dle české úpravy platné do roku 2016 s přeceňovacím modelem dle IAS 16, zjistíme významné odlišnosti. Na základě přeceňovacího modelu v rámci IAS 16 se vykazují odpisy a oceňovací rozdíly jsou zachycovány nejenom rozvahově, ale také výsledkově. To je v rozporu s českou legislativou platnou do roku 2015, která definovala vykazování oceňovacích rozdílů z přecenění pozemků a staveb rozvahově v každém případě. Rovněž dle české legislativy se nemovitosti pojišťoven od roku 2003 do roku 2015 v účetnictví neodpisovaly. Závěrem lze k problematice oceňování provozních pozemků a staveb konstatovat, že novelizací zákona o účetnictví, došlo k přiblížení k mezinárodním standardům.

Pojišťovny vykazující dle IFRS pro oceňování nemovitostí držených ke kapitálovému zhodnocení či získání příjmů z nájmu použijí standard IAS 40 – Investice do nemovitostí. Opět mají možnost výběru mezi modelem oceňování reálnou hodnotou a modelem oceňování pořizovacími náklady. Ani v tomto případě ovšem není oceňování reálnou hodnotou dle IAS 40 zcela shodné s českými předpisy platnými do roku 2015, jelikož se oceňovací rozdíly z přecenění investic do nemovitostí vykazují výsledkově při zvýšení i snížení tržní hodnoty. Naopak dle české úpravy do roku 2015, jak již bylo poznamenáno, přecenění nemovitostí nemělo vliv na výsledek hospodaření běžného období, ale pouze na výši vlastního kapitálu. Mezinárodní standardy jsou v souladu se současnou českou legislativou, pokud si účetní jednotka zvolí pro ocenění těchto nemovitostí model pořizovacích nákladů. Jelikož je však v praxi účetními jednotkami vedoucími účetnictví dle IFRS preferováno oceňování investic do nemovitostí reálnou hodnotou, nelze tvrdit, že u těchto nemovitostí současná česká úprava více odpovídá mezinárodním standardům. Naopak lze hovořit o určitém odklonu, jelikož při transformaci účetních výkazů dle české legislativy na výkazy dle IFRS, například pro účely konsolidace, je u pojišťoven pravděpodobnější, že použijí pro investice do nemovitostí oceňování reálnou hodnotou.

Majetkové účasti

Podíly, které zakládají účast v podnicích s podstatným nebo rozhodujícím vlivem, byly do konce roku 2015 oceňovány podle českých předpisů reálnou hodnotou nebo ekvivalencí a případné oceňovací rozdíly se účtovaly rozvahově do položky ostatní kapitálové fondy. Ve srovnání s mezinárodními standardy, které používají u majetkových účastí ekvivalenční metodu, se česká úprava do roku 2015 odlišovala zaúčtováním oceňovacího rozdílu. Mezinárodní standardy totiž přeceňují majetkové účasti výsledkově. Od roku 2016 se v rámci české úpravy ruší oceňování těchto investic reálnou hodnotou a je možností je oceňovat buď ekvivalencí nebo pořizovací cenou upravenou o případné snížení hodnoty vykázané ve výkazu zisku a ztráty. V případě

ekvivalence se česká legislativa od mezinárodních standardů dosud liší vykázáním oceňovacího rozdílu. V případě pořizovací ceny nedochází k přecenění na vyšší hodnotu na rozdíl od ekvivalenční metody stanovené mezinárodními standardy. Pořizovací náklady nebo reálnou hodnotu v rámci mezinárodních standardů mohou použít pro majetkové účasti pouze mateřské podniky ve své individuální účetní závěrce.

Dluhopisy držené do splatnosti

Dluhové cenné papíry držené do splatnosti jsou od roku 2016 oceňovány v amortizované hodnotě a testovány na snížení hodnoty, novelou zákona o účetnictví tedy došlo ke sjednocení s mezinárodními standardy. Do konce roku 2015 byly totiž dle české legislativy dluhopisy držené do splatnosti, s výjimkou dluhopisů OECD, oceňovány reálnou hodnotou.

Realizovatelné cenné papíry

Realizovatelné cenné papíry jsou dle české legislativy k okamžiku sestavení účetní závěrky oceňovány reálnou hodnotou. Oceňovací rozdíly jsou dle vyhlášky č. 502/2002 Sb. zachycovány výsledkově. Tím se česká úprava odlišuje od mezinárodních účetních standardů, které vykazují změny v reálné hodnotě realizovatelných cenných papírů rozvahově.

Je důležité zmínit, že vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, stanovuje účtování změn reálných hodnot realizovatelných cenných papírů prostřednictvím rozvahových účtů. Česká úprava pro pojišťovny v oblasti vykazování oceňovacího rozdílu realizovatelných cenných papírů se tedy odlišuje nejen od mezinárodních standardů, ale rovněž od české úpravy pro jiné podnikatelské subjekty. Může tedy být otázkou, zda novelizací vyhlášky č. 502/2002 Sb. tento rozdíl neměl být odbourán. Nicméně finanční zpravodaj číslo 6/2016 se realizovatelným cenným papírům nevěnuje. Lze tedy se domnívat, že dosud platí vykazování změny reálné hodnoty výsledkově tak, jak je definováno ve vyhlášce č. 502/2002 Sb.

Technické rezervy

Na rozdíl od české vyhlášky č. 502/2002 Sb. standard IFRS 4 nestanovuje metody výpočtu technických rezerv neboli závazků z pojištění. To má být změněno standardem IFRS 17, který by měl být účinný od roku 2021. Při vykazování závazků z pojištění v rámci mezinárodních standardů tak pojišťovny vychází z národních legislativ.

Mezi mezinárodními standardy a českou právní úpravou, vyjma uvedených rozdílů v předchozím textu, lze v oblasti oceňování nalézt mnohé další. Například u nehmotného majetku mezinárodní standardy vymezují kategorii nehmotný majetek

s neurčitou dobou použitelnosti, který není amortizován. Existují odlišnosti ve vymezení nákladů vstupujících do pořizovacích nákladů. Rovněž problematika stanovení hodnoty ekvivalenční metodou je složitější. Je proto nutné zdůraznit, že tato diplomová práce se zaměřuje zejména na skutečnost, zda mezinárodní standardy a česká legislativa používají k oceňování aktiv a závazků koncept reálné hodnoty či koncept historických nákladů, a na případné vykázání oceňovacích rozdílů z přecenění. Od dalších odlišností v rámci těchto konceptů se s ohledem na rozsah práce abstrahuje.

Tabulka č. 9 shrnuje hlavní rozdíly mezi oceňováním aktiv pojištěven k okamžiku účetní závěrky podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví a české legislativy. Tabulka rovněž srovnává oceňování na základě českých účetních předpisů před legislativními změnami účinnými od roku 2016 a po těchto legislativních změnách. Z tabulky je zřejmé, že zrušením ustanovení o oceňování investic reálnou hodnotu v zákonu o účetnictví česká legislativa začala u aktiv komerčních pojištěven uplatňovat ve větší míře zásadu opatrnosti.

Tab. 9 Hlavní rozdíly v oceňování aktiv mezi českou legislativou a IFRS

| Rozvahová položka | ČÚP – před změnami účinnými od 1.1.2016 | ČÚP – s účinností od 1.1.2016 | IFRS |
|---------------------------------------|---|--|--|
| Provozní pozemky a stavby | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota - přecenění rozvahově | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací náklady • Reálná hodnota - přecenění kombinovaně |
| Investice do nemovitostí | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota - přecenění rozvahově | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota - přecenění výsledkově • Pořizovací náklady |
| Majetkové účasti | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota - přecenění rozvahově • Ekvivalence - přecenění rozvahově | <ul style="list-style-type: none"> • Pořizovací cena • Ekvivalence - přecenění rozvahově | <ul style="list-style-type: none"> • Ekvivalence - přecenění výsledkově • Pořizovací náklady • Reálná hodnota |
| Dluhopisy držené do splatnosti | <ul style="list-style-type: none"> • Reálná hodnota - přecenění rozvahově | <ul style="list-style-type: none"> • Amortizovaná hodnota | <ul style="list-style-type: none"> • Amortizovaná hodnota |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zákona č. 563/1991 Sb., Finančního zpravodaje 6/2016 a IAS/IFRS.

7.2 Generali Pojišťovna a.s.

Generali Pojišťovna a.s. je součástí skupiny Generali CEE Holding B.V. a patří mezi čtyři největší pojišťovny na českém trhu. V oblasti životního pojištění díky tržnímu podílu ve výši 7,1 % dosahuje šestého místa v rámci největších životních pojistitelů. V neživotním pojištění je s podílem na trhu ve výši 7,2 % pátou nejsilnější pojišťovnou na trhu.

Tato pojišťovna není emitentem cenných papírů registrovaných na evropském regulovaném trhu, tudíž se na ni nevztahuje povinnost sestavovat účetní závěrku dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Postupuje tak při vedení účetnictví a sestavení závěrky na základě zákona č. 563/1991 Sb., vyhlášky č. 502/2002 Sb. a dalších souvisejících předpisů. Jako člen mezinárodního koncernu však sestavuje závěrku dle mezinárodních standardů pro účely konsolidace. Společnost ovšem zveřejňuje ve svých výročních zprávách pouze závěrku dle českých účetních předpisů.

Na základě zveřejněných účetních závěrek Generali Pojišťovny za účetní období roku 2015 a 2016 budou vyhodnoceny dopady legislativních změn oceňovacích metod na položky rozvahy a výkazu zisku a ztráty. Následně bude transformována rozvaha k 31.12.2015 dle české legislativy (dle původních dat nereflektujících legislativní změny) na výkaz o finanční situaci v souladu s mezinárodními standardy. Zároveň bude provedena komparace hodnot rozvahových položek k 31.12.2015 dle české legislativy platné v roce 2015, dle současné české legislativy a dle mezinárodních účetních standardů.

7.2.1 Dopad legislativních změn oceňovacích metod

Generali Pojišťovna srovnává v rozvaze a výkazu zisku a ztráty za rok 2016 hodnoty jejich položek za rok 2016 s hodnotami roku 2015 upravenými podle současné české legislativy. To umožňuje uživatelům účetní závěrky meziroční srovnatelnost hospodaření této pojišťovny. Porovnáním hodnot roku 2016 s původními vykazovanými hodnotami v účetní závěrce za účetní období roku 2015 by mohlo dojít k dezinterpretaci uživatelů. Pojišťovna se rovněž zabývá dopady změn metod vyplývajících z novely zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví v příloze účetní závěrky za rok 2016. Tabulka s dopady změn oceňovacích metod do rozvahy, jež je uvedena v příloze závěrky, je součástí této práce jako příloha D.

Výroční zpráva Generali Pojišťovny za rok 2016 sděluje, že s ohledem na dostupná data a nákladovou efektivnost byla počáteční hodnota staveb od 1.1. 2015 stanovena ve výši čisté amortizované hodnoty, kterou by tyto nemovitosti měly, pokud by se tento způsob oceňování používal od data jejich pořízení. Tabulka č. 10 uvádí stanovenou pořizovací cenu, oprávků a zůstatkovou hodnotu nemovitostí k 1.1.2015 a 31.12.2015. Tato tabulka bude dále sloužit pro vyhodnocení dopadů rozdílného oceňování na rozvahu a výkaz zisku a ztráty. Pro investice v podnikatelských seskupeních je použita pořizovací cena jako výchozí ocenění od 1.1.2015.

Tab. 10 Zůstatková hodnota nemovitostí stanovená k 1.1.2015 a 31.12.2015

| (tis. Kč) | 1.1.2015 upraveno | 31.12.2015 upraveno | (tis. Kč) | 1.1.2015 upraveno | 31.12.2015 upraveno |
|--|----------------------|------------------------|---|----------------------|------------------------|
| PC provozních pozemků | 82 718 | 82 652 | PC neprovozních pozemků | 16 966 | 16 966 |
| PC provozních staveb | 739 894 | 733 318 | PC neprovozních staveb | 94 060 | 95 685 |
| PC provozních nemovitostí celkem | 822 612 | 815 970 | PC neprovozních nemovitostí celkem | 111 026 | 112 651 |
| Oprávky provozních staveb | 327 561 | 342 303 | Oprávky neprovozních staveb | 14 261 | 16 142 |
| ZH provozních nemovitostí celkem | 495 051 | 473 667 | ZH neprovozních nemovitostí celkem | 96 765 | 96 509 |
| ZH provozních a neprovozních nemovitostí celkem | | | | 591 816 | 570 176 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zprávy Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016.

V tabulce č. 11 jsou uvedeny netto hodnoty významných položek aktiv ke konci roku 2015 a 2016. Původní hodnoty aktiv roku 2015 pochází z výroční zprávy pojišťovny za rok 2015. Jsou to tedy hodnoty, které odpovídají předchozí legislativní úpravě. Naopak ve sloupci „31.12.2015 upraveno“ jsou uváděny hodnoty aktiv dle výroční zprávy za rok 2016, na nichž je zpětně zachycen dopad změn účetních metod. Obdobná tabulka jako pro aktiva je sestavena rovněž pro pasiva pojišťovny (tabulka č. 12). Na základě porovnání původních a upravených hodnot v tabulce č. 11 a tabulce č. 12 lze identifikovat, která aktiva a pasiva Generali Pojišťovny byla ovlivněna legislativními změnami účinnými od roku 2016.

Tab. 11 Aktiva Generali Pojišťovny a.s.

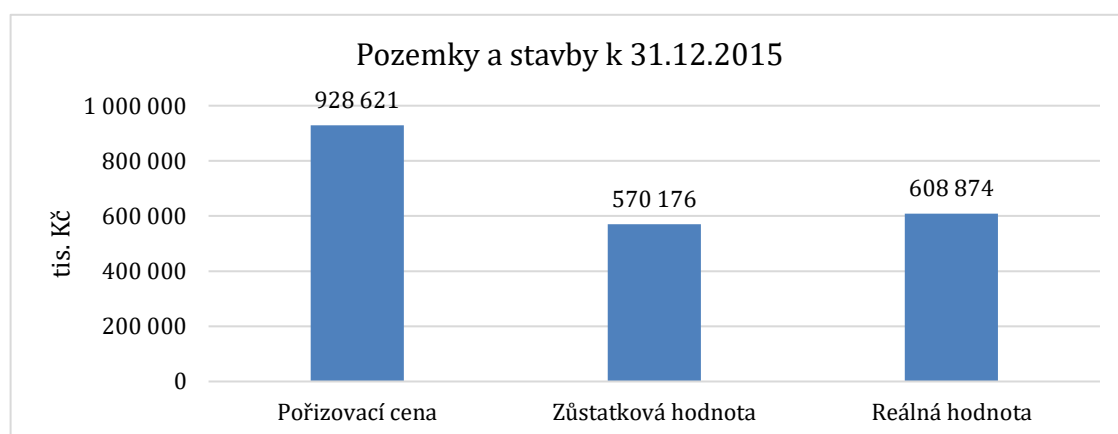
| Aktiva (tis. Kč) | 31.12.2016 | 31.12.2015 upraveno | 31.12.2015 původní |
|---|-------------------|------------------------|-----------------------|
| Dlouhodobý nehmotný majetek | 171 628 | 111 420 | 111 420 |
| Investice | 16 747 229 | 14 638 317 | 14 729 729 |
| I. Pozemky a stavby, z toho: | 536 144 | 570 176 | 608 874 |
| a) provozní investice | 50 620 | 473 667 | 481 856 |
| II. Investice v podnikatelských seskupeních, z toho | 437 892 | 51 846 | 104 560 |
| 1. Podíly v ovládaných osobách | 13 766 | 50 478 | 95 759 |
| 2. Podíly s podstatným vlivem | 424 126 | 1 368 | 8 801 |
| III. Jiné investice, z toho | 15 773 193 | 14 016 295 | 14 016 295 |
| 1. Akcie a ostatní CP s proměnlivým výnosem, ostatní podíly | 1 182 226 | 1 910 639 | 1 910 639 |
| 2. Dluhové CP, v tom: | 12 764 187 | 11 571 923 | 11 571 923 |

| | | | |
|--|-------------------|-------------------|-------------------|
| a) CP oceňované RH proti účtům nákladů a výnosů | 12 764 187 | 11 571 923 | 11 571 923 |
| Investice ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník | 5 991 223 | 5 465 294 | 5 465 294 |
| Dlužníci | 1 357 192 | 956 780 | 956 780 |
| Ostatní aktiva, z toho | 199 852 | 237 233 | 237 233 |
| Dlouhodobý hmotný majetek, jiný než pozemky a stavby, a zásoby | 10 594 | 40 839 | 40 839 |
| Přechodné účty aktiv | 236 496 | 230 634 | 230 634 |
| AKTIVA CELKEM | 24 703 620 | 21 639 678 | 21 731 090 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Celková bilanční suma roku 2015 přechodem na nová oceňovací pravidla klesla o 91 412 tis. Kč, tedy o 0,42 %. Změna účetních pravidel se na straně aktiv dotkla pozemků a staveb a investic v podnikatelských seskupeních. Jak již bylo zmíněno, pojišťovna ocenila zpětně nemovitosti čistou amortizovanou hodnotou, jenž k 31.12.2015 byla stanovena ve výši 570 176 tis. Kč. Pořizovací cena podílů s podstatným a rozhodujícím vlivem dosahovala výše 51 846 tis. Kč. Společnost nevlastní žádné dluhopisy držené do splatnosti, tudíž legislativní změna oceňovací metody u tohoto druhu aktiva neovlivnila žádným způsobem výkaznictví této pojišťovny. Hodnota pozemků a staveb k 31.12.2015 se po promítnutí změn v oceňování snížila z 608 874 tis. Kč na 570 176 tis. Kč a hodnota majetkových účastí klesla ze 104 560 tis. Kč na 51 846 tis. Kč. Investice pojišťovny tak celkově klesly o 91 412 tis. Kč.

Graf níže (obr. 2) znázorňuje rozdíl mezi pořizovací cenou, zůstatkovou hodnotou a reálnou hodnotou pozemků a staveb k 31.12.2015.

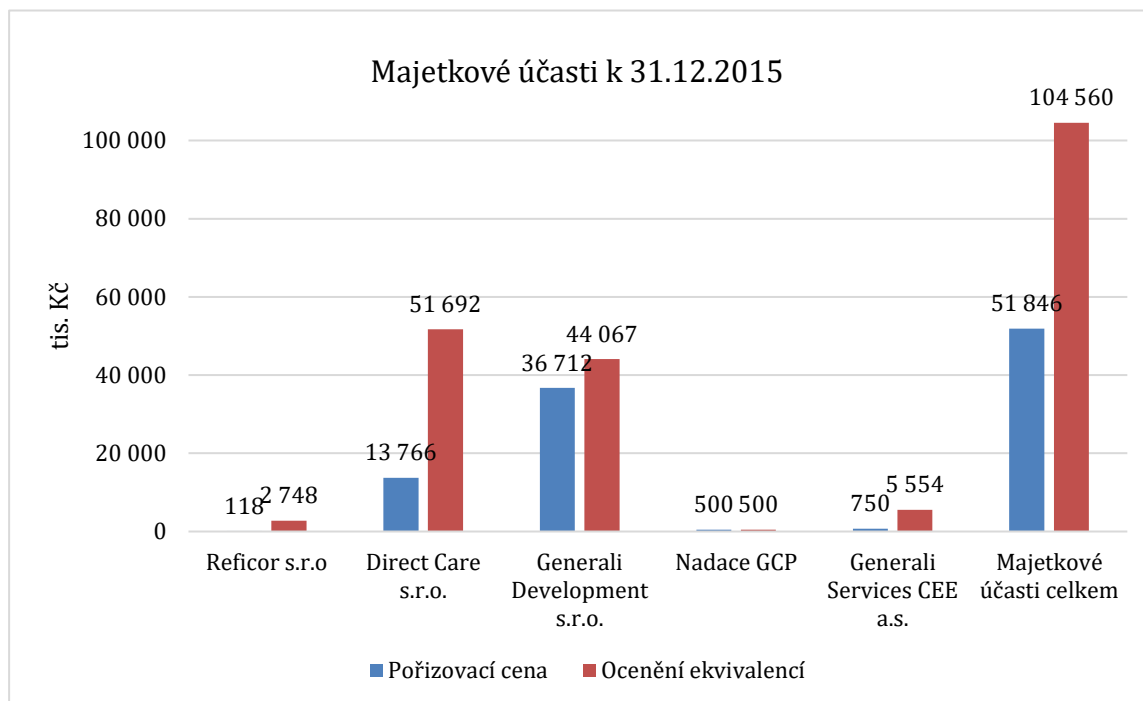


Obr. 2 Porovnání pořizovací ceny, zůstatkové hodnoty a reálné hodnoty nemovitostí k 31.12.2015

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Následující graf (obr. 3) porovnává pořizovací cenu a ocenění ekvivalencí jednotlivých investic v podnikatelských seskupeních. Výrazný rozdíl mezi pořizovací cenou

a oceněním ekvivalencí je možné pozorovat zejména u majetkové účasti ve společnosti Direct Care s.r.o. Pořizovací cena majetkové účasti v Direct Care činila 13 766 tis. Kč a hodnota stanovená k 31.12.2015 ekvivalencí dosahuje 51 692 tis. Kč.



Obr. 3 Pořizovací cena a ocenění ekvivalencí majetkových účastí k 31.12.2015

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zprávy Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015.

Jak je patrné z tabulky č. 12, změna metod oceňování investic ovlivnila na straně pasiv především položky vlastního kapitálu, a to jmenovitě ostatní kapitálové fondy, nerozdělený zisk minulých let a zisk běžného období. V rámci souhrnné položky věřitelé došlo ke změně hodnoty daňových závazků. Hodnota vlastního kapitálu k 31.12.2015 klesla o 84 162 tis. Kč a hodnota položky věřitelé o 7 250 tis. Kč. Pokles vlastního kapitálu byl způsoben snížením nerozděleného zisku minulých let z 1 271 195 tis. Kč na 1 147 980 tis. Kč a zisku běžného období z 522 064 tis. Kč na 508 599 tis. Kč. Naopak pokles vlastního kapitálu byl zmírněn ostatními kapitálovými fondy, které byly původně vykázány v záporné výši 52 518 tis. Kč. Generali Pojišťovna po odúčtování oceňovacích rozdílů nemovitostí a majetkových účastí oproti jejich souvisejícím aktivním položkám vykazuje nulovou výši těchto fondů.

Tab. 12 Pasiva Generali Pojišťovny a.s.

| Pasiva (tis. Kč) | 31.12.2016 | 31.12.2015 upraveno | 31.12.2015 původní |
|------------------------|------------------|------------------------|-----------------------|
| Vlastní kapitál | 3 119 947 | 2 639 079 | 2 723 241 |
| Základní kapitál | 500 000 | 500 000 | 500 000 |
| Emisní ážio | 382 500 | 382 500 | 382 500 |

| | | | |
|--|-------------------|-------------------|-------------------|
| Ostatní kapitálové fondy | - | - | -52 518 |
| Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku | 100 000 | 100 000 | 100 000 |
| Nerozdělený zisk min. let | 1 656 579 | 1 147 980 | 1 271 195 |
| Zisk/ztráta běžného období | 480 868 | 508 599 | 522 064 |
| Technické rezervy | 9 894 785 | 9 867 535 | 9 867 535 |
| Technické rezervy u ŽP, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci | 5 991 223 | 5 465 294 | 5 465 294 |
| Rezervy | 1 300 | 12 543 | 12 543 |
| Depozita při pasivním zajištění | 617 570 | 616 021 | 616 021 |
| Věřitelé | 4 310 103 | 2 490 536 | 2 497 786 |
| Ostatní závazky, z toho | 211 341 | 147 342 | 154 592 |
| c) daňové závazky a závazky ze SZ | 143 756 | 99 023 | 106 273 |
| Přechodné účty pasiv | 768 692 | 548 670 | 548 670 |
| PASIVA CELKEM | 24 703 620 | 21 639 678 | 21 731 090 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Tabulka č. 13 sumarizuje položky rozvahy, jichž se dotkla změna v oceňování nemovitostí a majetkových účastí. V tabulce je rovněž vyčíslen absolutní a relativní rozdíl mezi původními a upravenými hodnotami roku 2015.

Tab. 13 Zpětný dopad změn metod oceňování na položky rozvahy k 31.12. 2015

| Položka rozvahy (tis. Kč) | 31.12.2015 upraveno | 31.12.2015 původní | Absolutní rozdíl | Relativní rozdíl |
|---|------------------------|-----------------------|---------------------|---------------------|
| Bilanční suma | 21 639 678 | 21 731 090 | -91 412 | -0,42 % |
| Investice | 14 638 317 | 14 729 729 | -91 412 | -0,62 % |
| Pozemky a stavby | 570 176 | 608 874 | -38 698 | -6,36 % |
| Investice v podnikatelských seskupeních | 51 846 | 104 560 | -52 714 | -50,42 % |
| Vlastní kapitál | 2 639 079 | 2 723 241 | -84 162 | -3,09 % |
| Ostatní kapitálové fondy | - | -52 518 | 52 518 | -100,00 % |
| Nerozdělený zisk minulých let | 1 147 980 | 1 271 195 | -123 215 | -9,69 % |
| Zisk běžného období | 508 599 | 522 064 | -13 465 | -2,58 % |
| Věřitelé | 2 490 536 | 2 497 786 | -7 250 | -0,29 % |
| Daňové závazky | 99 023 | 106 273 | -7 250 | -6,82 % |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Z tabulky č. 13 je očividné, že pozitivní efekt měly změny oceňovacích metod pouze na ostatní kapitálové fondy, jejichž původní hodnota vykázaná k 31.12.2015 byla v záporné výši 52 518 tis. Kč. Společnost vykazovala záporný oceňovací rozdíl z přecenění pozemků a staveb, který byl výrazně vyšší než kladný oceňovací rozdíl ma-

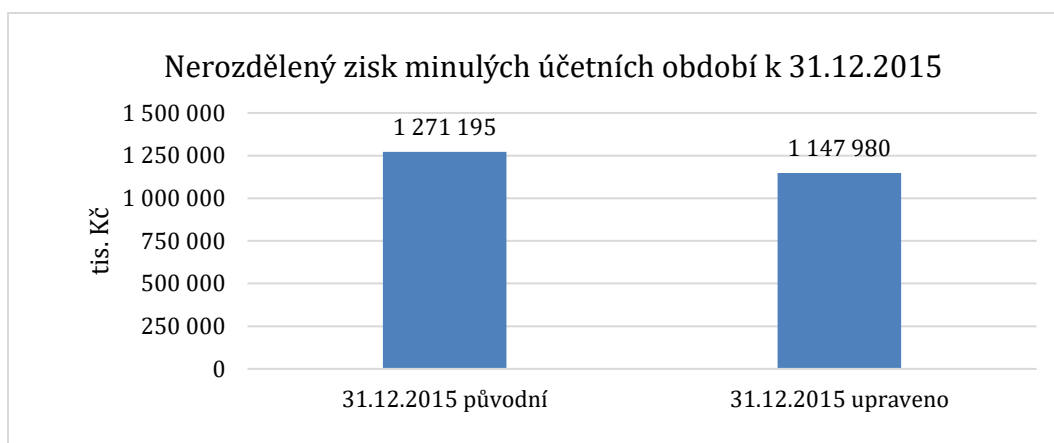
jetkových účastí. Naopak kdyby celkový oceňovací rozdíl pozemků a staveb byl rovněž kladný, jeho zúčtování oproti aktivním účtům by mělo další negativní dopad na výši vlastního kapitálu. Z tabulky č. 14, která uvádí oceňovací rozdíly vykázané ve vlastním kapitálu, lze vyčíst, že oceňovací rozdíl nemovitostí byl v záporné výši 143 464 tis. Kč a oceňovací rozdíl majetkových účastí dosahoval hodnoty 63 584 tis. Kč.

Tab. 14 Oceňovací rozdíly vykázané v ostatních kapitálových fondech

| Oceňovací rozdíly (tis. Kč) | 31.12.2015 | 31.12.2014 |
|------------------------------------|-------------------|-------------------|
| Pozemky a stavby | -143 464 | -71 816 |
| Podíly v ovládaných osobách | 59 281 | 47 978 |
| Podíly s podstatným vlivem | 4 303 | 4 713 |
| Odložená daň | 27 360 | 13 747 |
| Ostatní | 2 | 2 |
| Oceňovací rozdíly celkem | -52 518 | -5 376 |

Zdroj: Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015.

V absolutních hodnotách se změna nejvýrazněji dotkla nerozděleného zisku minulých let, který klesl o 123 215 tis. Kč, relativně téměř o 10 %. Tento pokles, zachycený rovněž grafem (obr. 4), byl dán zpětnou simulací odpisů za předchozí roky. Přesněji ve výsledku hospodaření jsou zachyceny rozdíly mezi reálnou hodnotou a zpětně stanovenou amortizovanou hodnotou spolu s přeceněním evidovaným ve vlastním kapitálu. Naopak pozitivní dopad na nerozdělený zisk mělo odúčtování oceňovacího rozdílu majetkových účastí vykazaného v minulých letech ve výkazu zisku a ztráty.



Obr. 4 Nerozdělený zisk minulých účetních období

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Finanční zpravodaj číslo 6/2016 neuvádí, jakým způsobem mají pojišťovny přistoupit k odepisování staveb, zda je nutné odpisy namodelovat zpětně s dopadem do vý-

sledku hospodaření minulých let či zda společnosti budou odepisovat tyto nemovitosti až od roku 2016. Generali Pojišťovna se dle výroční zprávy za rok 2016 rozhodla pro zpětné modelování odpisů, čímž došlo ke snížení výsledku hospodaření minulých let včetně roku 2015 a v konečném důsledku k poklesu hodnoty vlastního kapitálu. Jelikož finanční zpravodaj neukládal povinnost pojišťovněm zpětné nasimulování odpisů, je vhodné nastínit alternativní situaci, když by Generali Pojišťovna odpisovala stavby až od roku 2016. V tom případě by nedošlo k ovlivnění výsledku hospodaření minulých let včetně roku 2015 a hodnota vlastního kapitálu by naopak vzrostla díky zrušení záporných oceňovacích rozdílů z přecenění reálnou hodnotou. Rozhodnutí o zpětném modelování odpisů mělo významný vliv na celkové hodnocení změn oceňovacích metod na výkazy Generali Pojišťovny.

Položku nerozděleného zisku také ovlivnila změna oceňování u majetkových účastí, avšak s pozitivním dopadem. Tyto účasti byly pojišťovny povinny v předchozích letech oceňovat tržní hodnotou, případně ekvivalencí, s oceňovacím rozdílem vykázaným do vlastního kapitálu. V roce 2002 ovšem pojišťovny dle české legislativy oceňovací rozdíly z těchto cenných papírů vykazovaly výsledkově. Proto zpětně nyní Generali Pojišťovna odúčtovala tento oceňovací rozdíl do výsledku hospodaření minulých let. Jak je patrné z tabulky č. 15 oceňovací rozdíl zachycený ve výkazu zisku a ztráty byl záporný ve výši 10 870 tis. Kč, o tuto hodnotu tedy došlo ke zvýšení výsledku hospodaření minulých let.

Tab. 15 Majetkové účasti k 31.12.2015

| Majetkové účasti k 31.12.2015 (tis. Kč) | Pořizovací cena | Podíl na ZK (%) | Vlastní kapitál | Ocenění ekvivalencí |
|--|------------------------|------------------------|------------------------|----------------------------|
| Reficor s.r.o | 118 | 20 % | 13 740 | 2 748 |
| Direct Care s.r.o. | 13 766 | 72 % | 71 794 | 51 692 |
| Generali Development s.r.o. | 36 712 | 100 % | 44 067 | 44 067 |
| Nadace GCP | 500 | 50 % | 1 000 | 500 |
| Generali Services CEE a.s. | 750 | 20 % | 27 769 | 5 554 |
| Celkem - pořizovací cena/ekvivalence | 51 846 | | | 104 560 |
| OR zahrnutý ve VZZ roku 2002 | -10 870 | | | |
| OR zahrnutý ve VK | 63 584 | | | |
| Reálná hodnota celkem | 104 560 | | | |

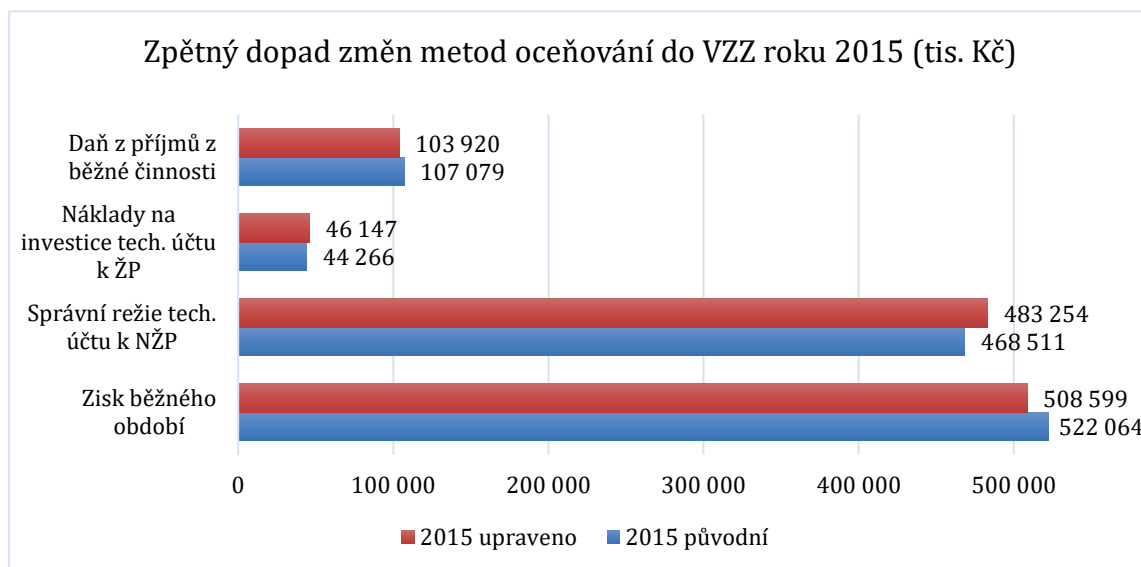
Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zprávy Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015.

Z tabulky č. 15 je možné rovněž pozorovat, že ocenění majetkových účastí bylo v roce 2015 stanoveno ekvivalencí. Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016 k problematice oceňování majetkových účastí přímo uvádí: „Od 1. ledna 2016 jsou majetkové účasti v souladu s vyhláškou č. 502/2002 Sb. oceňovány na úrovni pořizovací ceny upravené o případné snížení hodnoty. Do 31. prosince 2015 byly majetkové účasti oceňovány reálnou hodnotou. Pokud byl podíl v podnikatelských seskupe-

ních představován cennými papíry obchodovanými na veřejném trhu, rozumí se reálnou hodnotou jejich tržní cena. Pokud akcie na veřejném trhu obchodovány nebyly, byla reálná hodnota stanovena s využitím podílu Společnosti na vlastním kapitálu dceřiné nebo přidružené společnosti k rozvahovému dni.“

Je otázkou, zda pojišťovna byla povinna přejít z oceňování ekvivalencí na pořizovací cenu a odúčtovat oceňovací rozdíly vykázané ve vlastním kapitálu, nebo tak činila pouze z vlastního rozhodnutí. Z finančního zpravodaje číslo 6/2016 není zcela zřejmé, jak se postavit k ocenění ekvivalencí, tedy zda je možné tuto metodu použít místo pořizovací ceny. Nicméně finanční zpravodaj uvádí, že nadále platí ustanovení § 26 odst. 4 a 5 vyhlášky, v kterém je právě uveden postup při ocenění ekvivalencí. Lze se tak domnívat, že ocenění ekvivalencí majetkových účastí je u pojišťoven jako u jiných podnikatelských subjektů povoleno.

Nyní bude provedena analýza dopadu změny oceňovacího způsobu nemovitostí na výkaz zisku a ztráty za rok 2015, k čemuž poslouží následující graf (obr. 5). U majetkových účastí přechod z reálné hodnoty na koncepci historických nákladů neměl žádný vliv na výkaz zisku a ztráty roku 2015.



Obr. 5 Dopad změn metod oceňování do výkazu zisku a ztráty roku 2015

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Zisk běžného období za rok 2015 se snížil o 13 465 tis. Kč, relativně o 2,58 %, protože byl zpětně ovlivněn simulací odpisů staveb za tento rok. Odpisy se promítly ve výši 1 881 tis. Kč do položky nákladů na investice technického účtu k životnímu pojištění a ve výši 14 743 tis. Kč do správní režie technického účtu k neživotnímu pojištění. Zisk za rok 2015 se tak vykázáním odpisů snížil o 16 624 tis. Kč. Daň z příjmů z běžné činnosti naopak klesla o 3 159 tis. Kč, a měla tak pozitivní dopad na zisk běžného období.

7.2.2 Transformace rozvahy k 31.12.2015 podle IFRS

Rozvaha k 31.12.2015 sestavená dle v té době platných českých předpisů bude transformována na výkaz o finanční situaci podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Pro účely transformace je vytvořena zjednodušená rozvaha Generali Pojišťovny k 31.12.2015 (tabulka č. 16). Uvedené položky ostatní aktiva a ostatní pasiva neodpovídají vymezení podle vyhlášky č. 502/2002 Sb., ale jedná se o souhrn položek, od kterých bude abstrahováno. Položka technických rezerv zahrnuje rovněž technické rezervy u životního pojištění, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci. Hodnoty jsou ve zjednodušené rozvaze uvedeny v čisté výši.

Jednotlivé rozvahové položky v tabulce č. 16 budou oceňovány podle IAS/IFRS. V případě, kdy ocenění podle mezinárodních standardů bude odlišné od české úpravy platné v roce 2015, budou popsány dopady tohoto rozdílného oceňování na ostatní významné položky rozvahy.

Tab. 16 Zjednodušená rozvaha k 31.12.2015

| Rozvaha k 31.12.2015 v tis. Kč | | | |
|--|-------------------|--------------------------------------|-------------------|
| Dlouhodobý nehmotný majetek | 111 420 | Oceňovací rozdíly – nemovitosti | -143 464 |
| Provozní pozemky a stavby | 481 856 | Oceňovací rozdíly – majetkové účasti | 63 584 |
| Neprovozní pozemky a stavby | 127 018 | Nerozdělený zisk minulých období | 1 271 195 |
| Investice v podnikatelských seskupeních | 104 560 | Zisk běžného období | 522 064 |
| Akcie a ostatní CP s proměnlivým výnosem | 1 910 639 | Technické rezervy | 15 332 829 |
| Dluhové CP oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů | 11 571 923 | Ostatní pasiva | 4 684 882 |
| Dlouhodobý hmotný majetek, jiný než pozemky a stavby | 40 839 | | |
| Ostatní aktiva | 7 382 835 | | |
| AKTIVA CELKEM | 21 731 090 | PASIVA CELKEM | 21 731 090 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zprávy Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015.

V tabulce č. 17 je uvedena reálná hodnota provozních a neprovozních nemovitostí a k nim vážící se oceňovací rozdíly vykázané ve vlastním kapitálu v položce ostatní kapitálové fondy. Z této tabulky č. 17 a tabulky č. 10, jenž uvádí zpětně stanovenou zbytkovou hodnotu nemovitostí, se bude vycházet při oceňování nemovitostí na základě mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

Tab. 17 Reálná hodnota a oceňovací rozdíly nemovitostí k 31.12.2015 a 31.12.2014

| Provozní nemovitosti (tis. Kč) | 31.12.2015 | 31.12.2014 | Neprovozní nemovitosti (tis. Kč) | 31.12.2015 | 31.12.2014 |
|---|-------------------|-------------------|---|-------------------|-------------------|
| Pozemky – RH | 82 663 | 84 490 | Pozemky – RH | 17 026 | 17 467 |
| Pozemky – OR | -55 | 1 772 | Pozemky – OR | 60 | 501 |
| Stavby – RH | 399 193 | 477 773 | Stavby – RH | 109 992 | 98 978 |
| Stavby – OR | -157 775 | -79 006 | Stavby – OR | 14 306 | 4 917 |
| Celkem – RH | 481 856 | 562 263 | Celkem – RH | 127 018 | 116 445 |
| Celkem – OR | -157 830 | -77 234 | Celkem – OR | 14 366 | 5 418 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zprávy Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015.

Provozní pozemky a stavby byly do roku 2015 oceňovány dle české legislativy reálnou hodnotou. Reálná hodnota těchto nemovitostí k 31.12.2015 činila 481 856 tis. Kč a oceňovací rozdíl zachycený ve vlastním kapitálu dosahoval záporné výše 157 830 tis. Kč. Pro ocenění provozních nemovitostí dle mezinárodního standardu IAS 16 bude použit model pořizovacích nákladů, který je účetními jednotkami pro tyto nemovitosti preferovaný před přečtenovacím modelem. Pro přechod na model pořizovacích nákladů je tak nutné zrušit oceňovací rozdíl k provozním nemovitostem v jeho celkové výši. Jelikož je oceňovací rozdíl záporný, jeho zrušení bude mít pozitivní dopad na vlastní kapitál. Provozní pozemky a stavby budou oceněny zůstatkovou hodnotou ve výši 473 667 tis. Kč (tabulka č. 10). Pořizovací cena je ve výši 815 970 tis. Kč a oprávky ve výši 342 303 tis. Kč.

Naopak vykázání odpisů provozních staveb negativně ovlivní výsledek hospodaření běžného účetního období i minulých let, a tedy výši vlastního kapitálu. Celkovou výši odpisů za rok 2015 je možné získat z tabulky č. 10 jako rozdíl mezi hodnotou oprávek k 31.12.2015 (342 303 tis. Kč) a hodnotou oprávek k 1.1.2015 (327 561 tis. Kč). Odpisy provozních staveb za rok 2015 činí 14 742 tis. Kč a v této výši dojde ke snížení výsledku hospodaření běžného účetního období. Výsledek hospodaření minulých let se sníží o 151 277 tis. Kč, což představuje rozdíl mezi reálnou hodnotou a amortizovanou hodnotou spolu s přeceněním. Postupuje se tedy stejným způsobem jako při úpravě dat roku 2015 v souladu se změnou oceňování nemovitostí dle současné platné české legislativy. Pouze s tou odlišností, že se koncept historických nákladů použije v rámci mezinárodních standardů pouze u provozních nemovitostí. Pro ocenění neprovozních nemovitostí dle mezinárodních standardů bude zvolen přečtenovací model.

Tabulka č. 18 shrnuje, jakým způsobem byly ovlivněny jednotlivé rozvahové položky při přechodu z reálné hodnoty dle české legislativy na metodu pořizovacích nákladů dle IAS 16. Celková aktiva a vlastní kapitál změnou oceňování provozních nemovitostí v souladu s mezinárodními standardy klesly o 8 189 tis. Kč.

Tab. 18 Dopad ocenění provozních nemovitostí dle IAS 16 na položky rozvahy

| Položka rozvahy | Změna (tis. Kč) |
|----------------------------------|-----------------|
| Aktiva | - 8 189 |
| Provozní pozemky a stavby | - 8 189 |
| Vlastní kapitál | - 8 189 |
| Oceňovací rozdíly – nemovitosti | + 157 830 |
| Nerozdělený zisk minulých období | - 151 277 |
| Zisk běžného období | -14 742 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali pojišťovny a.s.

Investice do nemovitostí neboli neprovozní nemovitosti se ocení přeceňovacím modelem dle IAS 40, v rámci něhož se oceňovací rozdíly vykazují výsledkově. To znamená, že neprovozní nemovitosti zůstanou oceněny v reálné hodnotě ve výši 127 018 tis. Kč. Je ovšem nutné zrušit oceňovací rozdíly těchto nemovitostí přímo zachycené ve vlastním kapitálu, a naopak upravit o jejich výši výsledek hospodaření minulých let a výsledek hospodaření běžného účetního období. Dle tabulky č. 17 celkové oceňovací rozdíly neprovozních nemovitostí k 31.12.2015 činily 14 366 tis. Kč. Z této hodnoty se vázalo 60 tis. Kč k neprovozním pozemkům a 14 306 tis. Kč k neprovozním stavbám. Nerozdělený zisk minulých let se zvýší o 5 418 tis. Kč, což představuje oceňovací rozdíl neprovozních nemovitostí k 31.12.2014 (tabulka č. 17). Výsledek hospodaření roku 2015 vzroste o 8 948 tis. Kč. Tato hodnota byla získána jako rozdíl mezi oceňovacím rozdílem neprovozních nemovitostí k 31.12.2015 (14 366 tis. Kč) a oceňovacím rozdílem k 31.12.2014 (5 418 tis. Kč).

Tabulka č. 19 názorně zobrazuje, že přechodem na mezinárodní standardy nedošlo k ovlivnění celkové bilanční sumy, ale pouze ke změnám v rámci vlastního kapitálu. Oceňovací rozdíl z přecenění investic do nemovitostí je totiž dle IAS 40 na rozdíl od české úpravy platné do konce roku 2015 vykazován ve výkazu zisku a ztráty.

Tab. 19 Dopad ocenění neprovozních nemovitostí dle IAS 40 na položky rozvahy

| Položka rozvahy | Změna (tis. Kč) |
|----------------------------------|-----------------|
| Aktiva | X |
| Vlastní kapitál | 0 |
| Oceňovací rozdíly – nemovitosti | - 14 366 |
| Nerozdělený zisk minulých období | + 5 418 |
| Zisk běžného období | + 8 948 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali pojišťovny a.s.

Majetkové účasti se oceňují dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví ekvivalenční metodou. Hodnota majetkových účastí tak zůstává ve výši 104 560 tis. Kč jako dle české legislativy. Dopad přecenění těchto aktiv je však odlišný od českých účetních předpisů. Oceňovací rozdíl je dle mezinárodních standardů vykázan do výkazu zisku a ztráty a dle české legislativy do rozvahy. Obdobně

jako u neprovozních nemovitostí nedojde ke změně bilanční sumy, ale pouze k ovlivnění položek vlastního kapitálu, a to ostatních kapitálových fondů, nerozděleného zisku minulých let a výsledku hospodaření běžného účetního období. Z tabulky č. 14 lze vyčíst, že celkový oceňovací rozdíl investic v podnikatelských seskupeních k 31.12.2014 činil 52 691 tis. Kč. O tuto hodnotu tedy dojde k poklesu ostatních kapitálových fondů, a naopak ke zvýšení výsledku hospodaření minulých let. Výsledek hospodaření roku běžného účetního období vzroste o oceňovací rozdíl připadající na rok 2015, tedy o 10 893 tis. Kč. Jak již bylo v práci zmíněno, dle české legislativy byl v roce 2002 oceňovací rozdíl majetkových účastí vykazován stejným způsobem jako dle mezinárodních standardů, tedy výsledkově. Oceňovací rozdíl v záporné výši 10 870 tis. Kč je tak již zahrnut ve výsledku hospodaření minulých let, viz tabulka č. 15. Tabulka č. 20 slouží ke shrnutí dopadů odlišného vykázání přecenění majetkových účastí na jednotlivé položky rozvahy.

Tab. 20 Dopad ocenění majetkových účastí dle IAS 28 na položky rozvahy

| Položka rozvahy | Změna (tis. Kč) |
|--------------------------------------|------------------------|
| Aktiva | X |
| Vlastní kapitál | 0 |
| Oceňovací rozdíly – majetkové účasti | - 63 584 |
| Nerozdělený zisk minulých období | + 52 691 |
| Zisk běžného období | + 10 893 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali pojišťovny a.s.

Akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem a dluhové cenné papíry oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů spadají podle standardu IAS 39 do finančních aktiv oceňovaných v reálné hodnotě vykazované do zisku nebo ztráty. Způsob oceňování těchto aktiv je tedy shodný s českými předpisy.

Pro ocenění ostatního dlouhodobého hmotného majetku a nehmotného majetku je dle mezinárodních standardů použit koncept historických nákladů jako dle české legislativy, hodnota tohoto majetku tedy zůstává ve stejné výši.

V rámci mezinárodních standardů účetního výkaznictví nejsou dosud stanoveny metody výpočtů technických rezerv, jejich hodnota tedy zůstává ve stejné výši jako dle českých předpisů. Odlišuje se ovšem vykázání podílu zajistitelů na těchto rezervách, jenž je v celkové výši 3 441 933 tis. Kč. Na rozdíl od české legislativy jsou technické rezervy neboli závazky z pojištění dle mezinárodních standardů vykázány na straně pasiv v brutto výši 18 774 762 tis. Kč a podíl zajistitelů je vykázán na straně aktiv. Bilanční suma dle mezinárodních standardů je tak z tohoto důvodu vyšší o 3 441 933 tis. Kč.

Tabulka č. 21 shrnuje dopad změn účetních pravidel dle IFRS na položky aktiv k 31.12.2015. Jak bylo popsáno výše, na straně aktiv došlo ke změně hodnoty provozních pozemků a vykázání podílu zajistitelů. Ostatní položky aktiv zůstávají ve stejné hodnotě jako dle české legislativy. Celková aktiva dle IFRS dosahují hodnoty 25 164 834 tis. Kč, což je ve srovnání s českou legislativou platnou do konce roku 2015 o 3 433 744 tis. Kč více.

Tab. 21 Dopad změn účetních pravidel dle IFRS na aktiva k 31.12.2015

| (tis. Kč) | 31.12.2015 ČÚP | Dopad změny v oceňování provozních nemovitostí | Dopad změny ve vykazání podílu zajistitelů | 31.12.2015 IFRS |
|--|-------------------|---|---|--------------------|
| Aktiva celkem | 21 731 090 | - 8 189 | +3 441 933 | 25 164 834 |
| Provozní nemovitosti | 481 856 | -8 189 | X | 473 667 |
| Podíl zajistitelů vykázaný v aktivech | 0 | X | +3 441 933 | 3 441 933 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Tabulka č. 22 sumarizuje dopady změn v oceňování aktiv dle IFRS na položky vlastního kapitálu. Oceňovací rozdíly nemovitostí a majetkových účastí zachycené rozvahově ve vlastním kapitálu byly zcela zrušeny. V případě neprovozních nemovitostí a majetkových účastí však byly vykázány výsledkově a celkový dopad na vlastní kapitál tak byl nulový. Naopak změna v oceňování provozních nemovitostí ovlivnila i celkovou hodnotu vlastního kapitálu, jenž se tak snížil o 8 189 tis. Kč. Nerozdělený zisk minulých období změnami v souladu s IFRS celkově klesl o 93 168 tis. Kč a zisk běžného období vzrostl o 5 099 tis. Kč.

Tab. 22 Dopad změn v oceňování aktiv dle IFRS na položky vlastního kapitálu k 31.12.2015

| Položka rozvahy | 31.12.2015 ČÚP | Dopad změny v oceňování provozních nemovitostí | Dopad změny v oceňování neprovozních nemovitostí | Dopad změny v oceňování majetkových účastí | 31.12.2015 IFRS |
|-------------------------------------|-------------------|---|---|---|--------------------|
| Vlastní kapitál | 2 723 241 | - 8 189 | 0 | 0 | 2 715 052 |
| OR - nemovitosti | -143 464 | + 157 830 | - 14 366 | X | 0 |
| OR - maj. účasti | - 79 880 | X | X | - 63 584 | 0 |
| Nerozdělený zisk minulých období | 1 271 195 | - 151 277 | + 5 418 | + 52 691 | 1 178 027 |
| Zisk běžného období | 522 064 | -14 742 | + 8 948 | + 10 893 | 527 163 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Tabulka č. 23 představuje výkaz o finanční situaci k 31.12.2015 dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Od zjednodušené rozvahy dle českých předpisů (tabulka č. 16) se na straně aktiv liší hodnotou provozních nemovitostí a podílem zajistitelů na technických rezervách a na straně pasiv hodnotou výsledku hospodaření minulých let a běžného období a závazků z pojištění. Ve výkazu dle IFRS rovněž nejsou ve vlastním kapitálu vykázány žádné oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků.

Tab. 23 Výkaz o finanční situaci k 31.12.2015

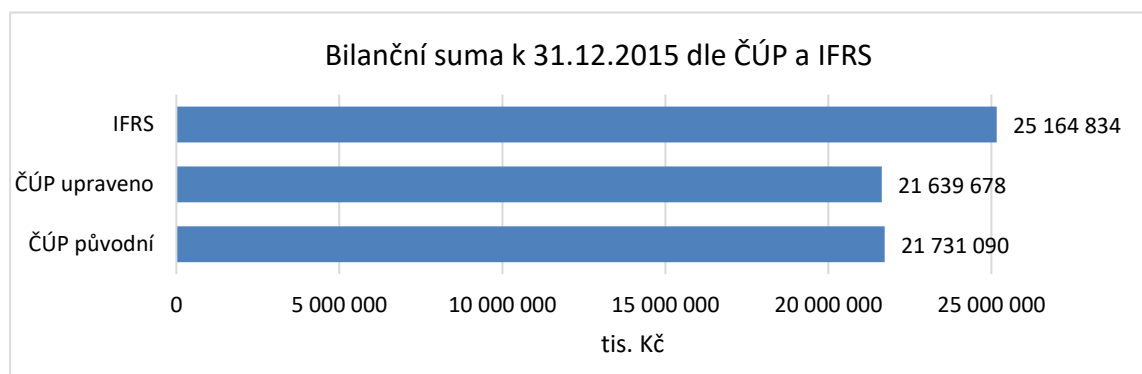
| Výkaz o finanční situaci k 31.12.2015 v tis. Kč | | | |
|--|-------------------|----------------------|-------------------|
| Nehmotný majetek | 111 420 | Oceňovací rozdíly | - |
| Provozní pozemky a stavby | 473 667 | VH minulých let | 1 178 027 |
| Hmotný majetek | 40 839 | VH běžného období | 527 163 |
| Investice do nemovitostí | 127 018 | Závazky z pojištění | 18 774 762 |
| Majetkové účasti | 104 560 | Ostatní pasiva | 4 684 882 |
| Finanční aktiva oceňovaná reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů | 13 482 562 | / | |
| Podíly zajistitelů na pojistně – technických rezervách | 3 441 933 | | |
| Ostatní aktiva | 7 382 835 | | |
| AKTIVA CELKEM | 25 164 834 | PASIVA CELKEM | 25 164 834 |

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

7.2.3 Porovnání rozvahy k 31.12.2015 dle české legislativy a IFRS

V rámci této části budou porovnány hodnoty rozvahových položek Generali Pojišťovny k 31.12.2015 dle IFRS, současně platné české legislativy a české legislativy platné v roce 2015. Současná platná česká legislativa je v grafech označena jako ČÚP upraveno a česká legislativa platná v roce 2015 jako ČÚP původní.

Graf níže (obr. 6) srovnává bilanční sumu k 31.12.2015 vykázanou v souladu s českou legislativou a mezinárodními standardy.

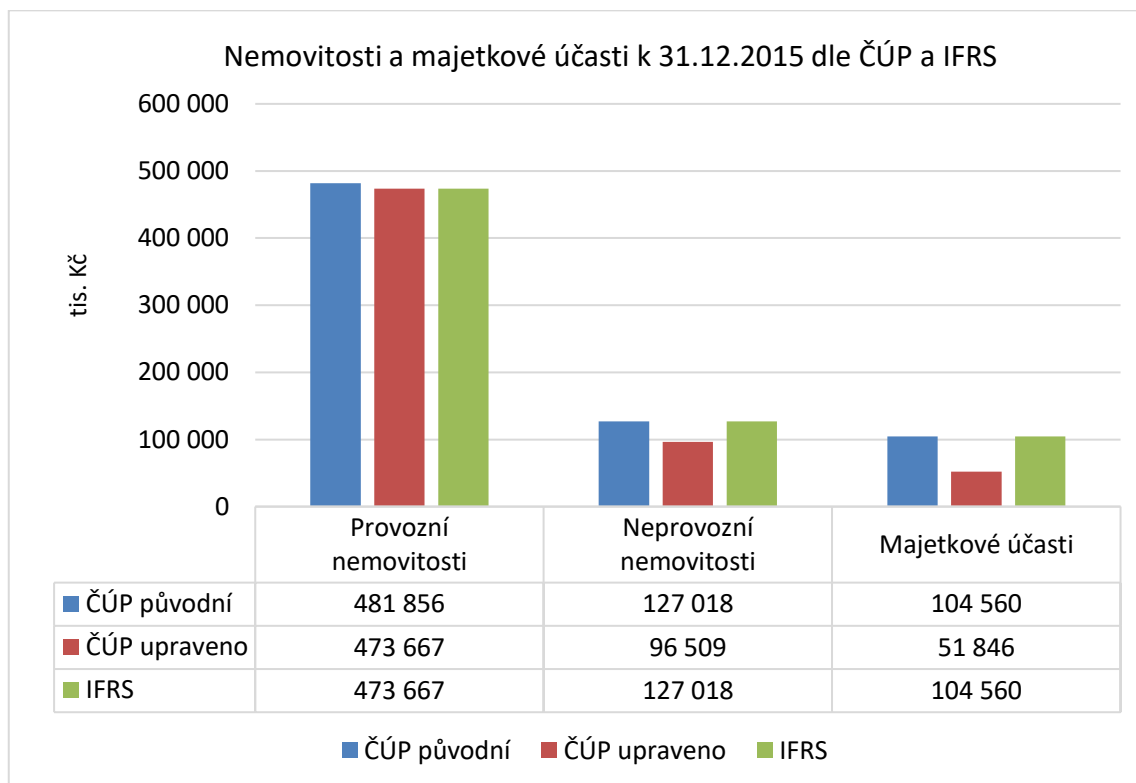


Obr. 6 Bilanční suma k 31.12.2015 dle ČÚP a IFRS

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Nejvyšší bilanční suma, ve výši 25 164 834 tis. Kč, je vykázaná dle IFRS. Je to dáno podílem zajistitelů na technických rezervách, o který jsou dle české legislativy očiš-

těny technické rezervy na straně pasiv. Naopak dle IFRS je podíl zajistitelů na technických rezervách ve výši 3 441 933 tis. Kč vykázán na straně aktiv. Dále se bilanční sumy odlišují z důvodu různého ocenění aktiv, a to provozních a neprovozních nemovitostí a majetkových účastí. Pokud by nebylo bráno v potaz odlišné vykázání podílu zajistitelů, nejvyšší bilanční sumy by bylo dosaženo při uplatnění českých předpisů platných v roce 2015. Je to dáno použitím konceptu reálné hodnoty u veškerých investic pojišťovny. Rozdíly v ocenění aktiv podrobněji přibližuje následující graf (obr. 7).



Obr. 7 Ocenění nemovitostí a majetkových účastí dle IFRS a ČÚP k 31.12.2015

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

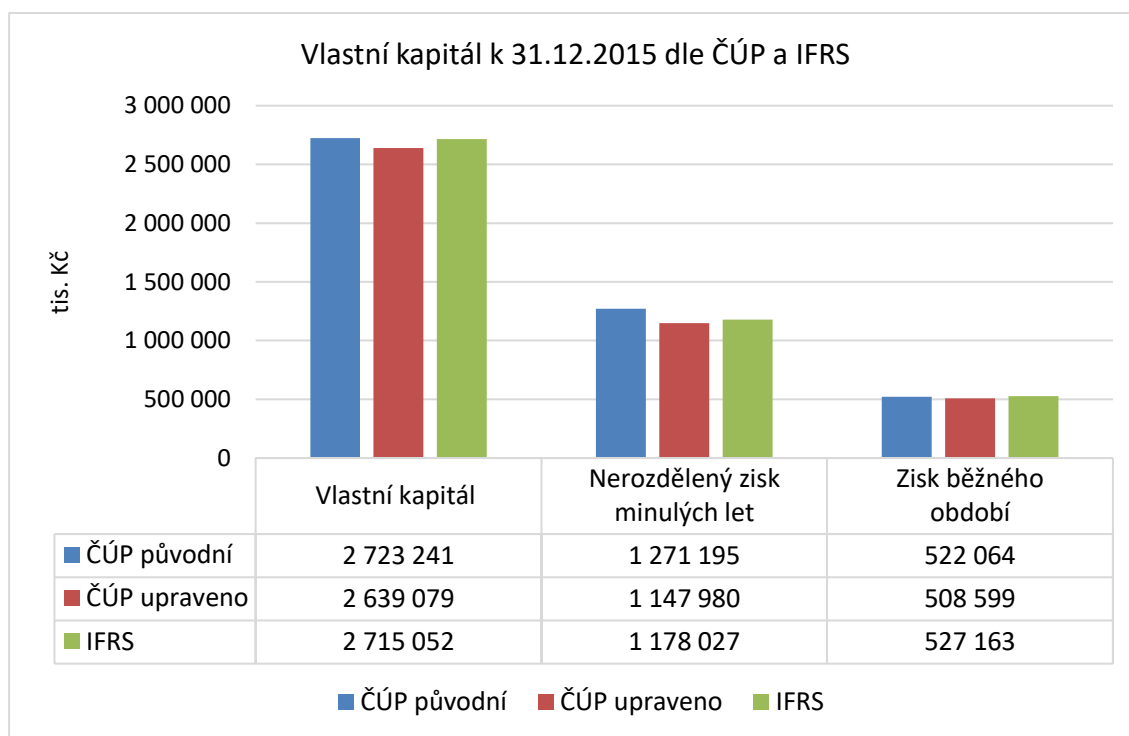
Mezinárodní standardy se se současnou českou legislativou shodují v ocenění provozních nemovitostí, kdy je oceňují ve výši pořizovacích nákladů snížených o oprávků a opravné položky. Zůstatková hodnota provozních pozemků k 31.12.2015 je 473 667 tis. Kč. České předpisy platné v roce 2015 oceňovaly nemovitosti v reálné hodnotě. Reálná hodnota provozních pozemků byla vyšší než zůstatková hodnota o 8 189 tis. Kč a činila 481 856 tis. Kč.

Naopak u neprovozních nemovitostí a majetkových účastí je použita stejná oceňovací báze u IFRS a české legislativy platné do konce roku 2015. Neprovozní nemovitosti jsou oceněny reálnou hodnotou ve výši 127 018 tis. Kč a majetkové účasti ekvivalencí ve výši 104 560 tis. Kč. Současná česká legislativa neumožňuje přecenění nemovitostí na vyšší tržní hodnotu, ale pouze na nižší. Dle současné české legislativy jsou neprovozní nemovitosti oceněny zůstatkovou hodnotou ve výši

96 509 tis. Kč, což je o 30 509 tis. méně než jejich reálná hodnota, a majetkové účasti v pořizovací ceně ve výši 51 846 tis. Kč, což je o 52 714 tis. Kč méně, než je jejich hodnota stanovená ekvivalenční metodou.

Pokud bychom neuvažovaly podíl zajistitelů vykázaný dle IFRS na straně aktiv, nejvyšší bilanční suma by byla vykázána podle českých účetních předpisů platných do konce roku 2015. Je to dáno tím, že veškeré investice byly před novelizací zákona o účetnictví oceňovány reálnou hodnotou a přeceňovány tak na vyšší tržní hodnotu. Naopak nyní česká legislativa v souladu se zásadou opatrnosti zohledňuje pouze situaci, kdy je tržní hodnota aktiv nižší než pořizovací cena, respektive zůstatková hodnota.

Graf níže (obr. 8) slouží k porovnání výše vlastního kapitálu a jeho položek nerozdělený zisk minulých let a zisk běžného období dle českých účetních předpisů a mezinárodních účetních standardů.



Obr. 8 Vlastní kapitál a jeho vybrané položky k 31.12.2015 dle IFRS a ČÚP

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s.

Z grafu (obr. 8) je patrné, že nejvyšší hodnota vlastního kapitálu je dosažena při uplatnění českých předpisů platných v roce 2015. Je to dáno dvěma skutečnostmi. Za prvé vlastní kapitál zvyšují kladné oceňovací rozdíly z přecenění aktiv, které jsou vykázány rozvahově. Za druhé nemovitosti nejsou odpisovány, tudíž odpisy nesnižují výsledek hospodaření, a tedy vlastní kapitál. Naopak dle současné české legislativy je použit koncept historických nákladů u provozních i neprovozních nemovitostí a rovněž majetkových účastí, což má v konečném důsledku negativní vliv na

hospodářský výsledek a vlastní kapitál. Nejnižší hodnota vlastního kapitálu, nerozděleného zisku minulých let i zisku běžného období je tak vykázána při vedení účetnictví podle současné české legislativy.

Vlastní kapitál a nerozdělený zisk minulých je nižší dle IFRS než dle českých předpisů platných v roce 2015 z důvodu použití modelu pořizovacích nákladů u provozních pozemků a staveb. Zisk běžného období je ovšem nejvyšší podle IFRS, jelikož na rozdíl od české legislativy platné v roce 2015 mezinárodní standardy přečehují investice do nemovitostí a majetkové účasti výsledkově a oceňovací rozdíly těchto aktiv za rok 2015 převýšily vykázané odpisy provozních staveb.

7.3 Dopad legislativních změn v ostatních pojišťovnách

Výroční zpráva za rok 2016 byla při zpracování této diplomové práce rovněž již zveřejněná UNIQA pojišťovnou a Kooperativa pojišťovnou. Dopad legislativních změn v oceňování aktiv na rozvahu Kooperativy pojišťovny zobrazuje tabulka č. 24.

Tab. 24 Dopad legislativních změn v oceňování na rozvahu Kooperativy pojišťovny

| (tis. Kč) | 31.12.2015 | úprava | 01.01.2016 |
|--|-------------------|-----------------|-------------------|
| Aktiva celkem | 70 063 512 | -476 136 | 69 587 376 |
| Pozemky a stavby | 1 794 254 | -208 575 | 1 585 679 |
| Cenné papíry držené do splatnosti | 37 244 672 | -313 899 | 36 930 773 |
| Investice v podnikatelských uskupeních | 8 072 947 | 125 478 | 8 198 425 |
| Jiné investice | 177 186 | -79 140 | 98 046 |
| Pasiva celkem | 70 063 512 | -476 136 | 69 587 376 |
| Věřitelé | 3 178 211 | -68 853 | 3 109 358 |
| - pozemky a stavby | | -53 212 | |
| - cenné papíry | | -15 641 | |
| Ostatní kapitálové fondy | 922 304 | -129 900 | 792 404 |
| - pozemky a stavby | | 138 889 | |
| - cenné papíry | | -298 258 | |
| - podíly | | 108 609 | |
| - ostatní investice | | -79 140 | |
| Nerozdělený zisk minulých let | 6 769 257 | -277 383 | 6 491 874 |
| - pozemky a stavby | | -294 252 | |
| - podíly | | 16 869 | |

Zdroj: Výroční zpráva Kooperativy pojišťovny za rok 2016.

Kooperativa pojišťovna obdobně jako Generali Pojišťovna zaúčtovala kumulativní částku oprávek od doby zařazení jednotlivých nemovitostí do konce roku 2015 oproti nerozdělenému zisku minulých účetních období. Oceňovací rozdíly k nemovitostem, dluhovým cenným papírům drženým do splatnosti a investicím v podnikatelských seskupeních Kooperativa pojišťovna jednorázově zúčtovala proti odpovídajícím položkám aktiv.

Z tabulky č. 24 je patrné, že u Kooperativa pojišťovny obdobně jako u Generali Pojišťovny došlo při přechodu z reálné hodnoty na koncept historických nákladů ke snížení bilanční sumy. Rovněž dopad změn oceňovacích metod na nerozdělený zisk minulých let byl negativní jako v případě Generali Pojišťovny.

Na rozdíl od Generali Pojišťovny má Kooperativa pojišťovna ve svém majetku dluhopisy držené do splatnosti, ke kterým byl k 31.12.2015 v rozvaze vykázán kladný oceňovací rozdíl ve výši 313 899 tis. Kč. Tento oceňovací rozdíl dluhopisů převýšil i záporné oceňovací rozdíly nemovitostí a majetkových účastí. Ve srovnání s Generali pojišťovnou tak jednorázové zúčtování oceňovacích rozdílů zachycených rozvahově oproti souvisejícím položkám aktiv mělo další negativní dopad na výši vlastního kapitálu.

UNIQA pojišťovna je naopak příkladem alternativního vypořádání s legislativními změnami účinnými od roku 2016 ve srovnání s Generali Pojišťovnou. Na rozdíl od Generali Pojišťovny UNIQA nenasimulovala zpětně odpisy staveb a vykázala je až za rok 2016. K vypořádání se s oceňovacími rozdíly UNIQA uvádí, že oceňovací rozdíly pozemků a staveb vykázané ve vlastním kapitálu k 31.12.2015 budou odúčtovány do výsledku hospodaření v případě realizace a že oceňovací rozdíly majetkových účastí byly k 1.1.2016 odúčtovány proti položce investice v podnikatelských uspokojení.

Odišný přístup k okamžiku odúčtování oceňovacích rozdílů nemovitostí a dluhopisů držených do splatností a k simulaci odpisů může znesnadnit srovnatelnost finanční situace jednotlivých pojišťoven. Zpětné namodelování odpisů do předchozích let, kdy legislativní změna oceňování nebyla účinná, snížilo u Generali Pojišťovny výsledek hospodaření minulých let o 9,69 % a zisk roku 2015 o 2,58 %. Nicméně tuzemské pojišťovny jsou ve většině případů součástí mezinárodních skupin a jsou financovány zahraničními investory, z tohoto hlediska má tak závěrka sestavená dle českých předpisů menší význam než závěrka dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

8 Závěr

Předmětem této diplomové práce bylo na základě komparace české legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví identifikovat zásadní rozdíly v jejich přístupu k oceňování aktiv a pasiv v účetnictví komerčních pojišťoven a vyhodnotit dopady odlišného oceňování na položky rozvahy.

Na tuto problematiku měla významný dopad novela zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 221/2015 Sb., a rovněž novela vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 252/2015 Sb. Po těchto novelách účinných od 1.1.2016 a rovněž i v důsledku pozdějšího přijetí novely zákona o pojišťovnictví transponující evropskou směrnici Solvency II se projeví určité nejasnosti ve způsobu aplikace zákona o účetnictví a prováděcí vyhlášky. Tyto dva právní předpisy v současném znění si totiž v některých oblastech oceňování aktiv navzájem odporují. Za účelem zvýšení právní jistoty bylo ministerstvem financí vydáno sdělení ve Finančním zpravodaji číslo 6/2016, jehož cílem bylo pojišťovnám objasnit postupy při oceňování pozemků a staveb, majetkových účastí a dluhových cenných papírů držených do splatnosti.

Novelizací zákona o účetnictví bylo zrušeno ustanovení o oceňování investic pojišťoven reálnou hodnotou k okamžiku sestavení účetní závěrky. Pojišťovny tak v současnosti postupují při oceňování aktiv prakticky stejným způsobem jako jiné podnikatelské subjekty, jež vedou účetnictví v souladu s vyhláškou č. 500/2002 Sb. Z hlediska srovnatelnosti finančních výkazů různých podnikatelských subjektů lze toto sjednocení ve způsobech oceňování považovat za správný směr a autorka této práce se tak shoduje s názorem Jílka a Svobodové (2011). Ti zastávají kritický postoj k provádění některých ustanovení zákona o účetnictví několika různými vyhláškami platnými pro určitý okruh jednotek. Neexistuje totiž žádné logické ani ekonomické opodstatnění, aby různé skupiny subjektů účtovaly o témže účetním případě rozdílným způsobem.

Přístup, kdy stejná účetní pravidla jsou platná pro široký okruh účetních jednotek, je uplatňován rovněž u mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Pojišťovny tak při vykazování podle IFRS používají při oceňování aktiv stejné metody jako ostatní účetní jednotky. V rámci mezinárodních standardů existuje pro oblast pojišťovnictví pouze jeden speciální standard IFRS 4, jenž upravuje výkaznictví pojistných smluv. Použití tohoto standardu je ovšem vázáno na splnění jeho definice pojistné smlouvy, ne na to, zda je účetní jednotka pojišťovnou či nikoliv.

Na základě komparace současné české účetní legislativy, české legislativy platné v roce 2015 a IFRS byly identifikovány zásadní rozdíly v oblasti oceňování jednotlivých rozvahových položek komerčních pojišťoven, které jsou názorně shrnuty v tabulce č. 9. Novelou zákona o účetnictví bylo sjednoceno oceňování dluhopisů držených do splatnosti a provozních nemovitostí s mezinárodními standardy. Naopak u neprovozních nemovitostí lze hovořit o určitém odklonu, jelikož v rámci IAS 40 je preferován model oceňování reálnou hodnotou před modelem pořizovacích nákladů.

Volba způsobu oceňování aktiv má následný vliv na vlastní kapitál, a to zejména na jeho položky ostatní kapitálové fondy, nerozdělený zisk minulých let a zisk běžného období. Dopady rozdílného oceňování dle IFRS a českých účetních předpisů byly určeny na příkladu Generali Pojišťovny a Kooperativy pojišťovny. Nejvyšší hodnoty vlastního kapitálu k 31.12.2015 dosáhly tyto pojišťovny při oceňování aktiv dle české úpravy platné do konce roku 2015. To je dáno tím, že veškeré investice byly přeceňovány na reálnou hodnotu a nemovitosti nebyly odpisovány. Naopak při zpětném uplatnění českých legislativních změn v oceňování na rozvalu k 31.12.2015 pojišťovny dosáhly nejnižší hodnoty vlastního kapitálu. To koresponduje s uplatňováním zásady opatrnosti.

Je důležité upozornit, že na výši vlastního kapitálu má při používání konceptu reálné hodnoty významný vliv hospodářský cyklus. V ekonomické recesi, kdy tržní hodnoty cenných papírů klesají, může výše vlastního kapitálu přeceněním aktiv na reálnou hodnotou prudce klesnout.

Z hlediska mezinárodních standardů účetního výkaznictví bylo v roce 2016 pro pojišťovny významné rozhodnutí rady IASB o vydání standardu IFRS 17 v roce 2017 a oznámení o jeho předpokládané účinnosti od roku 2021. Tento standard má plně nahradit standard IFRS 4 a zavést jednotné mezinárodně platné metody pro oceňování pojistných závazků v účetnictví pojišťoven. Dosud pojišťovny při oceňování pojistných závazků pro účely výkaznictví dle IFRS vycházely z národních legislativ, což omezovalo srovnatelnost hospodaření jednotlivých pojišťoven.

Práce se rovněž zabývala oceňováním aktiv a pasiv podle evropské směrnice Solvency II, jenž vešla v roce 2016 v platnost. V rámci regulatorního režimu Solvency II je na rozdíl od českých účetních předpisů a mezinárodních standardů účetního výkaznictví vyžadováno oceňování reálnou hodnotou u veškerých aktiv a pasiv.

V práci je diskutováno srovnání přístupu standardu IFRS 17 a Solvency II k oceňování technických rezerv neboli závazků z pojištění. Obecný oceňovací model pojistných závazků podle IFRS 17 je postavený na čtyřech základních bodech, jimiž jsou odhady peněžních toků, diskontní sazba, riziková marže a marže smluvní služby. První tři body jsou obdobné při určování hodnoty technických rezerv pro účely vykazování solventnosti. Standard IFRS 17 se však rozchází se Solvency II v zahrnutí marže smluvní služby, která slouží k časovému rozložení zisku z pojistné smlouvy na dobu jejího trvání. V rámci režimu Solvency II pojišťovny vykazují celý zisk v okamžiku uzavření pojistné smlouvy a nezohledňuje se doba trvání smlouvy.

9 Literatura

BOHUŠOVÁ, H. *Harmonizace účetnictví a aplikace IAS/IFRS: vybrané IAS/IFRS v podmínkách českých podniků*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-366-9.

BOKŠOVÁ, J. *Účetnictví komerčních pojišťoven – specifika v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-521-2.

BONACI, C., STROUHAL, J. *Fair Value Accounting and the Regulation of Corporate Reporting* [online]. 2011 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228435498_FAIR_VALUE_ACCOUNTING_AND_THE_REGULATION_OF_CORPORATE_REPORTING

BOUŠKA, J., BARTÁK, K., KOŘÍNEK, V. *V EU začala platit Solvency II. U nás nikoli* [online]. 2016 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/v-eu-zacala-platit-solvency-ii-u-nas-nikoli/>

CIPRA, T. *Riziko ve financích a pojišťovnictví: Basel III a Solvency II*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-24-8.

COSTE, J. F. *Does fair value accounting provide a better representation of a company?* [online]. 2012 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00170461/document>

DELOITTE. *IFRS do kapsy 2015* [online]. 2015 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/audit/IFRS_do_kapsy_2015.pdf

DELOITTE. *IFRS in your pocket 2016* [online]. 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.iasplus.com/en/publications/global/ifrs-in-your-pocket/2016>

DELOITTE. *Účetní zpravodaj září 2011* [online]. 2011 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: http://edu.deloitte.cz/Upload/Newsletters/accounting/2011/ucetni_zpravodaj_1109.pdf

DOFF, R. *The Solvency II Handbook: Practical Approaches to Implementation*. London: Risk Books, 2014. ISBN 978-1-78272-188-8.

DVOŘÁKOVÁ, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. Aktualiz. a rozš. vyd. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0149-7.

Finanční zpravodaj Ministerstva financí ČR číslo 6/2016 [online]. 2016 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/financni-zpravodaj/2016>

HOOGERVORST, H. *IASB Speech: Historical cost versus fair value measurement: les extrêmes se rejoignent* [online]. 2015 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.ifrs.org/Alerts/Conference/Documents/2015/Hans-Hoogervorst-speech-Paris-June-2015.pdf>

HUSTÁK, Z. *Několik poznámek k novele zákona o pojišťovnictví*. Pojistný obzor 2016/4 [online]. 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.pojistnyobzor.cz/images/archiv/2016-4/pageflip/index.html?2016-12-14-14-13-32>

IASB. *Why change insurance contracts accounting?* [online]. 2017 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Insurance-Contracts/Documents/Webinar/9-Why-change-insurance-contracts-accounting.pdf>

IASPlus. *International Accounting Standards* [online]. 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.iasplus.com/en/standards/ias>

IASPlus. *International Financial Reporting Standards* [online]. 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs>

JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2011*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3427-9.

KOLÁČNÁ, M. *Legislativa má pojišťovnictví stále na mušce*. UNIQA Team Podzim 2016 [online]. 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.uniqa.cz/download.ashx?uid=370DC302-7709-40FA-9B20-9BFD6BD28F58>

KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS*. 5. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005. ISBN 80-7273-129-7. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:3d421160-8dc2-11e5-ac67-005056827e51>

KPMG. *Fair Value Measurement* [online]. 2015 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/12/fair-value-qa-2015.pdf>

KPMG. *IFRS 9 creates specific challenges for insurers* [online]. 2015 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/06/8947-ifrs-9-insurers-eng-web-f.pdf>

MERTL, J. *Interní modely solventnosti* [online]. 2015 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/140043330>

NICOLAE, T. C., PEPI M., *Fair value accounting versus historical cost accounting - the impact on financial statement presentation* [online]. 2013 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Mitica_Pepi/publication/274637470_Fair_value_accounting_versus_historical_cost_accounting_-_the_impact_on_financial_statement_presentation/links/55242c990cf2caf11bfcc22f

RAMANNA, K. *Why „Fair Value“ Is The Rule* [online]. 2013 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <https://hbr.org/2013/03/why-fair-value-is-the-rule>

ROUBAL, Z. *IFRS pro pojišťovny: Co nás čeká?*. Pojistný obzor 2016/4 [online]. 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.pojistnyobzor.cz/images/archiv/2016-4/casopis.pdf>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0138>

STROUHAL, J. *Oceňování v účetnictví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-366-1.

ŠRÁMKOVÁ, A. *Není ekvivalence jako ekvivalence...aneb když dva dělají totéž, není to totéž* [online]. 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://konsol.cz/neni-ekvivalence-jako-ekvivalenceaneb-kdyz-dva-delaji-totez-neni-to-totez/>

VALOUCH, P. *Účetnictví komerčních pojišťoven. 2., přeprac. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4582-8.

VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven. 1. vyd.* Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4662-3.

Vyhláška Ministerstva financí č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

Vyhláška Ministerstva financí č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

Výroční zpráva České pojišťovny a.s. za rok 2016. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=702406>

Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=456409>

Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=456409>

Výroční zpráva Kooperativa pojišťovny, a.s. za rok 2016. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=688217>

Výroční zpráva UNIQA pojišťovny, a.s. za rok 2016. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=418452>

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

10 Seznam zkratk

| | |
|------|---|
| CP | Cenný papír |
| ČNB | Česká národní banka |
| ČÚP | České účetní předpisy |
| ČÚS | České účetní standardy |
| IAS | Mezinárodní účetní standardy |
| IASB | Rada pro mezinárodní účetní standardy |
| IFRS | Mezinárodní standardy účetního výkaznictví |
| MF | Ministerstvo financí |
| NŽP | Neživotní pojištění |
| OECD | Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj |
| OR | Oceňovací rozdíl |
| PC | Pořizovací cena |
| RH | Reálná hodnota |
| SZ | Sociální zabezpečení |
| TR | Technické rezervy |
| VH | Výsledek hospodaření |
| VK | Vlastní kapitál |
| VZZ | Výkaz zisku a ztráty |
| ZH | Zůstatková hodnota |
| ZK | Základní kapitál |
| ŽP | Životní pojištění |

11 Seznam obrázků

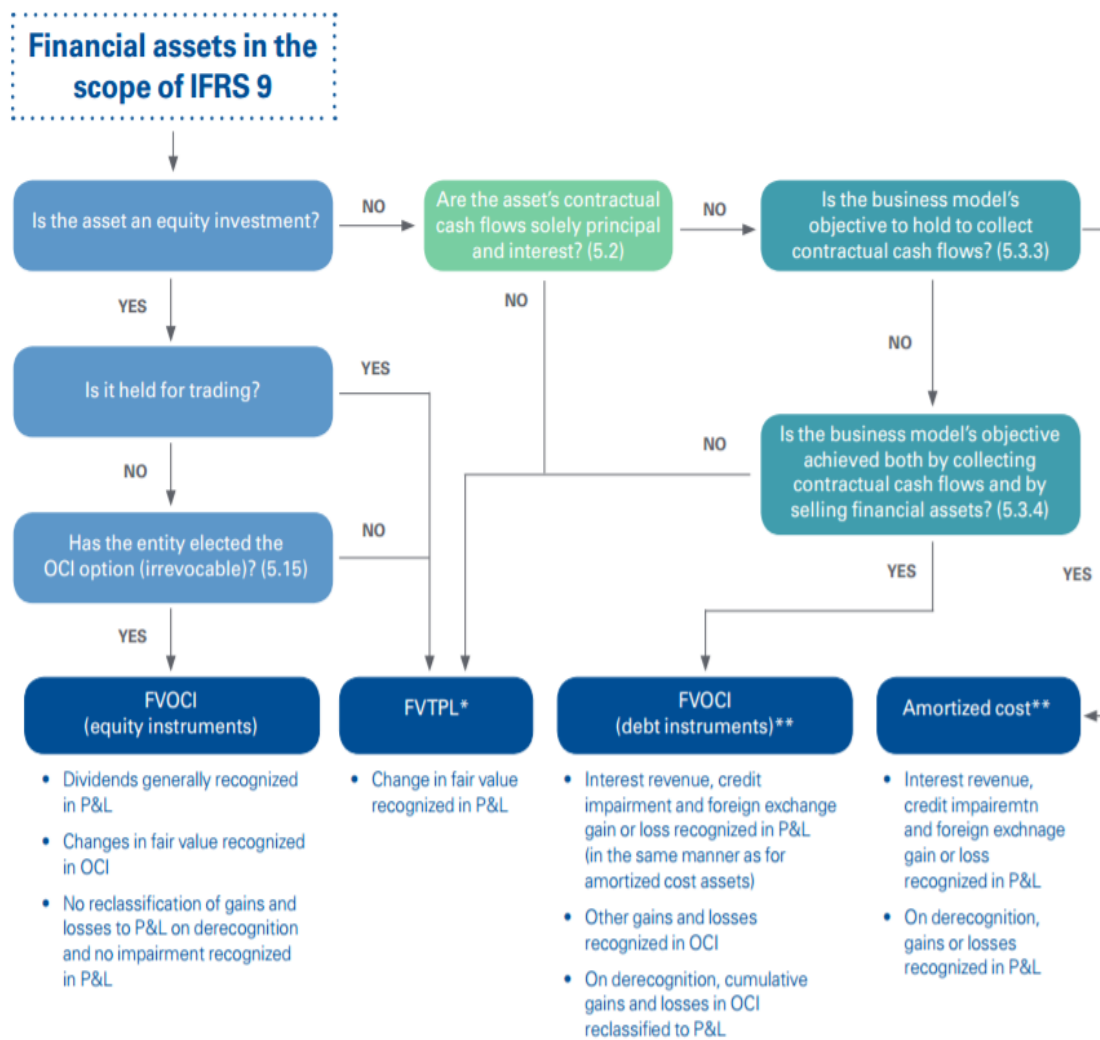
- Obr. 1 Struktura aktiv a pasiv dle Solvency I a II Zdroj: Interní modely solventnosti, 2015. 49
- Obr. 2 Porovnání pořizovací ceny, zůstatkové hodnoty a reálné hodnoty nemovitostí k 31.12.2015 Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s. 57
- Obr. 3 Pořizovací cena a ocenění ekvivalencí majetkových účastí k 31.12.2015 Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zprávy Generali Pojišťovny a.s. za rok 2015. 58
- Obr. 4 Nerozdělený zisk minulých účetních období Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s. 60
- Obr. 5 Dopad změn metod oceňování do výkazu zisku a ztráty roku 2015 Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s. 62
- Obr. 6 Bilanční suma k 31.12.2015 dle ČÚP a IFRS Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s. 68
- Obr. 7 Ocenění nemovitostí a majetkových účastí dle IFRS a ČÚP k 31.12.2015 Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s. 69
- Obr. 8 Vlastní kapitál a jeho vybrané položky k 31.12.2015 dle IFRS a ČÚP Zdroj: Vlastní zpracování na základě výročních zpráv Generali Pojišťovny a.s. 70
- Obr. 9 Výkaznictví finančních aktiv dle IFRS 9 Zdroj: IFRS 9 creates specific challenges for insurers, 2015. 83

12 Seznam tabulek

| | | |
|----------------|---|-----------|
| Tab. 1 | Definice základních oceňovacíchází | 15 |
| Tab. 2 | Základní oceňovací báze české legislativy a IFRS | 24 |
| Tab. 3 | Rozvaha komerčních pojišťoven dle české legislativy | 27 |
| Tab. 4 | Výkaz zisku a ztráty komerčních pojišťoven dle české legislativy | 29 |
| Tab. 5 | Vývoj oceňování finančního umístění do roku 2010 | 32 |
| Tab. 6 | Oceňování položek rozvahy komerčních pojišťoven dle české legislativy | 38 |
| Tab. 7 | Vzorový výkaz o finanční situaci v souladu s IAS/IFRS | 40 |
| Tab. 8 | Základní kameny obecného oceňovacího modelu pojistných závazků podle IFRS 17 | 42 |
| Tab. 9 | Hlavní rozdíly v oceňování aktiv mezi českou legislativou a IFRS | 54 |
| Tab. 10 | Zůstatková hodnota nemovitostí stanovená k 1.1.2015 a 31.12.2015 | 56 |
| Tab. 11 | Aktiva Generali Pojišťovny a.s. | 56 |
| Tab. 12 | Pasiva Generali Pojišťovny a.s. | 58 |
| Tab. 13 | Zpětný dopad změn metod oceňování na položky rozvahy k 31.12. 2015 | 59 |
| Tab. 14 | Oceňovací rozdíly vykázané v ostatních kapitálových fondech | 60 |
| Tab. 15 | Majetkové účasti k 31.12.2015 | 61 |
| Tab. 16 | Zjednodušená rozvaha k 31.12.2015 | 63 |
| Tab. 17 | Reálná hodnota a oceňovací rozdíly nemovitostí k 31.12.2015 a 31.12.2014 | 64 |
| Tab. 18 | Dopad ocenění provozních nemovitostí dle IAS 16 na položky rozvahy | 65 |

| | | |
|----------------|---|-----------|
| Tab. 19 | Dopad ocenění neprovozních nemovitostí dle IAS 40 na položky rozvahy | 65 |
| Tab. 20 | Dopad ocenění majetkových účastí dle IAS 28 na položky rozvahy | 66 |
| Tab. 21 | Dopad změn účetních pravidel dle IFRS na aktiva k 31.12.2015 | 67 |
| Tab. 22 | Dopad změn v oceňování aktiv dle IFRS na položky vlastního kapitálu k 31.12.2015 | 67 |
| Tab. 23 | Výkaz o finanční situaci k 31.12.2015 | 68 |
| Tab. 24 | Dopad legislativních změn v oceňování na rozvahu Kooperativy pojišťovny | 71 |
| Tab. 25 | Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. k 31.12.2016 – aktiva | 84 |
| Tab. 26 | Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. k 31.12.2016 – pasiva | 85 |
| Tab. 27 | Dopad změn oceňovacích metod do rozvahy k 31.12.2015 Generali Pojišťovny a.s. | 86 |
| Tab. 28 | Přehled o změnách vlastního kapitálu Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016 | 87 |

A Výkaznictví finančních aktiv dle IFRS 9



Obr. 9 Výkaznictví finančních aktiv dle IFRS 9

Zdroj: IFRS 9 creates specific challenges for insurers, 2015.

B Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. – aktiva

Tab. 25 Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. k 31.12.2016 – aktiva

| AKTIVA (tis. Kč) | Bod | 31. prosince 2016 | | 31. prosince 2015 upraveno | |
|--|------------|-------------------|------------------|-------------------------------|-------------------|
| | | Hrubá výše | Úprava | Čistá výše | Čistá výše |
| B. Dlouhodobý nehmotný majetek | 4.1 | 587 044 | 415 416 | 171 628 | 111 420 |
| C. Investice | | 17 169 502 | 422 273 | 16 747 229 | 14 638 317 |
| C.I. Pozemky a stavby, z toho: | 4.2 | 958 417 | 422 273 | 536 144 | 570 176 |
| a) provozní investice | | 98 772 | 48 152 | 50 620 | 473 667 |
| C.II. Investice v podnikatelských seskupeních | 4.3 | 437 892 | 0 | 437 892 | 51 846 |
| 1. Podíly v ovládaných osobách | | 13 766 | 0 | 13 766 | 50 478 |
| 3. Podíly s podstatným vlivem | | 424 126 | 0 | 424 126 | 1 368 |
| C.III. Jiné investice | 4.4 | 15 773 193 | 0 | 15 773 193 | 14 016 295 |
| 1. Akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem, ostatní podíly | | 1 182 226 | 0 | 1 182 226 | 1 910 639 |
| 2. Dluhové cenné papíry, v tom: | | 12 764 187 | 0 | 12 764 187 | 11 571 923 |
| a) cenné papíry oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů | | 12 764 187 | 0 | 12 764 187 | 11 571 923 |
| 5. Ostatní zápůjčky a úvěry | | 1 582 753 | 0 | 1 582 753 | 93 304 |
| 6. Depozita u finančních institucí | | 357 661 | 0 | 357 661 | 410 556 |
| 7. Ostatní investice | | -113 634 | 0 | -113 634 | 29 873 |
| D. Investice životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník | 4.5 | 5 991 223 | 0 | 5 991 223 | 5 465 294 |
| E. Dlužníci | 4.6 | 1 844 691 | 487 499 | 1 357 192 | 956 780 |
| E.I. Pohledávky z operací přímého pojištění | | 754 171 | 446 079 | 308 092 | 274 233 |
| 1. pojistníci | | 636 726 | 344 243 | 292 483 | 251 117 |
| 2. pojišťovací zprostředkovatelé | | 117 445 | 101 836 | 15 609 | 23 116 |
| E.II. Pohledávky z operací zajištění | | 703 096 | 0 | 703 096 | 568 741 |
| E.III. Ostatní pohledávky, z toho: | | 387 424 | 41 420 | 346 004 | 113 806 |
| a) ovládané osoby | | 1 040 | 0 | 1 040 | 50 |
| b) osoby, ve kterých má účetní jednotka podstatný vliv | | 364 | 0 | 364 | 1 049 |
| F. Ostatní aktiva | 4.7 | 227 759 | 27 907 | 199 852 | 237 233 |
| F.I. Dlouhodobý hmotný majetek, jiný než pozemky a stavby, a zásoby | 4.7.1 | 38 501 | 27 907 | 10 594 | 40 839 |
| F.II. Hotovost na účtech u finančních institucí a hotovost v pokladně | 4.7.2 | 189 258 | 0 | 189 258 | 196 394 |
| G. Přechnodné účty aktiv | 4.8 | 236 496 | 0 | 236 496 | 230 634 |
| G.I. Naběhlé úroky a nájemné | | 1 224 | 0 | 1 224 | 971 |
| G.II. Odložené pořizovací náklady na pojistné smlouvy, v tom odděleně: | | 227 775 | 0 | 227 775 | 220 887 |
| a) v životním pojištění | | 8 466 | 0 | 8 466 | 20 067 |
| b) v neživotním pojištění | | 219 309 | 0 | 219 309 | 200 820 |
| G.III. Ostatní přechnodné účty aktiv, z toho: | | 7 497 | 0 | 7 497 | 8 776 |
| a) dohadné položky aktivní | | 4 814 | 0 | 4 814 | 6 288 |
| AKTIVA CELKEM | | 26 056 715 | 1 353 095 | 24 703 620 | 21 639 678 |

Zdroj: Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016.

C Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. – pasiva

Tab. 26 Rozvaha Generali Pojišťovny a.s. k 31.12.2016 – pasiva

| PASIVA (tis. Kč) | Bod | 31. prosince 2016 | 31. prosince 2015 upraveno |
|--|-------------|-------------------|-------------------------------|
| A. Vlastní kapitál | 4.9 | 3 119 947 | 2 639 079 |
| A.I. Základní kapitál | | 500 000 | 500 000 |
| A.II. Emisní ážio | | 382 500 | 382 500 |
| A.V. Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku | | 100 000 | 100 000 |
| A.VI. Nerozdělený zisk minulých účetních období | | 1 656 579 | 1 147 980 |
| A.VII. Zisk nebo ztráta běžného účetního období | | 480 868 | 508 599 |
| C. Technické rezervy | 4.10 | 9 894 785 | 9 867 535 |
| C.1. Rezerva na nezasloužené pojistné: | | 959 365 | 889 791 |
| a) hrubá výše | | 1 657 996 | 1 574 577 |
| b) hodnota zajištění (-) | 4.15 | 698 631 | 684 786 |
| C.2. Rezerva na životní pojištění: | | 4 590 950 | 4 687 559 |
| a) hrubá výše | | 4 590 950 | 4 687 559 |
| C.3. Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí: | | 4 089 039 | 3 986 810 |
| a) hrubá výše | | 7 027 046 | 6 743 957 |
| b) hodnota zajištění (-) | 4.15 | 2 938 007 | 2 757 147 |
| C.4. Rezerva na bonusy a slevy: | | 79 613 | 83 055 |
| a) hrubá výše | | 79 613 | 83 055 |
| C.6. Ostatní technické rezervy | | 175 818 | 220 320 |
| a) hrubá výše | | 175 818 | 220 320 |
| D. Technické rezervy u životního pojištění, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci | | 5 991 223 | 5 465 294 |
| a) hrubá výše | | 5 991 223 | 5 465 294 |
| E. Rezervy | 4.11 | 1 300 | 12 543 |
| E.3. Ostatní rezervy | | 1 300 | 12 543 |
| F. Depozita při pasivním zajištění | 4.15 | 617 570 | 616 021 |
| G. Věřitelé | 4.12 | 4 310 103 | 2 490 536 |
| G.I. Závazky z operací přímého pojištění | | 1 087 173 | 952 650 |
| a) ovládané osoby | | 8 071 | 6 075 |
| G.II. Závazky z operací zajištění | 4.12, 4.15 | 1 456 300 | 1 390 544 |
| G.IV. Závazky vůči finančním institucím | | 1 555 289 | 0 |
| G.V. Ostatní závazky, z toho: | | 211 341 | 147 342 |
| a) ovládané osoby | | 1 009 | 0 |
| b) osoby, ve kterých má účetní jednotka podstatný vliv | | 203 | 2 175 |
| c) daňové závazky a závazky ze sociálního zabezpečení | | 143 756 | 99 023 |
| H. Přechodné účty pasiv | 4.13 | 768 692 | 548 670 |
| H.I. Výdaje příštích období a výnosy příštích období | | 22 865 | 11 782 |
| H.II. Ostatní přechodné účty pasiv, z toho: | | 745 827 | 536 888 |
| a) dohadné položky pasivní | | 745 827 | 536 888 |
| PASIVA CELKEM | | 24 703 620 | 21 639 678 |

Zdroj: Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016.

D Dopad změn oceňovacích metod do rozvahy Generali Pojišťovny a.s.

Tab. 27 Dopad změn oceňovacích metod do rozvahy k 31.12.2015 Generali Pojišťovny a.s.

| (tis. Kč) | 31.12.2015 upraveno | 31.12.2015 původní | Dopad změny v oceňování dlouhodo- bého ma- jetku | Dopad změny v oceňování majetkových účástí |
|---|------------------------|-----------------------|---|---|
| Investice | 14 638 317 | 14 729 729 | -38 698 | -52 714 |
| Pozemky a stavby - hrubá výše | 928 621 | 608 874 | 319 747 | 0 |
| - oprávky | -358 445 | 0 | -358 445 | 0 |
| Z toho a) provozní investice - hrubá výše | 815 970 | 481 856 | 334 114 | 0 |
| - oprávky | -342 303 | 0 | -342 303 | 0 |
| Investice v podnikatelských seskupeních | 51 846 | 104 560 | 0 | -52 714 |
| 1. Podíly v ovládaných osobách | 50 478 | 95 759 | 0 | -45 281 |
| 2. Podíly s podstatným vlivem | 1 368 | 8 801 | 0 | -7 433 |
| AKTIVA CELKEM | 21 639 678 | 21 731 090 | -38 698 | -52 714 |
| Vlastní kapitál | 2 639 079 | 2 723 241 | -31 448 | -52 714 |
| Ostatní kapitálové fondy | 0 | -52 518 | 116 103 | -63 585 |
| Nerozdělený zisk minulých let | 1 147 980 | 1 271 195 | -134 086 | 10 871 |
| Zisk/ztráta běžného období | 508 599 | 522 064 | -13 465 | 0 |
| Věřitelé | 2 490 536 | 2 497 786 | -7 250 | 0 |
| Ostatní závazky | 147 342 | 154 592 | -7 250 | 0 |
| a) daňové závazky | 99 023 | 106 273 | -7 250 | 0 |
| PASIVA CELKEM | 21 639 678 | 21 731 090 | -38 698 | -52 714 |

Zdroj: Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016.

E Přehled o změnách vlastního kapitálu Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016

Tab. 28 Přehled o změnách vlastního kapitálu Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016

| tis. Kč | Základní kapitál | Emisní ážio | Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku | Ostatní kapitálové fondy | Nerozdělený zisk/ztráta | Celkem |
|--|------------------|----------------|--|--------------------------|-------------------------|------------------|
| Zůstatek k 31.12.2014 | 500 000 | 382 500 | 100 000 | -5 376 | 1 271 195 | 2 248 319 |
| Změna metody oceňování investic | 0 | 0 | 0 | 5 376 | -123 215 | -117 839 |
| Zůstatek k 31.12.2014 - upraveno | 500 000 | 382 500 | 100 000 | 0 | 1 147 980 | 2 130 480 |
| Čistý zisk/ztráta za účetní období | 0 | 0 | 0 | 0 | 522 064 | 522 064 |
| Kurzové rozdíly a oceňovací rozdíly nezahrnuté do HV | 0 | 0 | 0 | -47 142 | 0 | -47 142 |
| Změna metody oceňování investic | 0 | 0 | 0 | 47 142 | -13 465 | 33 677 |
| Zůstatek k 31.12.2015 - upraveno | 500 000 | 382 500 | 100 000 | 0 | 1 656 579 | 2 639 079 |
| Čistý zisk/ztráta za účetní období | 0 | 0 | 0 | 0 | 480 868 | 480 868 |
| Zůstatek k 31.12.2016 | 500 000 | 382 500 | 100 000 | 0 | 2 137 447 | 3 119 947 |

Zdroj: Výroční zpráva Generali Pojišťovny a.s. za rok 2016.